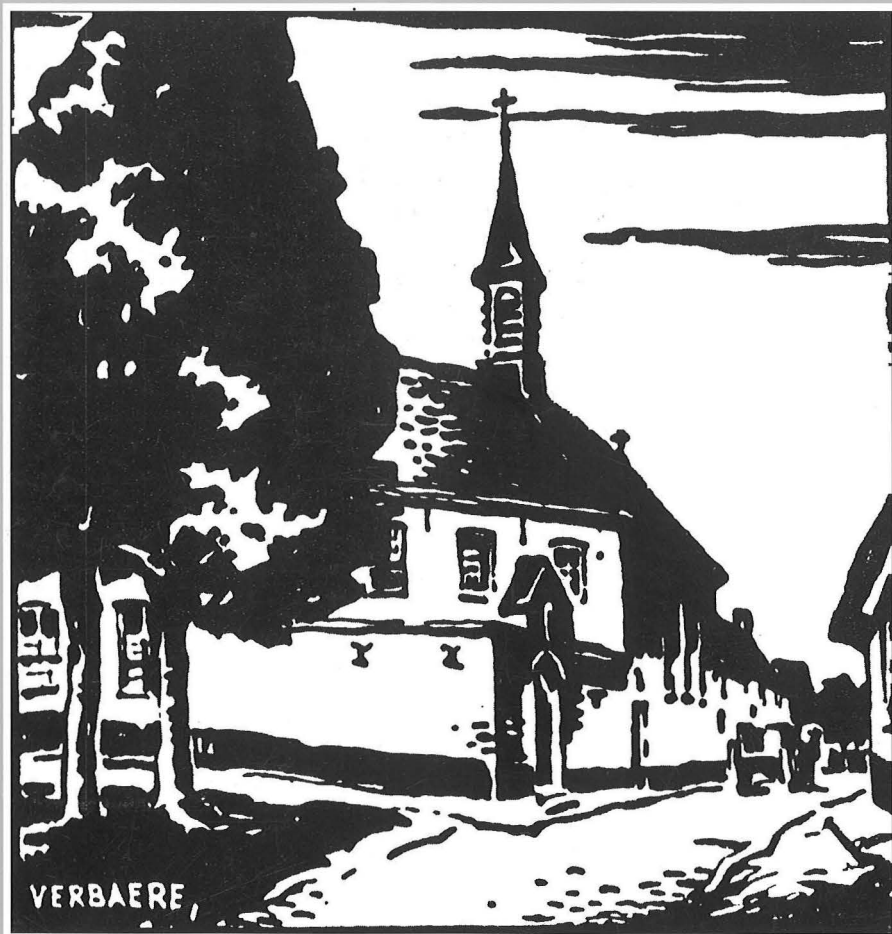

HET LAND VAN NEVELE

Driemaandelijks tijdschrift van de heemkundige kring

juni 2000

jaargang XXXI

aflevering 2

Afgiftekantoor 9850 Nevele

HET LAND VAN NEVELE

Heemkundig tijdschrift voor
Bachte-Maria-Leerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle, Meigem,
Merendree, Nevele, Poesele, Poeke, Sint-Martens-Leerne, Vinkt,
Vosselare en Zeveren

Het Land van Nevele is een uitgave van de heemkundige kring
"Het Land van Nevele" v.z.w.

Abonnementen en lidgeld 2000

Abonnementen op *Het Land van Nevele* lopen over een jaargang van vier nummers. Bij nieuwe abonnementen in de loop van het werkjaar worden de vorige nummers, indien nog voorradig, nagestuurd. Oudere nummers vanaf 1970 zijn nog in beperkte hoeveelheid beschikbaar.

Lidgeld 2000

600 fr. (+ 100 fr. buitenland) over te schrijven op rekening 000-0627981-03 of 290-7431460-20 van "Het Land van Nevele" v.z.w.,
Beentjesstraat 24, 9850 Poesele.

Steunend lid 2000

Vanaf 1000 fr.

Redactieadres

J.Luyssaert, Veldestraat 26, 9850 Merendree

Tijdschriftadministratie

L.De Ruyck, Heiste 45, 9850 Landegem

Ledenadministratie

A.Bollaert, Beentjesstraat 24, 9850 Poesele

Opmaak

C.De Groote, Landegem

Druk

Beschutte Werkplaats "Nevelland", Nevele

De auteurs, en niet de uitgever, zijn verantwoordelijk voor hun bijdragen en illustraties.

Bij de kafffoto: Het klooster van Merendree, foto van een ets van Herman Verbaere.
(Fotoarchief "Het Land van Nevele")

HET LAND VAN NEVELE

VAN BACHTE-MARIA-LEERNE TOT MERENDREE

Geboorte en bloei van de Vlaamse Poëziedagen

juni 2000

jaargang XXXI

aflevering 2

Verantwoordelijke uitgever: J. LUYSSAERT, Veldestraat 26, 9850 Merendree

*In dankbare herinnering aan Frank Meyland, die de Vlaamse Poëziedagen
steeds een warm hart heeft toegedragen.*

De Vlaamse Poëziedagen behoren reeds een tijdje tot het verleden. Basiel De Craene, de organisator van deze jaarlijkse bijeenkomst, heeft met dit initiatief een golf van literaire ontmoetingen in het leven geroepen.

Over dit fenomeen is eigenlijk niet zo veel gepubliceerd, tenzij een ontzaglijke reeks krantenartikels en hier en daar een beknopte geschiedschrijving.

Het leek ons dan ook een uitstekende gelegenheid om vijftig jaar na de grootse viering van Basiel De Craene in 1950 op zijn Poëziedagen in Merendree, deze rijke literaire traditie in de aandacht te brengen.

Hierna volgt de voorgeschiedenis, de oprichting en de hoogperiode van het geesteskind van pastoor De Craene.

Alle mogelijke informatie over deze literaire gebeurtenis werd zorgvuldig bijgehouden door Maria Bonquet, eresecretaresse van de Poëziedagen en rechterhand van Basiel De Craene in Merendree.

Elk krantenknipsel, elke brief en verscheidene persoonlijke documenten van pastoor De Craene werden door haar met volle overgave geklasseerd in talloze archiefmappen. Maria Bonquet stond deze unieke collectie af aan het Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven te Antwerpen, echter niet vooraleer ondergetekende alle stukken had doorgenomen om er in 1985 zijn licentieverhandeling over te maken voor het behalen van een diploma van licentiaat in de Germaanse Filologie.

Voor de periode tot 1956, de dood van Basiel De Craene, hadden wij dan ook gesneden brood voorhanden om een historisch overzicht van de Vlaamse Poëziedagen te geven. De periode na Merendree - Wemmel, Meise, Deurle en Gent - bleek heel wat minder gestoffeerd.

Aangezien dit werk een historisch overzicht van een literair gebeuren inhoudt, gingen wij van meet af aan chronologisch te werk. Elke editie van de "Dagen" wordt afzonderlijk behandeld. Bij wijze van inleiding wordt een blik geworpen op de voorgeschiedenis, namelijk een korte schets van het ontstaan van de "Dagen".

Daarna wordt aandacht besteed aan de periode in Bachte-Maria-Lerne, waarna uiteraard de hoogdagen van Merendree hun rechtmatig deel opeisen. In een slotbeschouwing wordt teruggeblikt op de betekenis van de Poëziedagen.

1880 - 1936: DE VOORGESCHIEDENIS

Basiel De Craene: de levensloop tot 1936

De jongeling Basiel De Craene

In algemene literair-wetenschappelijke werken als literatuurgeschiedenissen en encyclopedieën vinden wij de naam De Craene zelden terug. Slechts hier en daar wordt een beknopt beeld opgehangen van wat deze figuur voor de Vlaamse letterkunde heeft betekend. De Craene was priester-dichter en auteur van verscheidene vulgariserende toneelwerken. Als belangrijkste verdienste wordt meestal de organisatie van de Vlaamse Poëziedagen vermeld.

Hoe De Craene tot deze dubbele carrière van priester-dichter is gekomen, pogen wij in het hierna volgend betoog uit de doeken te doen. Basiel Hyacinthe De Craene werd geboren te Waarschoot op 15 april 1880. Zijn vader was timmerman-winkelier Petrus Johannes De Craene, gehuwd met Maria Emerantia Daugimont, winkelierster van beroep. De hele familie De Craene bleek trouwens tot de middenstand te behoren, gaande van schoenmaker tot bakker.

Basiel was de enige zoon van vier kinderen. Als kind ging hij naar de dorpschool van Waarschoot, waarna hij werd ingeschreven in het Sint-Vincentiuscollege van Eeklo. Daar liep hij school tussen 1894 en 1900. Het was in die tijd dat hij voor het eerst aan het priesterschap dacht. Zo volgde hij een tweejarige cursus wijsbegeerte aan het Klein Seminarie te Sint-Niklaas. In 1901 vervolgde hij zijn studies aan het Groot Seminarie voor de Godgeleerdheid te Gent.

De Gentse bisschop zag in de jonge man een priestertalent en stuurde hem naar Leuven, waar hij de studies van kerkelijk recht aanvatte. In 1906 verkreeg hij het baccalaureaat, met een twaalf punten tellende thesis over o.m. rechtspersoonlijkheid. Ondertussen was hij in april 1905 tot priester gewijd te Luik.

De priester De Craene

Het jaar daarop werd De Craene tot onderpastoor aangesteld te Aalst-Mijlbeke. In deze kleine parochie schreef hij zijn eerste literaire werkje *Aanspraken* (1911) onder het pseudoniem Jef Gasselman.

Basiel De Craene had zijn levensdoel gevonden: het Evangelie in een eenvoudige taal tot het Vlaamse volk brengen. Ondertussen werd hij overgeplaatst naar Sint-Niklaas (Tereecken) (1910-1915), waarna hij zich in Kaprijke voor het eerst totaal inzette voor zijn levensideaal. In dit dorp stichtte hij een toneelgroep, heel bescheiden van opzet, waarmee hij het hele land doorkruiste. Zelfs toen hij in 1931 in Bachte-Maria-Lerne werd benoemd tot dorpsheer, verzorgde hij nog talrijke Evangelie- en Passie-avonden.

In Bachte-Maria-Lerne, gelegen in de schaduw van de kunstenaarsdorpen Deurle en Sint-Martens-Latem, ontstonden de Vlaamse Poëziedagen. De Craene leefde er tussen de grote Latemse kunstenaars, Gust en Leon De Smet, Albert Servaes, Gaston Martens, Richard Minne enz.

De dichter-organisator De Craene

Toen Basiel De Craene in Lerne aankwam als nieuwe pastoor, werd hij onmiddellijk bekoord door het weidse Leielandschap. Op zijn talrijke wandelingen door de groene meersen ontmoette hij wel vaker een kunstschilder. En dat bracht hem tot het besluit dat hij, als dichter, het uitgestrekte natuurgebied van Bachte-Maria-Lerne en omgeving met de pen zou schilderen. Na enkele jaren kon de ijverige auteur reeds terugblikken op een heus poëtisch oeuvre met bundels als *Uit 't Leyelisch* (1933) en *Uit de Leie-verte* (1938).

Als dichter mogen wij hem met zijn vijftig jaar terecht een laatbloeiër noemen. Hij voelde zich sterk aangetrokken tot de dichtersgroep uit Vlaanderen. Velen brachten een bezoek aan de pastorie op uitnodiging van de priester: Jan Vercammen, André Demedts, Paul Hardy, Cyriel Verleyen, René Verbeeck en Blanka Gijsselen, om er maar enkele te noemen.

Hij sprak met hen over hun werk, liet gedichten voordragen en moedigde hen aan. Zo heeft hij ooit Herwig Hensen, later een bekend schrijver, na een vernietigende recensie aangespoord om te blijven verder werken, uiteindelijk met succes.

In 1936 werd de eerste steen gelegd van wat later zou uitgroeien tot de Vlaamse Poëziedagen.

<p style="text-align: center;"> <i>Naam en adres van den afzender</i> </p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <p style="text-align: center;"> <i>Nom et adresse de l'expéditeur</i> </p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <p style="text-align: center;"> M </p>	<p>POSTKAART</p> <p>CARTE POSTALE</p> <hr style="width: 10%; margin: 0 auto;"/>	
<p>De dag met nieuw Begin.</p> <p>Er was een horizont, die helder was en kleurig, er waren woorden die als genaden goldfen, er was het klein gebaar met groote dracht.</p> <p style="text-align: right;">B. De Craene Merendree</p>	<div style="border-left: 1px dashed black; padding-left: 10px;"> <p style="text-align: center;"><i>M</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <hr style="border-top: 1px solid black;"/> </div>	

Basiel De Craene liet op zijn briefkaarten zijn eigen gedichten drukken.
(Archief "Het Land van Nevele")

Het voorspel: de kunstvergadering te Hoboken en het Literair Salon te Gent

Pastoor De Craene wou kost wat kost een bijeenkomst van dichters en declamatoren organiseren en kreeg daarvoor steun van de familie Germain-Wackens. In hun woning te Hoboken op 23 februari 1936 werden een aantal Antwerpse vrienden-dichters uitgenodigd voor een poëziebijeenkomst. Tot ieders voldoening werd besloten in Gent een tweede vergadering te houden. Het was in die tijd dat Basiel De Craene het bezoek kreeg van kunstschilder Albert Claeys, die een "vreemdeling" had meegebracht.

"Ik ben Jan Fabricius, in ben protestant. Ziet gij, katholieke priester, de mogelijkheid om wat te praten?". We deden het, wij deden het dikwijls, wij werden zelfs vrienden, en ik ga er prat op; geen van ons beiden heeft daarom zijn innerlijke overtuiging hoeven te veranderen.¹

De Craene nodigde Fabricius zelfs uit als gastspreker op het Literair Salon te Gent. De vergadering ging door in de Poel, in de lokalen van "Het Volk". Enkele dagen voor de bijeenkomst informeerde Fabricius bij pastoor De Craene of hij niet bang was om een protestants spreker uit te nodigen:

Dat er kleinzielige mensen in de wereld lopen weet gij genoeg. Maar ons daaraan storen ware kleingeestig van mijn kant, vindt gij het ook niet?²

Hier reeds is de opvatting van Basiel De Craene duidelijk: in alle openheid en zonder enig vooroordeel met elkaar kunnen praten over poëzie. Het is die zienswijze die lang daarna op de Poëziedagen nog vaak zou geprezen worden.

In Gent waren een twintigtal deelnemers aanwezig. De bekendste namen voor ons vandaag waren André Demedts, Cyriel Verleyen, Jan Vercammen en Juliaan Haest. De namiddag werd een onvergetelijk succes en tevens de

¹ F. MEYLAND, *De Vlaamse Poëziedagen*, Cultureel Jaarboek Oost-Vlaanderen, Bijdragen Nieuwe Reeks - nr. 3, Gent, 1977, p. 55.

² Ongedateerde brief van Basiel De Craene aan Jan Fabricius, privé-archief Maria Bonquet.

definitieve stap naar de organisatie van een nieuwe vergadering in Leerne, waar De Craene zelf gastheer zou zijn in 1937. Het fenomeen van de Vlaamse Poëziedagen was voorgoed geboren. Op twee augustus 1937 wachtte de gulhartige pastoor vol ongeduld op zijn talrijke gasten.

BACHTE-MARIA-LEERNE: IN DE ROTONDE VAN OOIDONK

De eerste Vlaamse Poëziedag

Aan de eerste Poëziedag ging een maandenlange voorbereiding vooraf. Pastoor De Craene had de handen vol met correspondentie, uitnodigingen en de samenstelling van het programma. Hoewel het hier nog louter om een vriendenbezoek ging, was de kring van gasten reeds veel ruimer dan in Gent. Nieuwe namen waren onder andere: Jef Crick, René Verbeeck, Albert Westerlinck, Pieter-Geert Buckinx, Pater Gaston De Mey en de kunstzanger Willy Vervoort.

Ook de geschreven pers werd van het bezoek op de hoogte gesteld: *Het Volk* (met journalist Jef Crick), *Elcerlyc* (Albe), *Gazet van Antwerpen*, *De Landwacht*, *De Standaard*, *Ons Land en Hooger Leven* waren op de afspraak. De twee laatstgenoemde bladen hadden dezelfde redacteur. Medewerker van Rousselst moest dan ook samen met de fotograaf een dubbele reportage verzorgen.

Op maandag 2 augustus 1937 verzamelde het gezelschap aan het Gentse Sint-Pietersstation voor een Leietoht richting Ooidonk. Pastoor De Craene verwelkomde zijn gasten met de historisch geworden uitroep: *Gij zijt allen wélgekomen!* Aan restaurant *Patijntje* werd ingescheept. De boottocht werd opgevrolijkt met liedjes en gitaarspel van Willy Vervoort. Aan Leerne-brug werd aangelegd voor een wandeling langs de tuinmuren naar Ooidonk. Net voor de middag namen de genodigden plaats in de rotonde van het kasteelpark. Aangezien het middagmaal in de pastorie doorging, en dit nog een eindje stappen was, werd de causerie van André Demedts naar de namiddagzitting verschoven. In vervanging werden de declamatoren aan het werk gesteld: mevrouw Jan Stalmans, Maria Bonquet, Pieter Dekelver en Cyriel Verleyen droegen werk voor van de aanwezige dichters.

Na het middagmaal werd genoten van een mokka in gasthof "De Sterre", waar een tentoonstelling werd bezocht met werk van vier schilders: Octaaf Soudan, Albert Claeys en de gebroeders Gust en Leon De Smet. Later op de middag sprak André Demedts in Ooidonk over de "bevindingen van een verzenmaker". Hij nam geen blad voor de mond toen hij de aandacht vestigde op de onvermijdelijke jeugdzonden van de jonge dichtersgeneratie. Demedts ijverde voor een terugkeer naar de eerlijkheid in de poëzie en hekelde de publicatiedrift van sommige jongeren. Poëzie zal altijd een opeenvolging van klanken blijven, gegroeid uit een eenheid van ritme, vorm en gedachte, aldus Demedts. Tussendoor werden enkele gedichten voorgedragen en zorgde Willy Vervoort voor de muzikale noot. De aangekondigde spreekbeurt van Jan Fabricius werd afgelast, vermits hij in het Duitse Hamburg verbleef voor zijn toneelwerk. Jan Stalmans sprak een slot- en dankwoord uit namens de aanwezigen en legde er de nadruk op dat de K.V.R.O. (Katholieke Vlaamse Radio Omroep) zich moest inspannen om een ruimere plaats toebedeeld te krijgen bij het N.I.R. (voorloper van de V.R.T.).

De Craenes dankwoord was kort en duidelijk: "*Dank dat ge gekomen zijt en... komt weer!*". De journalisten spraken in hun verslagen de hoop uit dat deze manifestatie zou uitgroeien tot "de week van de Vlaamsche Poëzie". In elk geval zouden de Poëziedagen vanaf 1938 een echte opmars kennen. Basiel De Craene verklaarde later deze groei als volgt:

*Bijna spontaan zoals een zaadje, verloren gegooid, bij gunstige omstandigheden groeit en beuk wordt. Ik had meer tijd en kon vrijelijk aandacht wijden aan de letterkunde. Ik nodigde enkele dichters uit en ondervond dat gedichten, met smaak voorgedragen, nieuw leven kregen! Toen ik een uitgebreide oproep deed, was ik zelf verrast over de uitslag. Mijn pastorij was niet ruim genoeg. Het park van Ooidonk bleek een ideale ruimte. Ik nodigde de pers uit en zij was enthousiast. De Vlaamse Poëziedagen waren geboren (...) Ik heb doorgewerkt en doe nog voort....*³

³ B. DE CRAENE, *Pastoor B. De Craene. Tienmaal zeven*, tweede druk, 29-30 juli 1950, Merendree, p. 23.

Na de eerste Poëziedag stroomden de reacties binnen. Iedereen preees de moed van pastoor De Craene om de jongeren bij elkaar te brengen om over poëzie te discussiëren. Vooral de sfeer van vriendschap en luisterbereidheid die in Leerne werd aangevoeld, bleef de genodigden sterk bij.

Pastoor De Craene stuurde elke genodigde een exemplaar van *Ons Land*, waarin een fotoreportage van de ontmoeting stond afgedrukt. Hij maakte van de gelegenheid gebruik om medewerking te vragen voor een tweede Poëziedag in 1938. Jan Vercammen, Cyriel Verleyen, Juliaan Haest en Albe waren onmiddellijk bereid om de koppen bij elkaar te steken. André Demedts daarentegen, stond eerder sceptisch tegenover De Craenes voorstel:

*Die wens is heel mooi, maar het schijnt mij moeilijk om het te realiseren, wanneer men niet over een organisatie beschikt. En van de andere kant brengen organisaties maar moeilijkheden en twisten bij. Doch er valt wel eens over de zaken te praten en ik ben altijd bereid om van mijn kant alles te doen voor het wellukken.*⁴

Demedts zou niet meer actief deelnemen aan de latere edities van de Vlaamse Poëziedagen. Basiel De Craene evenwel had alle redenen om tevreden te zijn. Niets stond hem nog in de weg om een tweede samenkomst voor te bereiden.

De eerste “Dagen”

Een tweedaagse ontmoeting

Het begin van de lente 1938 betekende voor pastoor De Craene de start voor de organisatie van zijn “Dagen”. De goedgehartige priester-dichter nam zich voor deze tweede samenkomst uit te breiden tot twee dagen. Dat betekende dat ook voor de overnachting van zijn gasten moest gezorgd worden. Aangezien hij van plan was nog een groter aantal dichters uit te nodigen, was dit een hele opdracht. Een stapel brieven werden dagelijks op de pastorie afgeleverd. De Craene kon rekenen op de aanwezigheid van enkele nieuwe figuren die in de Vlaamse literatuur nog lang hoge toppen zouden

⁴ Brief van André Demedts aan Basiel De Craene, dd. 15.08.1937.

scheren: Reimond Herreman, Richard Minne, Maurice Roelants, Karel Jonckheere, Filip De Pillecijn en René Verbeeck. Andere opgemerkte gasten waren o.m. Juliaan Haest, Luc Indestege, Oscar Dambre, Marnix Van Gavere, Urbain Van de Voorde, Adolf Herckenrath en A.G. Christiaens. Richard Minne wou zelfs meer:

*Ik beantwoord gaarne uw vriendelijke uitnodiging tot het bijwonen van de dagen der poëzie te Bachte-Maria-Lerne op 7 en 8 augustus a.s. Ben tevens bereid tot het houden van een spreekbeurt.*⁵

Het programma kreeg langzamerhand meer vorm. De dichters konden gedichten insturen, waaruit een keuze zou worden gemaakt om op de Poëziedagen voor te dragen. Op 7 augustus 1938 vertrokken de genodigden opnieuw per boot vanuit Gent om de officiële opening van de tweede Dagen der Poëzie mee te maken.

In zijn inleidend woord wenste De Craene vooral de pers welkom, want hij beseftte alras dat zij zijn "Dagen" de nodige ruchtbaarheid konden geven. Hij wees erop dat door deze samenkomst werd aangetoond dat in Vlaanderen nog steeds aan poëzie werd gedaan. Ook het contact tussen de dichters onderling kon door deze manifestatie bevorderd worden.

Aansluitend werden gedichten voorgelezen door Cyriel Verleyen, Maria Bonquet en Blanka Gijsselen. Reimond Herreman en Juliaan Haest spraken daarna over "poëzie en proza".

Herreman zag poëzie als een bijzondere essentie. Poëzie betekende volgens hem niet zozeer rijm en ritme, maar vooral inhoud. Het gedicht moet schoonheid en wijsheid verkondigen, aldus de spreker. Vanuit de vertolkte gedachte moet een zekere spanning optreden, die een bepaalde bekoring opwekt. Al te vaak wordt een dichter als Gezelle vastgepind op gedichten als *Boerke Naas* en het schitterende *Krinkelende winkelende waterding*. Zijn zielsgedichten getuigen evenwel van een nog grotere kwaliteit. Bij Van De Woestijne ziet Herreman hetzelfde verschijnsel. *De modderen man*, *Het bergmeer* en *God aan zee* zijn werken die vaak onderschat worden. Maar ook als de dichter over aardse dingen schrijft, moet hij zowel vorm als inhoud in het oog houden om zijn werk als poëzie te bestempelen.

⁵ Brief van Richard Minne aan Basiel De Craene, dd. 14.05.1938.

Terwijl tussen de lezingen door gedichten werden voorgedragen, kon pastoor De Craene zich verheugen op enkele nieuwe gezichten onder het talrijke publiek: Antoon Vander Plaetse, Bert Peleman, Marcel Coole, Jozef Simons, Fernand Toussaint van Boelaere, Isidoor Van Beugem, Piet Schepens, Johan Daisne, Andries Poppe, A.K. Rottiers en Frans Buyle. Juliaan Haest benaderde het zopas behandelde onderwerp van een andere kant. De woordkunst bezit volgens hem een wezenlijke zielsbehoefte van de levende mens. Daarmee werd zowel de kunstenaar als de levensgenieter bedoeld. Idealisme is voor Haest het belangrijkste aspect van de kunst.

Dat jaar werd opnieuw een kunsttentoonstelling aan de “Dagen” gekoppeld. Leon De Smet, Albert Claeys, Octaaf Soudan en nieuwkomers Albert Saverijs, Hubert Malfait en beeldhouwer Antoon Van Parijs stelden hun werk tentoon aan de poëziefhebbers.

De publieke avondzitting werd verzorgd door Richard Minne, die eveneens het onderwerp poëzie behandelde. Het was opvallend hoe sterk de redacteuren van *'t Fonteintje* op de Poëziedagen waren vertegenwoordigd. Enkel Karel Leroux ontbrak op het appél. Minne wees erop dat de kwantiteit van het Vlaamse dichtersgild niet in verhouding stond met de kwaliteit. Vaak ontbreekt het aan de kleinste vorm van zelfkritiek bij de woordkunstenaar. Hij spoorde de aanwezigen aan om thuis een aantal dichtbundels uit de boekenkast te halen en na te gaan of de mens achter de dichter daadwerkelijk iets te zeggen had.

Na de gesmaakte causerie en een korte voordracht van enkele gedichten, genoten de gasten nog lang na in “De Sterre”, zodat de Leernse boeren al hun nachthemd wisselden voor hun werkbroek toen de waardin de laatste cafébezoeker beleefd maar kordaat een goedenacht wenste.

De volgende morgen stond Basiel De Craene reeds rond half elf paraat voor het tweede luik van zijn Poëziedagen. Niet zonder trots pronkte de pastoor met een nieuwe dahlia op zijn eretafel.

Alois Mortier, de tuinman van graaf 't Kint de Rodenbeke, had zijn nieuwste variëteiten van deze bloem gedoopt onder de naam “Poëziedag” en “Basiel De Craene”. De jury van de Hoveniersbond te Gent had hem trouwens gelauwerd voor deze nieuwe dahlia's.

Als geestelijk ontbijt werden enkele gedichten voorgedragen, waarna Johan Daisne een gesmaakte lezing ten beste gaf. Hij ging uit van de kunst

in het algemeen, waarin hij respectievelijk een speculatieve en een activistische categorie onderscheidde. In de eerste groep bevinden zich de aanhangers van l'art pour l'art. Deze kunstenaars zien zichzelf als een eenzaat, hun kunst staat buiten tijd en ruimte. Voor de activisten daarentegen is de kunst in de eerste plaats aards-menselijk. Beide richtingen werden door Daisne op de korrel genomen. Hij streeft naar een samenvoeging van beide theorieën. Kunst is ruimer dan het leven, het is al wat het leven dromen kan. Het verschil tussen poëzie en proza is louter formeel. Poëzie legt immers meer de nadruk op het synthetische en de selectieve overbrenging.

Het middagmaal werd opgediend in "De Sterre", vermits de pastorie reeds lang te klein was geworden voor de talrijk opgekomen deelnemers. Antoon Vander Plaetse, acteur bij en later auteur van een werk over *Het Vlaamse Volkstoneel*, vertolkte na de soep de ballade van *Heer Halewijn*, een beroemd gedicht dat eindigt met de regel: "*Daar werd gehouden een banquet/het hoofd werd op de tafel gezet*".

De middagzitting werd ingezet door Pieter-Geert Buckinx, die het had over de nieuwere dichtkunst. Zij laat het explosieve in het gedicht varen en gaat terug naar de kern van de dingen. Concentratie en orde zijn twee constanten in het werk van de jongeren. In de sonoriteit van de woorden wordt een nieuw verband gezocht. Mysticisme is zonder meer dé sleutel in de poëzie van de jongerenlichting, aldus Buckinx.

Na het dessert werd een bezoek gebracht aan de kunstfototentoonstelling georganiseerd door het Belgisch Foto- en Kinoverbond, afdeling Gent. Aansluitend hield Richard Minne een slotbeschouwing over de tweedaagse. Hij kwam tot de slotsom dat het actief het passief in grote mate had overtroffen.

Basiel De Craene verklaarde in zijn dankwoord zijn doel als bereikt: in Vlaanderen zal de weerklank van de Poëziedagen spoedig te horen zijn. Vervolgens nodigde hij iedereen uit voor het volgend jaar. Een bootreis naar Gent was het laatste hoofdstuk van deze tweede editie te Learne. Pastoor De Craene wist toen nog niet dat de Leie volgend jaar niet meer het decor zou vormen voor de derde Vlaamse Poëziedagen.

Na de Poëziedagen 1938

Cyriel Verleyen en Antoon Vander Plaetse waren het erover eens: de Poëziedagen waren als experiment zeer geslaagd. Nooit had iemand durven

denken dat pastoor De Craene deze uitgebreide keure aan Vlaamse dichters bij elkaar zou kunnen brengen. Ook de “officiële” stemming, waar zovelen voor gevreesd hadden, bleek achteraf onbestaand. Declamatoren en dichters konden trouwens opvallend goed met elkaar opschieten. De jongere dichters konden hun beste gedichten toetsen aan het werk van gevestigde waarden.

Veel reacties kwamen op de pastorie binnenwaaien. Jef Crick noemde pastoor De Craene een optimist van extra formaat. Hij stelde voor een namiddag Leieliederen als onderwerp op het programma te plaatsen. Zo zouden ook de Vlaamse componisten naar de rotonde van Ooidonk afzakken. Crick zag ook de mogelijkheid om deze liederen plastisch te laten uitbeelden en zo een gevarieerde tweedaagse te realiseren.

Bachte-Maria-Lerne: een slotbeschouwing

De “Dagen der Poëzie”, zoals zij vroeger vaak werden genoemd, werden door de genodigden als een geslaagd experiment gezien. Zij bestonden in hun eerste uitgave uit drie verschillende aspecten: de ontspanning, de tentoonstellingen en het eigenlijk poëziegebeuren.

In Gent was de bootreis een ideaal uitgangspunt om de “Dagen” in te zetten in een gemoedelijke sfeer. De deelnemers konden met elkaar een praatje slaan, nieuwe contacten werden gelegd. Ontspanning was er zeker ook na de literaire zittingen. Café “De Sterre” bleek daarvoor de ideale pleisterplaats.

De tentoonstellingen vormden een niet onbelangrijk onderdeel van het programma. Dit was uiteraard geen toeval. De Leiestreek was toen (en nu nog altijd) een “gezegend oord” voor de Vlaamse schilderkunst. Met de Latemse kunstenaars raakte de streek tussen Deinze en Sint-Martens-Latem bekend ver buiten onze grenzen. De Poëziedagen werden met deze tentoonstellingen van schilderijen en foto’s een bijna algemeen cultureel gebeuren. Op die manier kon de eentonigheid van de lezingen en voordrachten enigszins doorbroken worden.

Toch stond de poëzie steeds centraal. De voordrachten van gedichten van jongeren mogen als een lovenswaardig initiatief worden beschouwd. De Craenes hart lag immers bij de jeugd. Steeds opnieuw probeerde hij voeling te krijgen met jong poëtisch talent. Daarnaast slaagde hij erin om enkele grote namen naar Ooidonk te halen.

Basiel De Craene heeft zijn "Dagen" vanaf het begin bestempeld als een trachten naar broederschap tussen diverse strekkingen. Zo lokte hij naast 't *Fonteintje* (Minne, Roelants, Herreman) ook Johan Daisne en Marcel Coole naar De Leiestreek. Zij vertegenwoordigden *Klaverdrie* (september 1937-januari 1948), een tijdschrift uitsluitend over en voor poëzie. Alle dichters uit die periode waren erin vertegenwoordigd, van Julia Tulkens tot Firmant Van Hecke.

Het is opvallend dat pastoor De Craene twee socialisten aan het woord liet op zijn "Dagen": Reimond Herreman, die in het dagblad *Vooruit* zijn Boekultjesrubriek verzorgde, en dichter Richard Minne (tevens medewerker aan voornoemde krant). Dit bewijst nogmaals dat De Craene zijn doel had bereikt. Het is echter niet onbegrijpelijk dat de leden van 't *Fonteintje* aanwezig waren in Bachte-Maria-Lerne. Richard Minne woonde in die tijd in Sint-Martens-Latem, een boogscheut van Bachte-Maria-Lerne. Minne had trouwens nauwe banden met dit dorp. In de periode voor 1923 woonde hij er een tijdlang op een kamer boven een herberg (De Sterre?). Een ander - eerder toevallig - aanrakingspunt met De Craene was Waarschoot. Was de pastoor afkomstig uit Waarschoot, dan weten wij ook dat Minne er een hele tijd heeft gewoond. Waarschoot was zijn vluchtoord om aan de harde zakenwereld te ontsnappen. Daar kon hij ongestoord "boeren", een bezigheid die hij echter flink had onderschat.

Waren socialisten opgemerkte gasten in Bachte, dan lieten de katholieke jongeren zich ook niet onbetuigd. Jan Vercammen, Pieter-Geert Buckinx, André Demedts en René Verbeeck waren allen aanwezig op de Poëziedagen. Samen vertegenwoordigden zij *De Tijdstroom* (1930-1934), waarin zij net als 't *Fonteintje* opkwamen tegen de vrije vorm van het expressionisme.

Aldus kunnen wij stellen dat Basiel De Craene in zijn opzet geslaagd was. De Poëziedagen, gegroeid uit wat de pastoor een beukenzaadje noemde, hadden duidelijk hun vuurproef doorstaan. Verschillende strekkingen waren in Lerne vertegenwoordigd. In Vlaanderen waren de reacties onverdeeld positief: telkens weer prees men De Craenes initiatief.

Gesterkt door de vele aanmoedigingen uit Vlaanderen was de gulle organisator echter meer dan ooit gemotiveerd om voor een derde keer een poëziegebeuren op touw te zetten. Hij had trouwens van bij de start gezorgd

voor de weerklank van zijn Poëziedagen. Hoewel het hier om een vriendenbijeenkomst ging, werd de pers keer op keer uitgenodigd. De Vlaamse kranten en weekbladen gingen hier natuurlijk gretig op in. Er verschenen glansrijke reportages met talloze foto's.

De uit Nederland afgezakte journalisten bekeken het poëziegebeuren evenwel met gemengde gevoelens en beschreven de Poëziedagen als weliswaar gezellig en grappig, maar staken anderzijds de draak met de ernst waarmee Vlamingen hun literatuur in Leerne beleefden.

Toch zag men in Basiel De Craenes onderneming een leemte opgevuld in het Vlaamse literaire leven. De literatuur werd dankzij de Poëziedagen en de persverslagen rechtstreeks tot het volk gebracht. Pastoor De Craene ontpopte zich aldus tot een promotor van de Vlaamse literatuur en een bewonderenswaardig gastheer. Met zijn organisatie verbeterde hij de contacten tussen de literatoren onderling, maar ook de band tussen dichter en lezer werd nauwer aangehaald. Op die manier kreeg de poëzie de nodige aandacht waar ze recht op had. Dat bovendien geen enkel politieke kleur was uitgesloten, kon enkel een pluspunt worden genoemd. De Craene is nooit een politiker geweest en zijn "Dagen" moesten aldus ook hun a-politiek karakter blijven behouden.

Niet alleen werd elke strekking in Bachte-Maria-Leerne toegelaten, ook elk literair genre kwam aan bod. De pastoor gaf onder meer de Nederlandse toneelschrijver Jan Fabricius de gelegenheid om over zijn vak te spreken en ook de schilderkunst kreeg een platform toegereikt. De Poëziedagen moeten dan ook in een ruimer kader gezien worden. De gekozen weg stond als het ware symbool voor de toenadering tussen poëzie en andere literaire genres en kunsten. Om poëzie volledig uit het verdomhoekje van het culturele leven te halen, moest echter nog een lange weg worden afgelegd.

MERENDREE: ONDER DE CATALPA VAN GEROLFSWAL

1939: De Merendreeze poëziekermis

In oktober 1938 werd Basiel De Craene onverwacht overgeplaatst naar Merendree. Dit kleine dorp lag verscholen tussen bossen en akkers die wijd over het Vlaamse landschap waren uitgespreid. De eenvoudige inwoners ontvingen hun nieuwe pastoor met open armen. Van meet af aan dacht De Craene aan zijn Dagen der Poëzie. Hier, in de stille dorpskom, bezat hij niet alleen een pastorie maar ook een grote mooie tuin. Achteraan stond een reusachtige catalpa, die samen met de "Dagen" de geschiedenis zou ingaan.

Het was voor De Craene meteen duidelijk, hij had Ooidonk niet meer nodig. Nu beschikte hij over zijn eigen park waar de zittingen konden plaatsvinden. Langzaam maar zeker naderde de zomer van 1939. Pastoor De Craene en zijn meid Bertha bereidden zich voor op een derde Poëziedag, een andere formule in een nieuw decor.

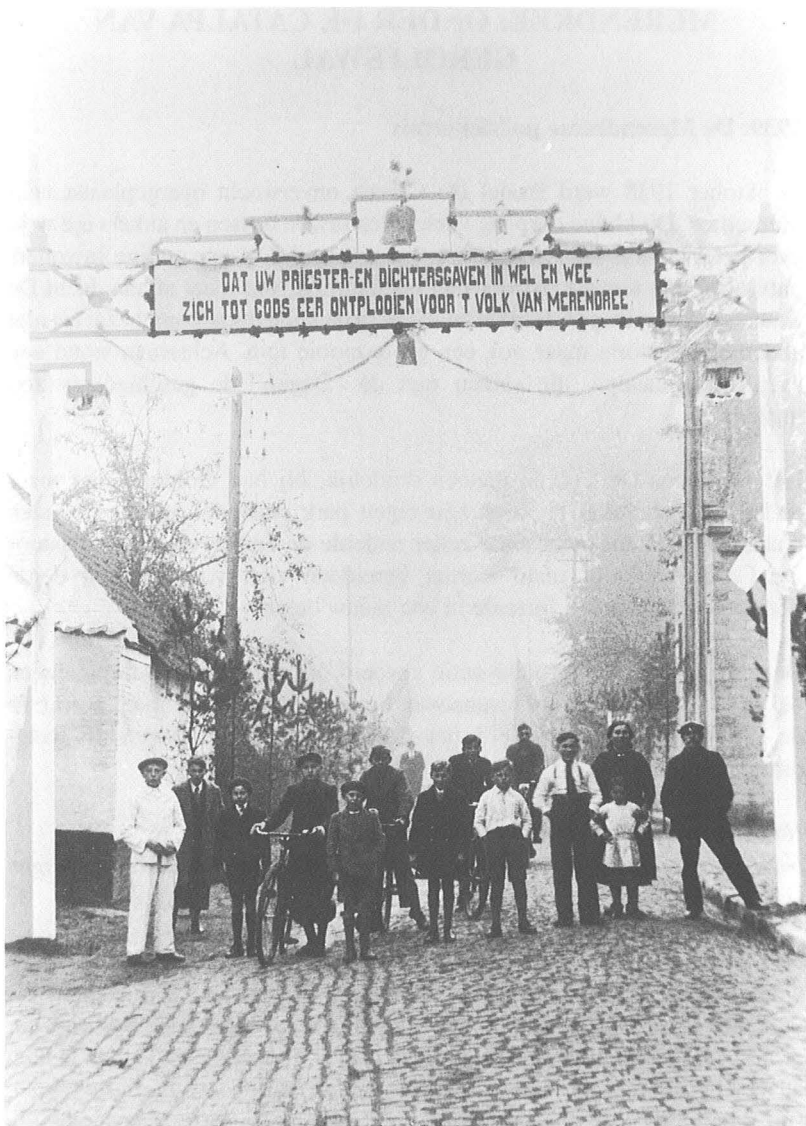
Deze maal werd een grootse actie gevoerd om de Poëziedagen algemeen bekend te maken. Er werd tevens voor het eerst rond een thema gewerkt. In de programmabrochure werd het doel van de Poëziedagen als volgt omschreven:

Naar buiten: de kunstenaar en hun pogen doen kennen.

Naar binnen: door onderling contact elkander leeren waardeeren en eigen kunstzin verfijnen.⁶

Er werden enkele nieuwe punten op het programma geplaatst. Vooreerst werd door *De Bladen voor de Poëzie* een prijs uitgereikt van duizend frank voor het beste ingezonden gedicht. De onafhankelijke jury bestond uit: dr. Franz De Backer, Pieter-Geert Buckinx, dr. R.F. Lissens, Dr. M. Rutten en dr. August Van Cauwelaert. Naast de reeds traditionele tentoonstellingen, spreekbeurten en voordrachten werd 's avonds een kunstfeest voorzien.

⁶ Programmabrochure Poëziedagen 1939, privé-archief Maria Bonquet.

Inhaling van Basiel De Craene in 1938 als parochiepriester van Merendree.
(Foto J. Scherpereel, Merendree)

Maar ook de Merendreeze bevolking vierde mee: de deuren van de plaatselijke herbergen stonden wagenwijd open voor het vreemde dichtersvolkje. Bovendien stond op het dorpsplein een heus kermiskraam waar wafels, olieballen en allerhande feestelijke gebakjes als zoete broodjes van de hand gingen. Ook Jef Cricks suggestie werd opgevolgd: dit jaar zouden Leieliedereren worden gezongen als welkome afwisseling tussen de spreekbeurten in. Basiel De Craene had hiervoor Arnold De Munnynck aangesproken, die zich liet begeleiden aan het klavier door de heer Termont.

Zondagmorgen 6 augustus 1939 bleek ondanks de schaarse zonnestrallen een bijzonder heuglijke dag te worden. Al vroeg kwamen de eerste deelnemers aan het Gentse Sint-Pietersstation samen om de boottocht naar Leerne in goede banen te leiden: Johan Daisne, Marcel Coole, Frans Buyle, Frans Roggen en Maria Bonquet verwelkomden de Leievaarders. Aan de Albertbrug bracht Daan Boens een groet namens P.A.N., de vereniging der Oost-Vlaamse letterkundigen, aan alle deelnemers vooraleer het startschot werd gegeven. In Leerne stonden auto's klaar om ze allen richting Merendree te brengen.

's Voormiddags was er een ontvangst in het gemeentehuis. Burgemeester Kervyn de Meerendré wenste alle aanwezigen hartelijk welkom en nodigde hen allen uit voor een bezoek aan een kunsttentoonstelling. Jan Vercammen nam op zijn beurt het woord om pastoor De Craene in de bloemetjes te zetten. De schalkse dorpsheer ging dan voorop naar zijn pastorie, waar de literaire zittingen plaatsvonden. In Gerolfswal bracht De Craene zijn jaarlijkse welkomstgroet, waarna Bert de Corte, Johan Daisne en Marnix Van Gavere uit eigen werk voorlazen, afgewisseld met enkele liederen gezongen door Arnold De Munnynck. Na een bezoek aan de kunsttentoonstelling (met werk van Slabbinck, Van De Velde, Van Lerberghe, Soudan, Van Hoecke, Van Ranst en Van Parijs), werd het middagmaal opgediend in het klooster. Dit liep niet echt van een leien dakje. Zo schrijft Johan Daisne in een verslag van de Poëziedag:

Maar reeds maande paster De Craene ons aan om naar het klooster te ijlen, want de middagmalen werden bestormd door de oningeschreven gasten. 't Was goede buitenkost (...) Later vonden we de "oningeschrevenen" terug in 't gemeentehuis, voor allerlei geïmproviseerde malen - Marnix Van Gavere had een gansche kist beschuit in ééns gekocht - terwijl de jongsten

De declamatoren van de Poëziedagen 1939 in Merendree.

V.l.n.r. zittend: L. Schoepens, G. Van den Brande, L. Van den Heuvel, Maria Bonquet, Blanka Gijsselen.
 Staand: Th. Op de Beeck, Cyriel Verleyen, J. Stalmans, P. Dekelver, Frans Roggen, Albert De Longie.
 (Archief "Het Land van Nevele")

*samenspannden aan de toonbank om vooral hun dorst te lessen: Dhaese, Van Keymeulen, Berger, Delongie, Rottiers.*⁷

In de namiddagzitting werden gedichten voorgedragen van onder meer Cyriel Verleyen, P.-G. Buckinx, Bert Peleman en de toen nog jonge Jan d'Haese, die zich later ontpopte tot kunstcriticus en kleurrijk volksfiguur in het Latemse kunstleven.

Daarna sprak Johan Daisne over Russische poëzie, afgewisseld met opnames van Russische volksliederen. Hij sprak de hoop uit dat zijn lezing een andere kijk gaf op de Sovjetliteratuur en de Sovjet-Unie in het algemeen en was ervan overtuigd dat, ik citeer, "*Russen ook aangename mensen waren*".

De namiddagzitting werd afgesloten met de bekendmaking van de poëziewedstrijd. Verslaggever P.-G. Buckinx zei dat van de 96 inzendingen zeven manuscripten de tweede schifting overleefden. Na grondige studie werd besloten de prijs niet toe te kennen. Wel kregen enkele mededingers de kans om, na bewerking, hun werk te publiceren in *De bladen voor de Poëzie*.

Na het avondmaal stond het hoogtepunt van de derde Poëziedagen op het programma: een groots kunstfeest in het feeëriek verlichte park. Opvallend hierbij was dat de Merendreese bevolking in groten getale de eerste rijen bezette. Het feest werd ingezet met een optreden van het mannenkoor "Het Volk" uit Gent, gevolgd door de "Gandagroep" van Prof. Dr. M. Verdonck. De hoofdmoot was evenwel het optreden van een dansgroep o.l.v. Elza Darciel (ps. voor Elza Dewette). In een regie van Jef Contriijn en Rik Haesen gaven zij een interpretatie van de *De minnaars van Teruel*, een gedicht van Marcel Coole.

Verscheidene deelnemers vertrokken na de voorstelling inderhaast naar het station van Landegem, waar de trein hen naar Gent moest brengen. Anderen vertoefden nog een dagje in de buurt. Vooraleer een mals bed in

⁷ J. DAISNE, *Merendree 6 augustus Dag van Poëzie*, in *Onze Tijd*, Maandblad voor Letteren, Kunst en Wetenschap, september 1939, nr. 9, vierde jaargang, p. 141-143.

Basiel De Craene in 1941 tussen de schutters van Merendree. (Archief "Het Land van Nevele")

de bovenkamer van een herberg of boerderij werd opgezocht, trokken velen nog op een heuse kroegentocht door Merendreedorp. Zo vertelt Johan Daisne dat hij helaas niet is gebleven, maar wel verhalen heeft gehoord over een reuze fuif.

Pastoor De Craene, die deze kermisgang maar matig kon appreciëren, stond de volgende morgen als eerste aan de sprekerstafel om het tweede luik van zijn “Dagen” in te leiden. Voordracht van gedichten werd afgewisseld met een spreekbeurt van Leo Simoens, die het had over Nieuw-Duitse poëzie, waarin het individuele aspect niet mee aan bod kwam, maar een soort gemeenschapskunst werd gecreëerd. Tijdens het middagmaal sprak Antoon Vander Plaetse een spontane hulde uit aan het adres van de goedhartige pastoor. De slotzitting werd gehouden door de heer Van Oosterwijck. Hij hield een causerie over “poëzie en poëtische elegantie”. Pastoor De Craene sprak vervolgens een dankwoord uit, waarna iedereen huiswaarts ging met het vaste voornemen om het jaar daarop een tweede maal te gast te zijn op Gerolfswal.

Blanka Gijsselen schreef enkele dagen later in *de Gazet van Antwerpen*:

(...) Pastoor De Craene doet echter nog meer dan alleen de dichters uit te noodigen. Hij zorgt tevens voor een stel uitstekende declamators die het woord van den dichter gestalte en warmte zullen geven (...) en hij stelt het uitgegeven werk van de dichters ten toon in die gezellige klaslokalen waar we tevens het prachtig beeldhouwwerk van Van Parijs en van Van Ranst mochten bewonderen (...) Aldus groeit de belangstelling voor de poëzie tot een ode aan de kunst over het algemeen, want zelfs de muziek en het schoone lied, de dans en het toneel werden niet uitgesloten. ⁸

De Tweede Wereldoorlog: spelbreker van formaat

Begin september van 1939 stak Merendree in een nieuw decor. Ononderbroken werd het dorp bezet door reservetroepen van drie verschillende regimenten. Pastoor De Craene moest zich ongewild neerleggen bij deze uitzonderlijke situatie. Hij paste zich echter snel aan. Op 19 novem-

⁸ B. GIJSELEN, *De invloed der “Dagen voor de Poëzie”*, *Gazet van Antwerpen*, 18.8.39.

ber hield hij voor het eerst in zijn leven een homilie in het Frans voor de Waalse soldaten die in Merendree gelegen waren. In de lente van 1940 nam De Craene zich zelfs voor zijn “Dagen der Poëzie” toch te organiseren. Helaas moest hij dit plan laten varen. De daarop volgende jaren liet hij niets van zich horen. Bang om in politieke sferen verwickeld te raken en op die manier een zware hypotheek te leggen op de toekomst van zijn Poëziedagen, trok hij zich in alle stilte terug in zijn pastorie. In de beginfase van de oorlog werd zijn domein trouwens drie dagen lang onder vuur genomen. De zevenentwintig treffers beschadigden grondig zijn tuin en woning. Het poëzieplein werd echter ongeschonden achtergelaten.

Basiel De Craene was ervan overtuigd dat God zijn poëziebijeenkomsten goedgezind was. De “Dagen” moesten nu maar wachten tot na de oorlog. Op de dag van de bevrijding predikte De Craene voor een volle kerk van op de kansel: ons vaderland was vrij en de Poëziedagen zegezeke⁹. De ijverige pastoor kon met een schone lei beginnen aan de voorbereiding van zijn levenswerk: de Vlaamse Poëziedagen.

De hoogdagen van Merendree

De Poëziedagen groeien pastoor De Craene boven het hoofd.

Begin 1945 werd de lucht boven België stilaan klaarder. Pastoor De Craene verlangde weer naar de vooroorlogse jaren en nam contact op met dichter Marcel Coole. Hij wou een literair salon organiseren, maar Coole wees op de schaarse verkeersmogelijkheden. Daarenboven was het einde van de oorlog in zicht, zodat de Poëziedagen weldra opnieuw zouden kunnen plaatsvinden. In mei was het dan zover. Merendree was nog maar net bekomen van het oorlogsgeweld, of Basiel De Craene had reeds een nieuw programma in elkaar gebokst. Maar niet enkel de pastoor bleek gebrand op een nieuwe Poëziedag. Ook vele dichters uit het Vlaamse land waren weer op de afspraak.

⁹ J. LUYSSAERT, *Basiel De Craene en de bevrijdingsdagen 1944 te Merendree*, in *Het Land van Nevele*, jg. XXV (1994), afl. 4, p. 237-248)

In het openingswoord herinnerde Basiel De Craene aan twee dichters die het slachtoffer waren geworden van de concentratiekampen: Kamiel Van Baelen en de in 1939 aanwezige Kamiel Top. Remi De Cnodder schreef over Top:

*Nummer 43368, Belg, leeraar, ongehuwd, twee en twintig jaar, gestorven den 4n maart 1945. Zo luidt het bericht uit het concentratiekamp Flossenburg (...) Verscheidene handschriften, enkele hartelijke brieven en zijn foto waarop hij met warme genegenheid lacht, dit alles vormen de weinig tastbare herinneringen aan onze vriendschap die slechts zeer kort van duur mocht zijn.*¹⁰

A. Duflou, redactiesecretaris van het jonge tijdschrift *De Faun*, handelde vervolgens over de jongeren en hun taak. Volgens de spreker moesten zij een reactie uitbouwen tegen het werk van de oudere generatie. Nabootsing van gevestigde dichters betekende immers geen bijdrage tot de ontwikkeling van de literatuur. Ter staving analyseerde hij de gedichten van de overleden Kamiel Top.

Het hoogtepunt van de vierde Poëziedagen viel heel vroeg. Jan Vercammen las voor uit zijn gedicht *De Parelvisser*, door velen als een meesterwerk beschouwd. Daarna was het de beurt aan Luc Van De Putte, directeur van de Gentse K.N.S., die handelde over het Nationaal Toneel. Van De Putte hekelde de gebrekkige opleiding van jonge acteurs. De jongerenopleiding diende dringend hervormd, aldus de spreker. Tevens werd geijverd voor de oprichting van een Nationaal Instituut voor Toneel, waarin de jongeren door professionele mensen konden worden bijgestaan.

Johan Daisne onthulde vervolgens het tweede luik van zijn voordacht uit 1939 over Russische literatuur, waarna pastoor De Craene een kunstgreep moest uithalen om het programmaverloop in goede banen te leiden. Eén van de sprekers had namelijk forfait gegeven. Met de lege stoel van de afwezige spreker in de hand, kondigde de organisator een poëziewedstrijd aan met als thema *De lege stoel*. In de archiefstukken van Maria Bonquet lezen wij:

¹⁰ R. DE CNODDER, *Groet bij den dood van een jong dichter, Kamiel Top*, Bibliogids, september 1945.

*“Dit is mijn wraak”, zegt hij, “over dezen die niet aandurfdén, mij te vervangen in deze leidersstoel van deze zitting.”*¹¹

De gedichten moesten ten laatste op 1 oktober op de pastorie aangekomen zijn. Adolf Herckenrath, die in de jury zetelde, schreef aan De Craene:

*(...) het gedicht van Angèle Mertens is gaaf en blijft poëtisch tot aan het einde. De atmosfeer is innig weergegeven en er ligt een gevoel in ieder woord. Het vers is zuiver volgehouden en is meer dan een gelegenheidsge-dicht naar een opgelegd thema.*¹²

Herckenrath wees erop dat velen de oproep hadden beantwoord, maar dat de kwaliteit nogal aan de matige kant lag. Laureate Angèle Mertens zag de lege stoel als volgt:

De Lege Stoel (opgedragen aan de aanwezige op de Poëziedagen)

*Er zong een zomerlied in 't zon-doorglansde loover,
waar elke vogel riep van wilde levensvreugd;
er hing een zegening, een wonderdiepe toover
in 't groene paradijs waar leven was en jeugd.*

*En in dit oord van vree rijpten de mooiste droomen
we luisterden en voelden Gods aanwezigheid
in menig levenslied in 't ruischen van de boomen,
en gonzend zeeg in 't hart een stukje innigheid.*

*Toch is op 't podium een open plaats gebleven,
we wachten te vergeefs - elk zag de leege stoel,
heeft in zijn notaboek wat krabbels bijgeschreven
en was een stond verrast, verstikt in 't leuk gewoel.*

*Waar bleeft ge, kunstenaar die schoonheid ons moest schenken,
in mooiste taal vertolken van uw groot gevoel;*

¹¹ M. BONQUET, *Bondig verslag van de Vlaamsche Poëziedagen*, privé-archief Maria Bonquet.

¹² Brief Adolf Herckenrath aan Basiel De Craene, dd. 11.10.1945.

*we stellen vragen nog, we gissen, tobben, denken
aan U, en aan de leemte door dien leegen stoel.* ¹³

Rond vijf uur werd de tentoonstelling rond ex-libris en houtgravure-illustraties bezocht. De pastorie, die er leeg bij stond, werd ondertussen in orde gebracht voor een groots spektakel. Die avond kon de pastoor een nooit geziene menigte verwelkomen voor een opvoering van het toneelstuk *Memlinc* van Adolf Herckenrath. Zelfs Achilles Mussche en Richard Minne hadden er de verplaatsing voor over. Als voorspel werd een fragment van De Craenes *Passieverhaal* aangeboden. Samen met *Christus* wordt dit het meesterwerk van De Craenes literair oeuvre beschouwd. In tegenstelling tot Verschaeves passieverhaal, legt De Craene in dit evangeliewerk de nadruk op de Maria. Zo was het meer aangepast voor de eenvoudige plattelandsbewoners. Merkwaardig is het menselijk aspect in het passieverhaal: Christus en zijn omgeving worden zeer realistisch benaderd. De Craene wordt als dusdanig vaak een auteur van vulgariserende werken over bijbelse geschiedenis genoemd.

Memlinc, een spel van droom en wezen, is een pseudo-historisch toneelwerk, waarin een sentimenteel gegeven treffend tot uitdrukking wordt gebracht. Poëzie en middeleeuwse sfeer zijn hierin twee constanten.

's Maandags sprak E.P. Boon over massatoneel en openluchttheater, waarin de natuur als decor wordt aangewend. E.H. Michiels kwam speciaal uit het verre Limburg om een uiteenzetting te geven over Limburgse jongeren en de Nederlandse literatuur, waarna E.H. De Mey sprak over de Frans-Belgische schrijver Jos Halzin, die net als Top en Van Baelen het leven liet in een Duits concentratiekamp. De apotheose werd verzorgd door Jan Vercammen, die het publiek onderhield over "de schone zonde" in de literatuur. Uit moreel opzicht kan schoonheid een zonde zijn, maar vanuit het gezichtspunt van de kunst is het schoonheid. Vanuit katholiek standpunt was dit een vrij gewaagd onderwerp. Toch durfde De Craene het aan een dergelijke uiteenzetting op het programma te plaatsen.

¹³ Dit bekroonde gedicht verscheen in *Bibliogids*, Antwerpen, nr. 14, 1946.

M E R E N D R E E

CREATIE VAN CHRISTUS

Een echt drama, opgevoerd in passende costumes, met stemmige belichting, door befaamde artisten, onder leiding van FRANS ROGGEN van het N.I.R. Muziek speciaal geschreven voor dit stuk door Aug. VERBESSELT, Antwerpen.

2 OPVOERINGEN: 11 en 12 AUGUST. 1946.

:-: Prijzen : 50 fr. - 30 fr. - 20 fr. :-:

Aan groepen van 20 personen voor dezelfde vertooning, bij voorbaat aangevraagd 10 % korting.

Bestel-adres : *Christus-drama, Merendree.*
Korte inhoud en inlichtingen : 10 fr.

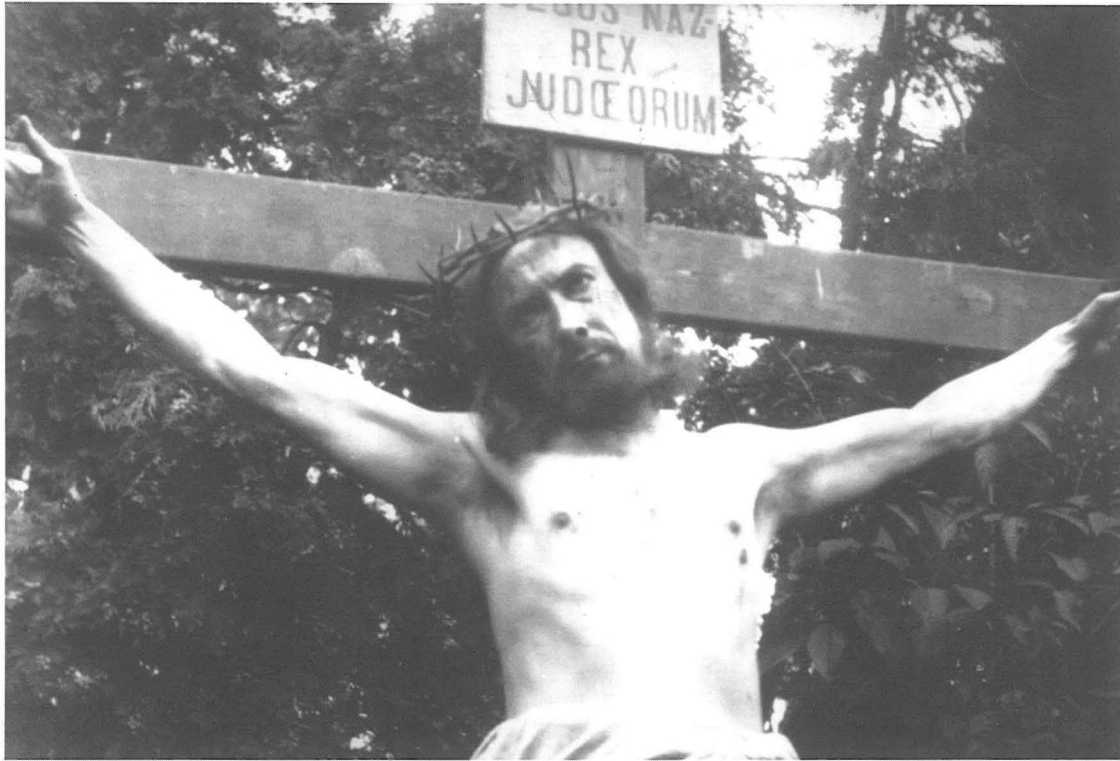
Tot slot wenste De Craene de deelnemers een behouden thuiskomst en sprak hij de hoop uit om iedereen het volgende jaar opnieuw te mogen begroeten.

Na de “Dagen” moest de sympathieke pastoor toch enige negatieve kritiek incasseren. Veelal werd gezegd dat er te veel minderwaardig werk werd voorgedragen. Als verweer zei De Craene dat de jongeren op zijn Poëziedagen een kans moesten krijgen om hun werk aan het publiek voor te stellen, dit bleef de belangrijkste doelstelling. In september gaf *Klaverendrie*, onder redactie van Johan Daisne, een extra nummer uit onder de titel *Merendree of de kermis van de Vlaamsche Poëzie*. Jan Schepens gaf er in overwegend parend rijm een uitgebreid verslag van de vierde Poëziedagen. Zijn relaas start op het moment dat hij Gent verlaat op weg naar Merendree tot het ogenblik dat pastoor De Craene zijn publiek huiswaarts stuurt. Soms anekdotisch, maar altijd humoristisch en onderhoudend overloopt hij de tweedaagse op Gerolfswal.

De eerste lustrumviering van de “Dagen” vond plaats op 11 en 12 augustus 1946. Een paar honderd toeschouwers waren de eerste morgen getuige van het typische poëziedagweer: veel zon, wat koele schaduw onder de catalpa en een azuurblauwe hemel. Bijna alle Merendreeuse boeren hadden nog wel een zolderkamer vrij waar een dichter en diens echtgenote de nacht konden doorbrengen. Maria Bonquet, De Craenes trouwe secretaresse, reed dagenlang het dorp rond per fiets om de nodige logies te vinden voor de talrijke deelnemers. Wanneer men juffrouw Bonquet, zoals zij steevast werd aangesproken, in het voorjaar de hofstede zag binnenrijden wist men meteen wat dat betekende. Een propere slaapgelegenheid voor het bizarre dichtersvolkje kon men aan de pastoor moeilijk weigeren.

Financieel werd de organisatie een zware dobber voor de pastoor, die alles zelf moest bekostigen. Daarom werd een aanvraag voor financiële steun ingediend bij het Ministerie van Onderwijs. Op 21 juni 1946 adviseerde de bevoegde ambtenaar van Financiën gunstig voor een subsidie van 7.500 frank met de woorden: “Inderdaad een gemoedelijk, op een sympathieken glimlach onthaald initiatief”.

‘s Morgens onderhield Prof. dr. Franz De Backer het publiek met een uiteenzetting over *De Bevrijding*, een vertolking van het radiospel *The Rescue*

Op 11 en 12 augustus 1946 werd voor ongeveer 1.500 toeschouwers het massaspel Christus van Basiel De Craene opgevoerd. Hier Robert Maes als Jezus aan het kruis.
(Archief "Het Land van Nevele")

van Edward Sackville. Op muziek gezet door Benjamin Britten, was dit stuk een ware revelatie in Groot-Brittannië. Nadat Frans Roggen een interpretatie van Marcel Cooles *Euridike* had gegeven, sprak Jan Schepens over de noodzaak van een Belgische koloniale literatuur. Hij gaf daarbij uitleg over zijn tienjarenplan. Het was volgens de spreker beschamend dat de beste Congo-roman door de Noord-Nederlander Henri Van Booven werd geschreven. De regering moest naast economen en ingenieurs, dringend een aantal schrijvers naar Congo sturen. In de namiddag sprak Dr. Paul De Rijck over "de Vlaamse lyriek van deze tijd". Zijn lezing werd in 1949 opgenomen in het *Cultureel Jaarboek van de provincie Oost-Vlaanderen* en een jaar later in een aparte editie uitgegeven door het Comité van de Vlaamse Poëziedagen.

's Avonds werd een recordopkomst gehaald, die in de geschiedenis van de Vlaamse Poëziedagen nooit meer zou geëvenaard worden. Voor ongeveer 1.500 toeschouwers werd het massaspel *Christus* van de hand van Basiel De Craene opgevoerd door zowat 130 acteurs. Deze historische gebeurtenis is en blijft zeer waarschijnlijk één van de absolute hoogtepunten van de Poëziedagen.

Christus is een stuk waar Basiel De Craene meer dan twintig jaar aan heeft gewerkt. Steeds opnieuw nam hij het manuscript in handen, schraptte, verbeterde, vulde het aan. Daardoor ook is het waarschijnlijk zijn meest zuivere werk. Opmerkelijk is dat de figuur van Christus niet de hoofdrol speelt. De muziek werd geschreven door August Verbesselt, terwijl Frans Roggen de regie in handen had. Het stuk zelf handelt over de tegenstelling tussen de oude en de nieuwe generatie. De jongeren, die Christus als hun meester zien, worden door de ouderen niet gevolgd. De gevestigde waarden zien Christus als een bedreiging en verklaren diens activiteiten onwettig. Bovendien wordt hij beschuldigd van wangedrag. Hij houdt zich namelijk teveel op met zondaars en randfiguren. Toch geven de jongeren zich niet gewonnen en zij zegeviëren in een bikkelharde epische strijd. Het is drie uur durende spektakel werd afgesloten door een oorverdovend applaus en een staande ovatie voor de hele ploeg. Een aparte eerbetuiging uiteraard naar Basiel De Craene.

Tot slot van de lange avond draaide H. Decoene een film af met als thema "De Poëziedagen 1945 te Merendree", waarna Cyriel Verleyen Jan Vercammens *De Parelvisser* met veel talent voordroeg.

Na het avondfeest begon de traditionele kroegentocht die menig dichter in zwalpende vervoering bracht. De Craene was hiermee niet echt gelukkig. Telkens weer vroeg de pastoor om respect voor zijn kleed. Helaas moest hij elke keer constateren dat 's morgens veel jongeren met een slaperige blik de lezingen bijwoonden vanuit het verste hoekje op het poëzieplein. Over deze nachtelijke escapades schreef Adriaan Van Der Veen in de Nieuwe Rotterdamse Courant het volgende, waaruit blijkt dat ook Noord-Nederland die combinatie van kermis en poëzie kon appreciëren:

*Tot in het holst van den nacht werd er gisteren in de herbergen van Merendree gedebatteerd, gezongen en gedanst. Menige jonge dichter liep op een zeer laat uur met zeer onzekere stappen op de landwegen, zoekend naar logement. Maar iedereen is het er over eens, dat dit niet te verwaarlozen aspect van de hoogdagen groteren glans en beteekenis verleent aan deze Vlaamsche "kermis der poëzie".*¹⁴

Het was alsof pastoor De Craene het met de weergoden op een akkoordje had gegooid: de regen werd opgespaard voor de nacht en de volgende morgen scheen alweer de zon. André Demedts opende de tweede dag met een lezing over de hedendaagse poëzie. Een gebrek aan duurzaamheid en persoonlijkheid kenmerkten volgens de spreker de Nederlandstalige poëzie. Jonge dichters moeten leren selecteren en schrappen. Het is beter één goede bundel op de markt te brengen dan verscheidene publicaties van geringe kwaliteit. De kwantiteit van de uitgaven staat soms recht evenredig met de bloei van de poëzie. Een opkomend talent moet zich eerst trachten te profileren in tijdschriften vooraleer een volwaardige bundel samen te stellen voor het lezerspubliek. E.P. Brauns was dezelfde mening toegedaan in zijn daaropvolgende toespraak. E.P. Scheers vervolgde met een voordracht over zijn ordebroeder Hilarion Thans, een minnezanger die in zijn werk de schoonheid en vreugde van de volgelingen van Sint-Franciscus bezong. Hij werd vaak de beiaardier van Gods blijdschap genoemd.

¹⁴ A. VAN DER KEER, *Kermis der Poëzie*, in Nieuwe Rotterdamse Courant, 16.8.1946.

Ondertussen had pastoor De Craene zijn groepen geschouwd en hij merkte de volgende grootmeesters in zijn rangen op: Albert Westerlinck, Achilles Mussche, Richard Minne, Bert Decorte, Julia Tulkens, Marcel Coole, Adolf Herckenrath en Jan Vercammen. Decorte en Minne, beiden laureaat van de Staatsprijs voor respectievelijk poëzie en proza, werden op guitige toon door De Craene in de bloemen gezet. Als wij vandaag deze grote tenoren van toen moeten waarderen, valt het op dat eigenlijk enkel nog Richard Minne in de belangstelling staat. Het werk van de andere dichters is zo goed als volledig onder het stof bedolven. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Minne als één van de belangrijkste dichters van de twintigste eeuw wordt beschouwd.

Als laatste spreker op Gerolfswal was Michiel Van Vlaenderen aan de beurt. Hij had het over de toneelliteratuur, die vaak in boekentaal wordt geschreven en bij eventuele opvoering elke geloofwaardigheid verliest. Grootste oorzaak is de afwezigheid van een algemeen Nederlands. Van Vlaenderen deed een oproep tot de Vlaamse dichters om ons toneel in verzen te schrijven, want hier schuilt nog een leemte in onze literatuur.

In de afscheidswaarden van De Craene kon men diens diepe tevredenheid ontwaren. Tenslotte werd een uitgave van een gedenkboek voorgesteld, samengesteld door Cyriel Verleyen. Daarnaast werd de *Literaire tuil uit de gaard van de pastoor der Poëziedagen*¹⁵ van L.Simoen als verrassing op de vijfde Poëziedagen aangeboden.

1946 ging de geschiedenis in als één der hoogtepunten van de "Dagen". De Craene probeerde zijn doel, ouderen en jongeren in een opbouwende sfeer samenbrengen, nu ook in verscheidene spreekbeurten door te drukken.

Enig punt van ontgoocheling voor De Craene was de afwezigheid van de grote Herman Teirlinck. Net voor de start van de Poëziedagen, kreeg De Craene een brief van Teirlinck dat hij andere verplichtingen had. Bovendien verplichtte de kritiek op de organisatie De Craene om op zoek te gaan naar een uitgebreide staf van medewerkers en een comité in het leven te roepen. De gevestigde dichters drukten immers vaak hun onge-

¹⁵ L. SIMOENS, *Literaire tuil uit de gaard van de pastoor der Poëziedagen te Merendree*, in *Parool*, Eerste jaargang, nr. 35, 1946-1947.

noegen uit over het programma. Al te vaak liet de pastoor hen in de kou staan om het werk van de jongeren te propageren. De Craene moest en zou naast juffrouw Maria, die hem reeds jarenlang bijstond, enkele verse krachten aanspreken. Juffrouw Bonquet hield zich dan wel bezig met de praktische kant van de zaak (logies, eetmalen...), daarmee was de zaak evenwel niet geklaard. Na enkele dagen van wikken en wegen besloot de pastoor om een comité van letterkundigen op te richten om hem in de samenstelling van het programma bij te staan.

Het Comité der Vlaamse Poëziedagen: een groei naar volwassenheid

Van meet af aan nam de pastoor zich voor de comitéleden te kiezen buiten alle politieke gezindheid. De volgende personen werden aangesproken: E.H. Remi Van De Moortel, Adolf Herckenrath, de Tiense dichteres Julia Tulkens, Marcel Coole, Pieter-Geert Buckinx, André Demedts, Maurits Van Herreweghe (ps. Marc Herwig) en Maria Bonquet.

De enige die niet aanvaardde was André Demedts, en daar gaf hij volgende verklaring voor:

Ik geloof dat uw plan niets slecht is, en dank U oprecht voor de eer die U mij bedeeft, maar ben van oordeel dat één vertegenwoordiger van Dietsche Warande (Buckinx) voldoende is en het beter zou zijn de aldus vrijgekomen plaats aan een vertegenwoordiger van "Golfslag" aan te bieden. Op mijn steun kunt U toch rekenen, als de zaak ernstig, in 't voordeel van onze christelijke Nederlandse kultuur wordt opgevat.

Ik heb volstrekt niets tegen Herckenrath of Tulkens, maar aangezien zij beiden min of meer liberaal zijn, ware het m.i. beter één van hen door een kommunist te vervangen, bv. Johan Daisne.

*Dan zouden de drie schakeringen (Coole als socialist) vertegenwoordigd zijn.*¹⁶

¹⁶ Brief van André Demedts aan Basiel De Craene, dd. 2.1.1947

Demedts ziet in de samenstelling van dit comité dus drie strekkingen vertegenwoordigd: de socialistische (een lid: Marcel Coole), de liberale (twee leden: Julia Tulkens en Adolf Herckenrath) en de katholieke strekking (vijf leden: Basiel De Craene, Maria Bonquet, P.-G. Buckinx, Marc Herwig en André Demedts zelf). Mocht de communist Daisne zijn plaats innemen, zou een nog meer pluralistisch comité worden gewaarborgd. De Craene gaat echter niet in op zijn verzoek, maar roept Dr. Paul De Rijck op om op zondag 30 maart 1947 de eerste comitévergadering bij te wonen te Merendree.

Bij de aanvang van deze samenkomst beklemtoonde de stichter nogmaals dat hij elke politieke gebondenheid weigerde. Een tiental punten stonden op de dagorde. Voorzitter De Craene gaf een bondig verslag over de financiële toestand. Men beschikte over zowat 20.000 frank om de zesde Poëziedagen te organiseren.

De Poëziedagen zouden plaats vinden eind juli van zaterdagmiddag tot zondagavond. Volgens Marcel Coole moest men grote namen op de sprekersstoel brengen. Daarvoor werd gedacht aan Z.E.H. Albert Westerlinck, Richard De Clercq, Pierre Dubois, Achilles Mussche en de heer Flouquet. De traditionele boottocht werd geschrapt omdat de tijdsspanne al zeer kort was. Wel zou een avondvertoning op touw worden gezet. Coole moest daarvoor contact opnemen met het a-capellakoor van het N.I.R. Maar de grote vernieuwing zou een poëziewedstrijd worden. Elke dichter mocht tegen 1 mei maximaal drie gedichten met een korte bio-bibliografische nota insturen. De jury, bestaande uit o.m. Julia Tulkens en E.H. Van De Moortel, zou hieruit een winnaar kiezen. De Prijs van de Vlaamse Poëziedagen was geboren.

De zesde aflevering van de "Dagen" naderde met rasse schreden. Kranten en weekbladen plaatsten een aankondiging, Marcel Coole berichtte de belangstellenden via de radio en De Craene wakkerde zijn parochianen aan. Alles zou gesmeerd lopen, was er niet de vloek die op het comité rustte: Paul De Rijck bleek reeds voor de vergadering van 30 maart ernstig ziek. Basiel De Craene schreef hem een troostend woord:

Ik had ook iemand aangesproken voor uw genezing, die Gij vergeet, men schijnt in Vlaanderen niet te weten dat St.Petrus zulk een deftig mens is, die

De Poëziedagen in 1947.

V.l.n.r.: Paul De Rijck, Julia Tulkens, Frank Meyland, prijswinnaar?,
Cyriel Verleyen
(Archief "Het Land van Nevele")

*van de openhartige mensen houdt. Ik heb hem gezegd: Paul De Rijck moet ge mij laten de laatste jaren van mijn leven. Hij lachte eens in zijn stoppelbaard en ik wist genoeg. Tot O.L.Vr. van Banneux heb ik ook veel devotie. Nu moogt gij daar wel een gedicht op maken.*¹⁷

Tot grote opluchting van iedereen, kwam Paul De Rijck er bovenop. Hij werd zelfs de vleugeladjutant van de voorzitter. De Rijck was niet alleen verdienstelijk als jurylid, maar trad ook op als contactpersoon tussen de verscheidene partijen. Bijna de volledige voorbereiding van de "Dagen" nam hij op de schouders. Een zware taak, maar het hield hem in leven. Hij werd inderdaad gespaard tot na de dood van pastoor De Craene. Toen op 15 mei 1956 de goedgehartige stichter ten grave werd gedragen, sprak Paul De Rijck nog een grafrede uit. Enkele maanden later, op 13 september 1956, zouden de getrouwen van Merendree rond zijn eigen graf staan op de Campo-Santoheuvel te Sint-Amandsberg.

Eind juli 1947 werd het landelijke Merendree andermaal overrompeld door dichters en poëziefhebbers. Zelfs vanuit Nederland was de opkomst meer dan bevredigend. Het poëzie-oord van Gerolfswal kon met moeite de vele pelgrims tijdig opvangen. Een stralende zon was daar wellicht niet vreemd aan. Vanuit Landegemstation kwamen zij in dichte drommen afgezakt, gezellig keuvelend onder de ranke populieren langs de steenweg.

Het openingswoord werd dit jaar verzorgd door E.H. Van De Moortel over "de zin van de Poëziedagen". Het was een grote verdienste, aldus de spreker, om zo'n heterogene groep mensen samen te brengen onder de catalpa: jong en oud, socialist en katholiek, dichter en lezer, Vlaming en Nederlander. Via lezingen kunnen wij onze kennis verruimen en nagaan hoe het er over de grens aan toe gaat. De kern van de Poëziedagen is de jongeren een kans geven om zich te ontplooiën. Daarom ook stelde Van De Moortel voor een debutantenprijs te verlenen uitsluitend voor mensen die nog niets hebben gepubliceerd in een bundel of een tijdschrift. Vooral de gemoedelijke sfeer moest de bovenhand krijgen, aldus de spreker, zodat de "Dagen" niet uitgroeien tot een officiële bedoening.

¹⁷ Brief van Basiel De Craene aan Paul De Rijck, dd. 11.7.1947.

Basiel De Craene dankte vervolgens de verscheidene schenkers voor de prijs van de Poëziedagen, die 156 dichters ertoe aanzette om zich aan het werk te zetten.

Jan Walravens sprak hierbij aansluitend over de jonge poëzie in Vlaanderen. De malaise in de poëzie werd volgens hem veroorzaakt door de invloed van *'t Fonteintje* en hun a-poëtisch werk. Walravens stelt in zijn betoog vast dat bij de katholieke dichters de menselijke zuiverheid boven de zoektocht naar het goddelijke staat. Hij vermeldt hierbij de namen van Anton Van Wilderode, Jos De Haes, Ivo Michiels en Frank Meyland. De beste jonge dichters worden door de spreker gloed-dichters genoemd. Zij trachten het wezen van de poëzie zo goed mogelijk te benaderen. Zo is er Bert Decorte die op zijn best is als hij de zuivere lyriek beoefent. Een gedicht is niet alleen de weergave van een menselijke gedachte, maar ook een uitwerking van eigen normen. Pierre H. Dubois, medewerker aan Klaverendrie, belichtte vervolgens de Nederlandse dichters. Vaak krijgt het vakmanschap de bovenhand op het artistieke karakter van de gedichten. Een gedicht, gaaf van vorm, moet ook nog een zeker menselijk aspect bevatten vooraleer het als grote poëzie kan worden bestempeld.

's Avonds verzorgde de Belgische Nationale Radio-omroep een kunstconcert. Uit de hele streek waren belangstellenden komen opdagen na de lovende kritieken van de vorige edities. Het grootste bezwaar dat werd gemaakt, was de te talrijke aanwezigheid van buitenlandse artiesten, waardoor onze eigen mensen te weinig aan bod konden komen.

Op zondag mocht Prof. dr. Franz De Backer de spits afbijten. De Backer onderhield het publiek over de Engelse dichters. Door talrijke voorbeelden te citeren, belichtte de hoogleraar de waarde van de Engelse poëzie. Hij kwam tot het besluit dat de Britten hun eigen persoonlijkheid via de literatuur met brio weergaven. Richard De Clercq, gouverneur van Antwerpen, had een lezing klaar over de Franse dichters. Wegens ziekte van de spreker werd Marcel Coole gevraagd de tekst voor te lezen. Daarin werd duidelijk dat het surrealisme en een nieuwe bloei van de romantiek de aanleiding waren tot een patriottisch lyrisme. Op die manier kon de poëzie ook dichter bij het volk worden gebracht.

Tussen al die lezingen door werden bekroonde en genomineerde gedichten voorgedragen en las Julia Tulkens voor uit eigen werk. Vooraleer de prijs van de "Dagen" werd bekendgemaakt karakteriseerde Albert Westerlinck de poëzie van Pieter-Geert Buckinx. Diens poëzie is een uiting van een fijngevoelige menselijkheid. Klank, ritme en warmte zijn constanten in Buckinx' werk. In de bundel *De vleugelen van Icarus* (1944) wordt een belangwekkend thema verwoord: het conflict tussen ziel en wereld. Het is niet toevallig dat deze bundel de angst en de vertwijfeling in de maatschappij belichaamt. Als laatste sprak Flouquet over de Fransschrijvende Belgische auteurs, waarna Marc Herwig verslag uitbracht over de poëzieprijs. Er waren verscheidene schiftingsen en een veertigtal gedichten werden geselecteerd voor de uiteindelijke bekroning. Na heel wat discussie werd de Prijs van de Vlaamse Poëziedagen 1947 gedeeld door Frank Meyland en A.G. Christiaens met respectievelijk *Gestamelde elegie en De stadstuin*.

Na de Poëziedagen gingen in katholieke kringen enkele kwade stemmen op. Men vond het op zijn minst ongepast dat een geestelijke het lef had om een socialistische "hoge piet" uit te nodigen op het avondfeest. Tijdens het concert kon men pastoor De Craene immers zien pronken naast kraaiende haan Camille Huysmans, die als toeschouwer en eregenodigde het spektakel op Gerolfswal bijwoonde. Maar de guitige "paster van te lande" trok zich van deze kritiek weinig aan. Zijn Poëziedagen waren alweer een groot succes geweest. De bescheiden bijeenkomsten van Bachte-Maria-Lerne waren thans uitgegroeid tot de grootste literaire manifestatie in de Nederlanden. Ook bij onze noorderburen was de weerklank van de Poëziedagen de journalisten niet ontgaan: *Vrij Nederland*, *Parool* en *De Haagsche Post* wijdden ruime aandacht aan het typisch Vlaamse gebeuren. Zo karakteriseerde de grote Nederlandse dichter Edward Hoornik in *Parool* het Merendreeze gebeuren zoals Basiel De Craene het zag:

(...) in grote gemoedelijkheid, zonder nochtans te vervallen in een gunst van vervlakkende neutraliteit, verliepen de verschillende zittingen, waarop niemand zijn persoonlijke levensopvatting hoefde te verloochenen en niemand een blad voor de mond moest nemen. Katholieken en socialisten, priesters en leken wisselden van gedachten in de schaduw der bomen, waar ook het schaap van de gastheer gelegenheid kreeg te protesteren, toen de poëzie overvloedig ging vloeien (...).

Basiel De Craene en zijn priester-collega's op de Poëziedagen van 1948 of 1949. De priester rechts van Basiel De Craene is de Jezuïet Marcel Brauns, daarnaast rechts naar alle waarschijnlijkheid Maurits Van Vossolle.
(Archief "Het Land van Nevele")

*In deze twee dagen heb ik respect gekregen voor de dichterlijke pastoor Basiel De Craene die, hoewel reeds in de zeventig, kwieker was dan menig jongeren en kwinkslag na kwinkslag ten beste gaf.*¹⁸

Maar niet alleen de Noord-Nederlanders hadden lof over voor Basiel De Craene. Gelukwensen van Albert Westerlinck, Julia Tulkens, Adolf Herckenrath, Cyriel Verleyen, Firmin Van Hecke en talloze anderen stroomden de Merendreese pastorie binnen.

De zevende Poëziedagen vonden plaats in juli 1948. Naast Vlaanderen en Nederland was dit jaar ook Zuid-Afrika vertegenwoordigd. De Zuid-Afrikaanse dichter Van Wijck Louw was te gast bij Karel Jonckheere, die hem prompt meenam naar Gerolfsval. Uit Nederland werd de deelnemerslijst almaar langer: Hoornik, Van Der Veen, Hijmans, Prof. Dr. Minderaa en Bert Bakker waren te gast op het poëzieplein.

Na het openingswoord van pastoor De Craene aanhoorde het publiek een uiteenzetting van Prof. dr. Sobry. Hij sprak over "literatuurstudie en universiteit". De universiteit heeft als doel een keur van gediplomeerden af te leveren en is ingedeeld in verschillende faculteiten, waarvan één voor Letteren en Wijsbegeerte. Deze faculteit is draagster van het cultuuridee, aldus Sobry. De literaire studie heeft als doel de aandacht te vestigen op de waarde van de cultuur. Literaire oefening heeft ook nog andere voordelen: het verscherpt de geest en moedigt de student aan om bij te dragen tot de algemene cultuur van zijn volk. Een algemene literatuurstudie is veel nuttiger dan de studie van één letterkunde. Sobry pleit dan ook voor de aanstelling van "leraars in de literatuur" i.p.v. leraars in de Franse of Engelse letterkunde.

Na voordracht van een reeks gedichten was het de beurt aan P.G. Buckinx, die sprak over de poëzie van de oude Latemse dichter Adolf Herckenrath. Als klasgenoot van Karel Van De Woestijne wordt Herckenrath gerekend tot de generatie die zich schaarde rond Van Nu en Straks. Het is trouwens genoegzaam bekend dat Karel Van De Woestijne zijn Laethemse brieven over de lente aan Herckenrath heeft gericht. Remi Van De Moortel bracht

¹⁸ E. HOORNIK, *Als Hollands dichter naar de Vlaamse Poëziedagen te Merendree*, in Parool, Eerste jaargang, nr. 35, 1946-1947.

verslag uit over zijn "Poëtische oogst" van het afgelopen jaar. Zo vernam het publiek dat Basiel De Craene ridder in de Kroonorde benoemd was, net als Julia Tulkens en Adolf Herckenrath. Van De Moortel bracht ook hulde aan de overleden Jozef Simons, waarmee de middagzitting werd afgesloten. Op het avondfeest trad het Gentse kamerkoor "Crescendo" op onder leiding van Omer Van Puyvelde. Het nieuw Nederlands Toneel voerde het drama Mara van H.Middendorp op. Regisseur Frans Poos kreeg als belangrijkste kritiek te horen dat de vertoning weinig artistieke inhoud had.

De volgende morgen bracht de Nederlandse dichter Edward Hoornik het publiek een eerste lezing omtrent "terugblik en perspectief". Vaak drukten bepaalde groepen van de maatschappij hun stempel op het artistieke leven. De weerslag van de oorlog is bijvoorbeeld vaak aanwezig in de poëzie. Het eenheidsgevoel tussen de dichters van de verzetspoëzie verdween na de bevrijding. Men sloot zich weer op in eenzaamheid en individualiteit. Tegenover deze gedachte staat het tijdschrift *Het Woord*, dat via een dromerige levensvisie de samenhang wil herstellen. De spreker besloot met een tiental nieuwe gedichten geschreven in de gevangenis en een concentratiekamp in Duitsland. Na Hoornik kwam Remi Boeckeaert aan het woord, die de poëzie van Firmin Van Hecke besprak. Van Heckes verzen worden volgens de spreker gekenmerkt door een stoïcijnse spot tegenover het leven. Wie niet gelooft in het hiernamaals gebruikt vaak de zelfspot als karakteristiek. Van Hecke is zeer egocentrisch georiënteerd: hij wil "zichzelf zijn en zoo schoon mogelijk mens", aldus Boeckeaert.

Met wrange blik staarde Basiel De Craene even later over zijn poëzieplein. De aangekondigde lezing door minister Camille Huysmans moest noodgedwongen uit het programma worden geschrapt. Zijne Excellentie had blijkbaar andere zorgen aan het hoofd, want Merendree scheen hij totaal vergeten te zijn. De pastoor besloot dan maar over te gaan tot de uitreiking van de poëzieprijzen. Marc Herwig werd op het podium geroepen om het juryverslag openbaar te maken. Uit de 179 inzendingen viel als winnaar uit de bus: Andries Poppe met *De blinde spreekt*. De debutantenprijs werd weggekaapt door de Kalmthoutse dichter August Goovaers met *Vaarwel in sourdine*. Ondanks de afwezigheid van de minister, die werd vervangen door een zachte motregen op de tweede dag, keerde het publiek tevreden huiswaarts.

Erik Van Ruysbeek zorgde ervoor dat De Craene en zijn Merendree ook in het verre Congo gehoord werden via het tijdschrift *Band*. Het slot van diens bijdrage wijst op het unieke karakter van de Vlaamse Poëziedagen anno 1948. Vandaag zijn deze woorden al lang geen waarheid meer:

Om te besluiten nog een kleine bijzonderheid: in geen enkel ander land van Europa, en wie weet van de wereld, vinden de Vlaamse Poëziedagen hun weerga. Ze zijn een unicum. Mocht pastoor Basiel De Craene ze nog vele jaren blijven inrichten. ¹⁹

De poëziekermis, zoals de Nederlandse journalisten het noemden, bleek voorgoed een vast stramien te hebben gevonden: poëzie, lezingen over poëzie, wedstrijden en een massa volk. Onze Noorderburen, met als spreekbuis Adriaan Van Der Veen in de *Nieuwe Rotterdamse Courant*, droomden van een soortgelijk initiatief over de grens. Men vroeg zich enkel af of er eensgezindheid genoeg was in het na-oorlogse Nederland om zoiets te verwezenlijken? Vaak werd ook beweerd dat de gemoedelijke sfeer, eigen aan het Vlaamse volk, in Nederland nooit zou geëvenaard kunnen worden. Alvorens men op deze vragen een passend antwoord had gevonden, stond Basiel De Craene al klaar met een nieuw programma voor de achtste editie van zijn "Dagen".

Een ongewijzigd comité zat op 30 juli 1949 onder de catalpa om de gasten op Gerolfswal te verwelkomen. In de voormiddag luisterden de ongeveer driehonderd aanwezigen naar spreekbeurten van Anton Van Duinkerken en Jan Boon.

Van Duinkerken haalde herinneringen op aan zijn vriend, de dichter P.C. Boutens. De Nederlandse professor had een levendig contact met Boutens vanaf 1932 tot aan diens dood in 1943. Hij legde de nadruk op de dubbele identiteit van de mens achter de dichter. P.C. Boutens, die naar buiten toe vaak een nors figuur scheen, was in zijn ware gedaante een meevoelend en vriendelijk man, aldus Van Duinkerken.

¹⁹ E. VAN RUYSBEEK, *De zevende Poëziedagen te Merendree*, *Band*, nr. 8, 1948.

Jan Boon, directeur-generaal van de Nederlandse uitzendingen van het N.I.R., toonde het belang aan van de radio om de dichters en hun werk bekend te maken bij een breder publiek. Boon gaf een overzicht van de programma's waar dichters aan bod kwamen. De radio heeft als taak de geschreven tekst via de microfoon een tweede dimensie te geven. Een betere samenwerking zou de kloof tussen radio en poëzie zeker ten goede komen, meende Boon. Deze uiteenzetting paste uitstekend in het kader van de Merendreeze poëziegebeurtenis. Zowel radio als de Vlaamse Poëziedagen dragen ertoe bij de dichtkunst dicht bij de lezer te brengen. Het schreven woord krijgt via het voordragen een nieuwe levenskracht. Basiel De Craene had dit immers in Bachte-Maria-Leerne zelf aan den lijve ondervonden, toen hij enkele dichters bij hem thuis had uitgenodigd. Wij zouden kunnen stellen dat de radio en de Merendreeze bijeenkomsten allebei een vulgarisatie van de cultuur nastreefden. Beide activiteiten bewezen dat het voordragen van verzen een nieuw licht werpt op een gedicht en een ruimer publiek warm maakt voor de poëzie.

Naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van het overlijden van Guido Gezelle mocht een lezing rond deze priester-dichter niet ontbreken. Op tekst van de afwezige Pieter-Geert Buckinx sprak Maria Bonquet over Gezelle als een eenvoudige, zoetgevooisde zanger van het Vlaamse volk. Zij wees op het natuurelement dat een belangrijke plaats bekleedt in diens poëzie. Klank, ritme, eenvoud en beheersing: het zijn dé krachtpunten in het werk van deze dichter.

Daarna volgde een uiteenzetting waarover nog lang zou gedebatteerd worden in het literaire kransje, en waar wij dan ook de nodige aandacht aan willen schenken. Onder de titel *Een nieuwe lente, een oud geluid*²⁰ gaf Hubert Van Herreweghen zijn visie op de jongere dichtersgeneratie. Bijna alle verzen die door jongeren in tijdschriften gepubliceerd worden, kunnen ondertekend worden met de naam van de redacteur. Het gaat hier dus volgens de spreker meer over een strekking dan echte persoonlijkheden. Hiermee bedoelt Hubert Van Herreweghen dat een antisocialistisch gedicht geen kans maakt in een socialistisch tijdschrift. De dichter wordt verplicht

²⁰ Deze tekst werd in zijn geheel afgedrukt in *De Spectator*.
H. Van Herreweghen, *Een nieuwe lente, maar een oud geluid*, 12 augustus 1949.

zijn werk op de sturen naar een tijdschrift dat in dezelfde geest werkt als hijzelf. Jongeren die na de bevrijding op de voorgrond traden, vormden geen generatie zoals wij die kennen bij de Tachtigers of de Van-Nu-en-Straksers, 't *Fonteinje* of de *Tijdstroom*. Het waren hoogstens individuen die zich poogden te groeperen in het tijdschrift *Podium*, maar dit initiatief was reeds eerder ter ziele gegaan. Enkelen konden het hoofd boven water houden: Van Wilderode, De Haes en Van Beeck, het enige koren onder het kaf. Van Herreweghen verweet de nieuwe lichting vooral een gebrek aan ziel en bezieling. Het ontbrak de jongeren aan lef en zekerheid om een nieuwe poëzie te schrijven.

Twee richtingen onderscheidden zich: de realistische en de romantische groep. De eersten stonden onder invloed van auteurs als Daisne, Jonckheere en Elsschot. De andere groep leunde aan bij de sfeer van *Tijdstroom* en *Vormen*. Van Herreweghen las voor uit het werk van Frank Meyland, Lieven Rens, Adriaan Magerman en Erik Van Ruysbeeck. Helaas ging het hier, aldus de spreker, om een gezamenlijke mentaliteit, die de ziektesymptomen in onze poëziewereld duidelijk blootlegt. De poëzie wordt in een hoekje verdrongen, een apart territorium dat geen nieuwe uitwegen biedt. De kloof tussen poëzie en leven wordt steeds groter. De oorzaken van deze droeve historie zijn volgens Van Herreweghen velerlei: de materialistische maatschappij, de afbraak van hogere levenswaarden, de afkeer van het idealisme, zaken die ons ook op vandaag, op het einde van de twintigste eeuw, niet onbekend zijn. Vooral het doffe geluk is typerend voor de malaise in de poëzie anno 1949. Zo zegt Van Herreweghen:

Gloed, bezieling, kracht. In welk gedicht van de jongeren vinden we die elementaire poëtische vonk? Ik weet het wel, vaak genoeg is er eenvoudig geen kwaliteit, geen essentie, geen peil. Maar zelfs waar bepaald talent aanwezig is, klinkt de huidige poëzie dof. Het is haar eerst en grondigst tekort. Het geluid van de jongeren, dat verrassend en vurig moet opklinken, is zo mat dat het zelfs niet gehoord wordt.

Het lot van deze generatie, die vroeg mizerie en onderdrukking zag, en opgejaagd werd door de Duitsers, is tragisch geweest, maar geen protest, geen indrukwekkende vloek, geen indrukwekkende klacht stijgt op.

Zowel geestelijk als vormelijk bootst de nieuwe lichting zijn voorgangers na. Om poëzie meer populair te maken, moet de dichter nieuwe formules bedenken. Hij moet verzen creëren waarin het diepste van zichzelf geeft. Dan pas zal zijn roep door anderen gehoord worden.

Het is begrijpelijk dat na deze lezing heel wat verzet klonk. De scherpte van Van Herreweghens kritiek werd door de jongeren niet erg op prijs gesteld. Zijn analyse van de jongerenpoëzie, soms sterk neigend naar volledige afbraak, werd fel gehekeld. Zo verscheen in *De Landwacht* van 8 januari 1950, meer dan vijf maanden na de Poëziedagen, nog een heftige reactie:

(...) *Wij durven echter beweren dat Hubert Van Herreweghen op de Poëziedagen dit jaar larie verkocht heeft, wanneer hij (sic) weer eens aandraven kwam met het "waar blijven de jongeren?" Hier zijn nu de jongeren. Hij echter die niet wil zien is even stekeblind als de blinde zelf.* ²¹

Van Herreweghen, die beweerde dat de nieuwe generatie niet riep maar enkel fluisterde, vergat in zijn betoog een aantal belangrijke zaken. Hij legde de nadruk op het feit dat de dichters in hun werk geen aandacht schonken aan de oorlog en zijn gevolgen. Zowel publiek als de dichters waren evenwel oorlogsmoe. Men wou het oorlogsgevaar en de doodsdreiging vergeten. Bovendien laat een auteur bepaalde ervaringen een tijdlang bezinken vooraleer ze op papier toe te vertrouwen. Na de oorlog wendde de Vlaamse schrijver zich bewust af van de oorlogsliteratuur. De uitgeverijen brachten weer vertalingen op de markt van Engelse en Amerikaanse literatuur. Pas veel later, na een lange incubatietijd, gaven bepaalde auteurs hun kijk op de oorlog in hun werken weer. Zo zien wij in de jaren tachtig nog romans verschijnen als *De val van Marga Minco*, *De aanslag* van Harry Mulisch en *Het verdriet van België* van Hugo Claus.

Van Herreweghen schreef alsnog een wederwoord op de golf van reacties die waren binnengelopen²². Hierin wimpelt hij de kritiek af als een

²¹ *Waar blijven de jongeren?*, *De Landwacht*, 8 januari 1950.

²² H. VAN HERREWEGHEN, "Woord en wederwoord", *De Spectator*, datum niet bekend.

beschuldiging tegen zijn persoon van zaken die hij niet heeft gezegd. Verder beweert hij dat, globaal genomen, de meesten akkoord gingen met zijn analyse.

Na deze opzienbarende lezing was het hoog tijd voor een brok ontspanning. Het avondmaal werd gevolgd door een kunstfeest in de hovingen van de pastorie. Na voordracht van gedichten van Gezelle en Van De Woestijne leidde Omer Van Puyvelde het koor "Crescendo" bij het zingen van enkele negro spirituals. Toen de duisternis over het plein viel, gaf het "Nieuw Nederlands Toneel" een voorstelling van *De pijn der ziel* van Basiel De Craene.

De zondagmorgenzitting kende een nog veel grotere belangstelling. Na de voordracht van gedichten van de Frans-Belgische dichter Maurice Carème, weidde Julia Tulkens uit over "Helène Swarth en Vlaanderen". Als goede vriendin wisselde Tulkens vaak brieven met deze Nederlandse dichteres. In België ontmoette Swarth Max Waller, waarmee zij tijdelijk optrok en zo de Frans-Belgische jongeren leerde kennen. Uit haar brieven aan Tulkens kreeg het publiek een andere Swarth voorgesteld dan de schrijfster van fijnbesnaarde verzen. Terug in Nederland na haar huwelijk met Frits Lapidoth, zou de dichteres Vlaanderen nooit voorgoed uit haar leven kunnen bannen. Pol De Mont spoorde haar aan om in het Nederlands te schrijven, hoewel zij een Franstalige opvoeding had genoten.

Basiel De Craene had ondertussen de ministers Gaston Eyskens, Van Cauwelaert, De Schrijver en Vermeylen verontschuldigd, maar mocht onder de aanwezigen wel volgende grootheden begroeten: Camille Huysmans, de Engelse journalist James Tolomay, Martinus Nijhoff, kamerlid De Taeye en toneelschrijver Gaston Martens. Toen Anton Van Duinkerken zomeer in één trek een gedicht op papier zette, vroeg hij de organisatoren om het voor te dragen. *De pijn der ziel* werd een spontane hulde aan de pastoor:

*Geen scherper schrijven van geheime pijn
zal ooit de ziel in lichaamstaal uitklagen
dan op de leegte saamgetrokken zijn
van zondigheid, die heiligheid zou vragen
als zij vertrouwen kon in brood en wijn.*

*Maar die de weg, de waarheid en het leven
verloren voelen gaan in eigen waan
tot uitersten van zelfverlies gedreven
hun is de wereld enkel een vermaan
dat wij met wederzin naar doodgaan streven.*

*Wijsheid van God, die mens geworden zijt,
Gij heft mij aangezien, mijn schuld vergeven
en in de glans van Uw barmhartigheid
mij tot een deeltje van Uw vreugd verheven
die niets dan deernis is met al wie lijdt.*

Op de keerzijde van het velletje had Van Duinkerken evenwel een veel mooier kleinood neergepend:

*Wanneer uw vrouw het avondbrood bereidt,
herdenk dan uw moeder en herleef uw jeugd.
Vertel uw kinderen alleen uw vreugd,
vertel alleen de hemel wat gij lijdt,
en wat u uit uw diepste jeugd nog heugt,
bewaar dat voor uw eigen eeuwigheid.²³*

Franz De Backer vervolgde met een causerie over Nobelprijswinnaar 1948, T.S. Eliot, waarin hij enkele eigen vertalingen ten gehore bracht. De kern van Eliots werk is volgens De Backer een zoeken naar oneindigheid van iemand die het leven lief heeft. De wrange zijde in zijn werk is het gebrek aan zon en licht, hoewel de dichter steeds het verhevene tracht te bereiken.

In de namiddag, tussen de gedichten in, werd een lezing aangekondigd van Camille Huysmans, die zijn belofte van het vorige jaar tot grote vreugde van velen had nageleefd. Een antiklerikaal te gast bij een katholiek voorman leek voor sommigen echter niet zo passend. Zo dacht althans onder meer pater Van Den Daele erover: samen met enkele medewerkers van de

²³ A.VAN DUINKERKEN, *De pijn de ziel*, door Frank Meyland opgenomen in *De Vlaamse Poëziedagen*, Cultureel Jaarboek Oost-Vlaanderen, Bijdragen Nieuwe Reeks, nr. 3, 1977, p. 69.

Vlaamse Linie, had hij een protestactie georganiseerd tegen de lezing door een “officieel strijder van het katholicisme”, aldus Van Den Daele.

Het getuigt in elk geval van pastoor De Craenes openheid, dat hij iemand van het “andere kamp” de kans gaf zijn literaire kennis en interesse in Merendree te openbaren. Vanuit Huysmans’ visie kan eigenlijk net hetzelfde worden beweerd: ook hij bleek loyaal genoeg om zich in een katholiek nest te wagen, hoewel hij zich waarschijnlijk geruggensteund voelde door de a-politieke geest van Gerolfswal. De tuin van de pastorie kan voor de Roomse Kerk dan wel symbool zijn voor de moderne kijk op de wereld, toch was het katholicisme in de jaren vijftig blijkbaar nog niet rijp genoeg voor dit gewaagd initiatief. Pastoor De Craene, hoewel ook niet meer van de jongsten, kan aldus beschouwd worden als een soort voorloper van de hedendaagse christelijke gemeenschap, die het contact met andersdenkenden niet schuwt. Dat had hij trouwens vroeger al bewezen, toen hij Jan Fabricius te Bachte-Maria-Leerne had geïntroduceerd. De openheid voor andere godsdiensten en politieke kleuren is van meet af aan een van de beginselen van de Vlaamse Poëziedagen geweest, een stelling die De Craene nooit zou laten varen.

Huysmans’ referaat over het “populaire lied” werd door het publiek fel gesmaakt. Hij verklaarde dat het lied zijn populaire karakter vond in de interne kracht van de melodie. Nederland en Vlaanderen bezitten zowat tweeduizend volksliederen, de Letten hebben er evenwel twintigduizend. Zij gebruikten deze liederen als reddingsmiddel voor hun cultuur die zes eeuwen lang werd onderdrukt. Ons onderwijs zou ruimere aandacht moeten wijden aan het populaire lied, omdat het een grote betekenis heeft voor onze cultuur en ons volk.

Tot slot van de achtste Vlaamse Poëziedagen bracht Paul De Rijck verslag uit over de wedstrijd rond de ingezonden gedichten. Jos De Haes’ *In memoriam* goed genoeg voor de Prijs van de Vlaamse Poëziedagen viel op door zijn volheid van gedachte, de juiste techniek en de voortreffelijke spankracht. De in Belgisch-Congo verblijvende Frieda Oosterlinck behaalde de Basiel De Craeneprijs met *Du bist der Gast, der weiter geht*.

Gerolfswal had alweer genoeg poëzie geademd voor een jaar. Hoewel de “Dagen” de pastoor niet altijd in dank werden afgenomen, zelfs door som-

Vlaamse Poëziedagen
PASTOOR DE CRAENE-HULDE

29 en 30 Juli 1950

Merendree, datum als postmerk.

L.S.

Wij zouden het woorden aan E. H. Bosiel De Craene, ter gelegenheid van zijn huldiging op 29 Juli a. s., een bijzonder album te kunnen overhandigen, waaraan alle dichters en schrijvers, getrouwen van de Poëziedagen en vrienden van de Jubilaris, zouden hebben meegewerkt.

Mogen wij U vragen op bijgaand blad een gedicht of een uittreksel uit uw werk, benevens enkele regels van vriendschapsbetuiging te willen neerschrijven en het, onder toevoeging van een foto, terug te den vóór 20 Juli a. s. aan Mej. Bonquet, te Merendree?

Met vriendelijke dank bij voorbaat verblijve.

Hoogochtiend.

HET INRICHTEND COMITÉ:

Adolf Herckenroth, P. G. Buckinx, Julia Tulkens, E. H. Remi Van de Moortel, Dr. Paul de Ryck, Marcel Coole, Hubert Van Herreweghen, leden. Maria Bonquet, secretaresse.

migen benijd werden, kreeg Merendree steeds meer ruimte toegewezen in de kranten en tijdschriften. De intieme bijeenkomsten van Bachte-Maria-Leerne groeiden stilaan naar een hoogtepunt toe.

De populariteit van de figuur van Basiel De Craene bleek bovendien ongekende hoogten te bereiken. Zo vonden wij in het privé-archief van Maria Bonquet een gedicht van een zekere Heirseele uit Nevele, die hulde bracht aan de eenvoudige "paster van te lande". Hoewel heel mank, archaisch en kinderlijk naïef, typeert dit gedicht de populariteit van de legendarische pastoor bij de eenvoudige plattelandsbevolking van Merendree en omstreken:

Aan E.H. Pastoor De Craene

*Ik had U, langen tijd, gekend
doch niet gezien
Maar nu kwam, stille, zeer kontent
U, en de Uwen, hulde bien.*

*Ik wist reeds lang, eerwaarde heer
dat gij De Craene waart
doch kon niet geloven deze keer
dat U, 69 maal, zoud zijn verjaard.*

*En zoals Uw naam het wel beduidt
er om liegen kan het niet
gij ziet er, nog, heel Craenig uit
als men U wel beziet.*

*Moge het, voor u, eerwaarde Heer
heel dikwijls, nog, verjaardag zijn
der Poëzie, waar ge elken keer
verschijnt, in blij festijn.*

Het gedicht geeft blijk van De Craenes geliefdheid bij de plaatselijke bevolking, maar ook van het feit dat de Poëziedagen bij de gewone dorpling ruim bekend waren geworden. Deze Nevelse burger is waarschijnlijk één van de velen die jaarlijks het avondfeest bijwoonde, want hij blijkt - de

laatste strofe suggereert het althans - de pastoor gezien te hebben op de Poëziedagen.

Pastoor De Craene. Tienmaal zeven

De Poëziedagen 1950, nu precies een halve eeuw geleden, stonden voor het grootste deel in het teken van de zeventigste verjaardag van pastoor De Craene. Het comité had kosten noch moeite gespaard om er een speciale editie van te maken. Verscheidene dichters en belangstellenden werden gevraagd om een gedicht of een uittreksel uit hun werk ter beschikking te stellen en op te sturen naar Maria Bonquet. Samen met enkele woorden van vriendschapsbetuiging zouden die allemaal samen tot een Liber Amicorum worden gebundeld, een letterkundig vriendenalbum dat op het avondfeest aan pastoor De Craene zou worden overhandigd.

Naast dit lijvig vriendenboek, gaf het comité ook een huldealbum uit onder de titel *Pastoor B. De Craene. Tienmaal zeven*. In de bibliotheek van het seminarie van Nederlandse Letterkunde op de Gentse Universiteit is een exemplaar van de tweede druk aanwezig.²⁴ De eerste oplage bleek immers al vlug uitverkocht, zodat men verplicht was het boekje te herdrukken. Deze tweede druk verschilt, op enkele kleine wijzigingen niet te na gesproken, niet van de oorspronkelijke editie.

Het beloofde op 29 juli 1950 een groots avondfeest te worden. De dag zelf verliep volgens het traditionele stramien. De openingszitting werd ingezet met het voorlezen van enkele belangwekkende telegrammen van o.m. Frans Van Cauwelaert en Camille Huysmans. E.H. Remi Van De Moortel bracht vervolgens verslag uit van zijn speurtocht door de poëtische oogst van het afgelopen jaar. Zijn tekst werd integraal afgedrukt in *De Landwacht* van 30 juli 1950.²⁵ Van De Moortel trad het standpunt van Van Herreweghen bij, toen die in 1948 verklaarde dat de poëzie in Vlaanderen op de terugweg was. De spreker stelde voor om debatten en vraaggesprekken te organiseren, dichters te laten spreken over eigen werk en een soort nieuwe *Bladen voor de poëzie* uit te geven. Een leesraad zou dan advies

²⁴ Op de inhoud van het album wordt dadelijk dieper ingegaan.

²⁵ R. VAN DE MOORTELE, *Poëtische oogst 1949-1950*, *De Landwacht*, 30 juli 1950.

kunnen geven terwijl het geheel op losse bladen zou worden verspreid. De jonge Lieven Rens had het vervolgens over "Het Letse volkslied en zijn inwerking op de Letse kunstpoëzie". Letland bezit in zijn volkslied enkele zeer oude thema's. Rens' kennis en spreekvaardigheid werden door het publiek met een hartelijk applaus onthaald. J. De Valckenaere gaf daarna een levendig overzicht van de aforismenliteratuur. Via talloze voorbeelden hield hij de aandacht van de toeschouwers langdurig vast. Als toemaatje maakte hij tijdens zijn spreekbeurt zelfs een nieuw aforisme bij, waarmee hij de lachspieren van het publiek op de proef stelde:

Daisne durft nu alle genres aan

*Nu met zijn groot gewicht zelfs een Renaultje.*²⁶

Het hoogtepunt van de negende Vlaamse Poëziedagen was ongetwijfeld het avondfeest, dat volledig in het teken stond van de verjaardag van de pastoor. De huldiging was georganiseerd door het comité in samenwerking met de burgerlijke en geestelijke overheid.

Gerolfswal was tot in de verste hoeken gevuld. Meer dan duizend sympathisanten verdrongen zich op het poëzieplein om toch maar een glimp van het podium op te vangen. Verscheidene hoogwaardigheidsbekleders hadden hun opwachting gemaakt. Minister Dequae, burgemeester Kervyn de Meerendré, gouverneur Van Den Boogaerde, enz. De avond was ingedeeld in twee luiken. Het eerste deel omvatte een aantal toespraken van letterkundigen. Na de pauze werd de hulde voortgezet door de hogere instanties en de bevolking.

Als oudste lid van het comité mocht de Latemse dichter Adolf Herckenrath de zitting openen. Na hem volgden gelegenheidstoespraken van Prof. dr. Franz De Backer namens de P.E.N.-Club, Julia Tulkens namens de Vereniging van Vlaamse Letterkundigen, en tenslotte L. Hendrickx en J. Demeester namens de trouwe bezoekers van de Poëziedagen. Tussendoor werden gedichten voorgedragen, waaronder een gelegenheidsvers van Julia Tulkens. Tijdens de pauze werd naast het reeds eerder vermeld letterkun-

²⁶ G. DURNEZ, *De 9e Vlaamse Poëziedagen en de hulde aan Pastoor De Craene*, 't Vrije Volksblad, 2 augustus 1950.

9e Vlaamse Poëziedagen
PASTOOR DE CRAENE-HULDE

Merendree - 29 en 30 Juli 1950

*

Merendree, datum als postmerk.

L. S.

Het Comité der Vlaamse Poëziedagen heeft de eer U hierbij uit te nodigen op de negende jaarlijkse bijeenkomst, die zal plaats hebben in de hovingen der pastorij te Merendree, op Zaterdag 29 en Zondag 30 Juli 1950.

Het programma voorziet :

ZATERDAG 29 JULI

14,30 u. Openingszitting

- E. H. Remi Van de Moortel : Poëtische Oogst 1949-1950 ;
 - Lieven Rens : Het Letse Volkslied en zijn inwerking op de Letse Kunstpoëzie ;
 - J. De Valckenaere : Aforismen en Levenswijsheid ;
- De spreekbeurten worden afgewisseld met de voordracht van ingezonden gedichten.

18,30 u. Avondmaal

20 u. Pastoor De Craene-Hulde naar aanleiding van de 70e verjaardag van de stichter en bezieler der Vlaamse Poëziedagen. De huldiging wordt ingericht in samenwerking met burgerlijke en geestelijke overheid, onder beschermheerschap van een Erecomité waarvan verschillende vooraanstaanden het lidmaatschap aanvaardden.

- Inleiding door dhr A. Herckenrath ;
- Korte gelegenheidstoespraken door Mw Julia Tulkens, namens de Vereniging van Vlaamse Letterkundigen ; Prof Dr Franz de Backer namens de Vlaamse P. E. N. - Club ; de hh. L. Hendrickx en Mr J. Demeester, namens de regelmatige bezoekers der Poëziedagen ;
- Frank Meyland : Pastoor De Craene en de Vlaamse Poëziedagen
- P. G. Buckinx : Toespraak over het Werk van E. H. Basiel De Craene.

De toespraken worden afgewisseld met zang door het Gents ZANGKOOR STE LUTGARDIS, o. l. v. dhr F. Timmermans, en door de voordracht van gedichten van de Jubilaris, door verschillende declamators.

De daarbij aansluitende hulde van parochie en gemeente omvat twee korte toespraken, de uitvoering van rhythmische dansen, het optreden van een gemengd koor en de uitbeelding van de „Kruisdood” uit het „Passie-Verhaal” van de Jubilaris.

- Bij het slotwoord, overhandiging van het Hulde-Album aan E. H. Basiel De Craene.

ZONDAG 30 JULI

9 u. : Dankmis waaronder sermoen door E. H. Remi Van de Moortel.

10,30 u. : Morgenzitting

- ↳ Prof. Dr P. Minderaa : Lyriek en Leven ;
- ↳ Paul Dewalhens : Réflexions sur l'état actuel de la poésie et des poètes ;
Vóór en na de spreekbeurten, voordracht van ingezonden gedichten.

12 u. : Middagmaal

14 u. : Slotzitting

- E. H. Albert Westerlinck : Poëzie, Waagstuk van geestelijk Leven ;
- Hubert van Herreweghen : Verslag over de werkzaamheden van de Jury met betrekking tot de toekenning van de Prijs der Vlaamse Poëziedagen en de Pastoor De Craene-Prijs ;
- Uitreiking van beide prijzen door E. H. Basiel De Graene en slotwoord.
Vóór en na de toespraken en spreekbeurten, voordracht van ingezonden gedichten.

TER INLICHTING

- Voor treinreizigers : tot station Landegem op lijn Gent-Brugge,
- Per tram uit Gent (lijn S, aan St Pietersstation), tot Lovendegem-Brug.
- Logies met ontbijt, per persoon : 20 fr. ; middagmaal : 65 fr. ; avondmaal : 25 fr.
- Deelnemers gelieven desvoorkomend logies en maaltijden uiterlijk 20 Juli 1950 voor te behouden en vooruit te betalen door storting op postrekening nr 4015.82 van Mej. Bonquet, te Merendree.
- Een exemplaar van het Pastoor De Craene Hulde-Album wordt ter hand gesteld aan alle aanwezigen op de Hulde-Avond.

Wij hopen zeer U te zullen mogen begroeten op de 9e Vlaamse Poëziedagen, waarvoor nu reeds allerwegen grote belangstelling wordt betoond, en verblijven inmiddels

Hoogachtend

HET INRICHTEND COMITE :

Adolf Herckenrath, P. G. Buckinx, Julia Tulkens, E. H. Remi Van de Moortel, Dr Paul de Ryck, Marcel Coole, Hubert Van Herreweghen, leden ; Maria Bonquet, secretaresse.

De Poëziedagen van 1950. Foto gemaakt vóór de pastorie:
 V.l.n.r. herkennen we: Pieter-Geert Buckinx, Paul De Rijck, ?, ?, ?, Remi Van De Moortel, Basiel De Craene,
 Prof. dr. Franz De Backer, Julia Tulkens, Adolf Herckenrath, ?, Gouverneur Van den Boogaerde,
 Gedeputeerde De Wilde. (Archief "Het Land van Nevele")

dig vriendenalbum, het huldealbum *Pastoor De Craene. Tienmaal zeven*²⁷ aan de jubilaris uitgereikt. Het vijfendertig bladzijden tellende boekje bevatte de openingstoespraak van Adolf Herckenrath, het gedicht van Julia Tulkens en een kort overzicht van De Craenes leven door Pieter-Geert Buckinx. Naast teksten van J. Demeester en L.Hendrickx, schreef dichter Frank Meyland over de betekenis van de Vlaamse Poëziedagen, terwijl Marcel Cooles radiotekst naar aanleiding van de viering eveneens in het boekje werd opgenomen²⁸. Onder de titel *Van Ooidonk naar Geerolfswal* gaf Paul De Rijck een korte, onvolledige en vaak onjuiste geschiedenis van de Vlaamse Poëziedagen tussen 1937 en 1950.

Het tweede deel van de avond werd ingezet met een huldetoespraak van minister Dequae, die tevens de groeten overbracht van minister De Taeye, die zich verontschuldigde. De Heer Gouverneur van Oost-Vlaanderen schonk de jubilaris een herinneringsmedaille, uitgereikt door het provinciebestuur aan personen die zich op een of andere wijze bijzonder verdienstelijk hadden gemaakt. De gemeente werd vertegenwoordigd door burgemeester Kervyn de Meerendré en juffrouw Haesaert. Vooral de massale aanwezigheid van de plaatselijke bevolking bleek pastoor De Craene op prijs te stellen. En er waren ook nog de scholen, die een interpretatie van *An der schönen blauen Donau* ten beste gaven en de avond afsloten met de Priesterhymne. De pastoor was moe, maar kennelijk zielsgelukkig. De hulde was een immens succes geworden.

De dankmis op zondagmorgen werd geleid door E.H. Basiel De Craene, bijgestaan door E.H. Remi Van De Moortel en onderpastoor De Smet. In het sermoeen wees E.H. Van De Moortel erop dat de taak van een priester waarheid, liefde en schoonheid moet zijn, naar het voorbeeld van Christus. Voor de morgenzitting was een hoge gast aangekondigd. Prof. dr. P. Minderaa zou spreken over "lyriek en leven". Hij moest echter wegens ziekte afhaken, zodat zijn tekst werd voorgelezen door Paul De Rijck. P. Dewalhens gaf vervolgens enkele opmerkelijke bedenkingen over de toestand in de poëziewereld. De spreker had het over de verheven roeping

²⁷ *Pastoor De Craene. Tienmaal zeven*, tweede druk, Merendree, 29-30 juli 1950.

²⁸ M. COOLE, *Basiel De Craene, 70 jaar*, radiotekst van het N.I.R., 14 april 1950 (de vooravond van De Craenes verjaardag).

van de dichter en de kleine elite die nog poëzie las. Toch was er nog hoop voor de toekomst, wanneer men zag hoeveel mensen naar Merendree afzakten om hun belangstelling voor de poëzie te betuigen. Toch was de poëzie, net zoals vandaag, weggelegd voor een select publiek. Sinds de romantiek was de opkomst van de roman zo overweldigend dat de dichtkunst in het verdomhoekje werd verdrongen. Er was niet alleen het gebrek aan grote dichters, ook de tijden waren veranderd. De roman bleek duidelijk meer in trek dan de andere literaire genres. Merendree was, misschien onbewust, een poging om de poëzie opnieuw populair te maken bij een breder publiek. Het dorp der Poëziedagen mocht dan wel duizend gasten ontvangen, van een echte poëzierage kon men niet spreken. Het waren trouwens steeds dezelfde gedichten die het poëzieplein bevolkten. Ook de paar honderd inzendingen voor de wedstrijden kunnen niet als een criterium van populariteit beschouwd worden.

De laatste halve dag werd ingezet door E.H. Albert Westerlinck, die de poëzie als een "waagstuk van geestelijk leven" betitelde. Hij verduidelijkte de magische kracht van de muze aan de hand van talloze voorbeelden. Dichter zijn is volgens Westerlinck een avontuur, waarbij men boven het aardse uitstijgt. In onze eigen letterkunde is er een frappant gebrek aan wat de spreker "geestelijke ruimte" noemde. Meestal kan men zich niet ontdoen van het anekdotische en de stemmingskunst. Dit diep doordacht referaat werd door de menigte fel toegejuicht.

Als laatste spreker bracht Hubert Van Herreweghen verslag uit over de poëziewedstrijd. Uit de zestig inzendingen voor de Prijs van de Vlaamse Poëziedagen werd geen enkel gedicht waardig genoeg gevonden om de prijs in de wacht te slepen. Wel werden twee aanmoedigingspremies toegekend aan Anton Van Wilderode en Adriaan Magerman, voor respectievelijk *Alhambra Granada*, een reisherinnering, en *De eenzelvige*. Voor de Basiel De Craeneprijs, uitgereikt aan een debutant, hadden een honderdvijftig deelnemers hun kans gewaagd. Uit de reeks ingezonden gedichten kwamen twee winnaars naar voren: Hendrik Diddens met *Gij zijt mij vreemd* en Frans De Schutter met *Voor mijn spiegel*.

De "Poëziedagen 1950" was een van de mooiste afleveringen uit de geschiedenis van Merendree. De groots opgezette viering van pastoor De Craene was daar uiteraard niet vreemd aan. Het was een welkome verade-

ming tussen al de literaire zittingen door. Dankzij zulke initiatieven waren de Poëziedagen elk jaar opnieuw genietbaar. Viel er echter niets te vieren, dan bouwden de deelnemers zelf wel een feestje, na de officiële zittingen weliswaar. Het zijn blijkbaar deze avonden (en soms nachten) die de "Dagen" zo populair maakten en, volgens diverse getuigenissen van de toenmalige deelnemers, de beste herinneringen oproepen.

Tot slot brengen wij u een vertederende getuigenis vanuit West-Vlaanderen. Wij vonden deze brief in het privé-archief van Maria Bonquet. De tekst was waarschijnlijk bestemd voor het letterkundig vriendenalbum dat aan pastoor De Craene tijdens de hulde werd aangeboden. De eenvoudige woorden typeren vooral de geest van de Poëziedagen uit de Merendreese periode, waarin dichters en publiek een hechte band vormden:

Geachte Heren van het Comité,

Gij vraagt mij om u te zeggen waarom ik telkenjare van Koolskamp per velo naar de Vl. P. kom. Ik wil wel daarop antwoorden ten minste voor zoveel ik kan.

Ik hoor gaarne die taal die zingt en heft. Versta ik de gedichten niet al, er is daar toch iets in mijn binnenste dat wakker geschud wordt en mij dwingt er naar te luisteren. Daarbij zie ik ook nog eens van nabij die mensen die gedichten maken of boeken schrijven en wier koppen ik soms in de gazet te zien krijg. Dan zeg ik aan mijn huisgenoten en makkers: die P. Buckinx is niet al te groot en hij rookt gaarne want hij heeft altijd een pijp of een sigaar in de mond. Marcel Coole heb ik nog niet gezien met een sigaar, maar dat ziet er een minzame man uit. A. Van Duinkerken dat ziet er een plezierige uit, maar hij heeft een hand dat hij moeilijk kan gebruiken wegens een ongeluk.

Zo spreken mijn makkers over coureurs en zo spreek ik over de schrijvers. In den beginne liep ik in Merendree wel wat verloren maar die pastoor was zo vriendelijk om iemand op zijn gemak te stellen en ik luister er gaarne naar want hij slaat altijd een geestig woord tussen de zittingen.

Vanuit Landegemstation kwamen de vele pelgrims-poëten in dichte drommen naar Merendree afgezakt.
Foto in 1951 gemaakt ter hoogte van de plaats waar de Lange Akker uitmondt in de Veldestraat.
(Archief "Het Land van Nevele")

De namen die 's avonds optreden op het toneel: dat zijn mensen die hun stiel kennen en het licht op de bomen die rond het theater staan, is als een tover. Daar kijk ik met plezier naar. Daar weet gij nu wat ik aan de Vl.P. heb. Het is van mij een liefhebberij als van anderen voor sport zijn.

De nieuwelingen bleken dus al vlug gewend aan de Merendreeze sfeer. Was de drempelvrees vaak groot, eens op Gerolfswal aangekomen was de aanpassing van korte duur.

Dankzij de tussenkomst van de pastoor voelde een nieuwe deelnemer zich onmiddellijk opgenomen in dat vreemde amalgaam van dichters, journalisten en lezers. Het contact tussen dichters onderling en anderzijds dichter en publiek, een van de basisbeginselen van de Poëziedagen, werd door Basiel De Craene steeds sterk beklemtoond. De pastoor, die zich steeds ontfermde over de allerjongsten en de nieuwelingen, drong er vaak op aan bij de Merendreeze getrouwen dat zij zich met de jeugd zouden inlaten, zodat zij zich snel zou thuisvoelen op het poëzieplein.

Anderzijds had deze belangstelling voor de jongeren vaak ook een negatieve kant. De gedichten van nieuwelingen waren meestal van minderwaardige kwaliteit. De té grote aandacht voor de jeugd heeft blijkbaar het literair niveau van de Poëziedagen dikwijls geschaad. De gevestigde dichters waren het vaak oneens dat hun werk het moest afleggen tegen gedichten van onbekende jongelingen.

De Poëziedagen besteedden evenwel ruim aandacht aan grote figuren. Pastoor De Craene bleek er trouwens op gebrand bekende namen in het gezelschap te mogen begroeten. Dat zal dan wel het ijdele trekje geweest zijn dat in elke mens aanwezig is. Hoe dan ook, de pastoor, meermaals getypeerd als de eenvoud zelve, genoot zichtbaar van zijn populariteit en de waardering van publiek en hoogwaardigheidsbekleders.

De laatste jaren van Gerolfswal

De tweede lustrumviering van de Vlaamse Poëziedagen had plaats eind juli 1951. Honderden deelnemers hadden opnieuw de weg naar Merendree gevonden. Vaak werd hiervoor de trein gebruikt, die stopte in het naburige Landegem en van waaruit de talrijke reizigers te voet richting Merendree

Basiel De Craene en zijn eregasten bij het verlaten van de kerk in 1951.
Vooraan v.l.n.r.: ?, (met hoed) minister Dequae, minister De Taeve, Basiel De Craene.
(Archief "Het Land van Nevele")

trokken. Het moet voor de bewoners van Landegem en Merendree een bezienswaardigheid geweest zijn om al die kleurrijke deelnemers aan hun deur te zien voorbij wandelen.

De editie van 1951 had goed volk onder zijn bezoekers: Prof. dr. Franz de Backer, toneelschrijver Gaston Martens, Dr. Paul Rogghé, Staf Weyts, Frank Meyland en Maurits De Doncker. Na een welkomstgroet van voorzitter De Craene opende Cyriel Verleyen - later vooral bekend als jeugd-auteur - de eerste zitting met enkele herinneringen uit tien jaren Poëziedagen. Hij noemde de vergadering in *Het Volk* te Gent in 1936 de proloog van Bachte-Maria-Lerne en Merendree. In Ooidonk was Willy Vervoort een van de opmerkelijkste figuren. Als gast van de K.V.R.O.-uitzendingen was hij indertijd zeer populair. In Merendree werd het derde bedrijf van de Poëziedagen opgevoerd. In zijn eigen Gerolfswal begroette De Craene telkens weer een massa genodigden en sympathisanten. Tijdens deze tien jaar, zo zei Verleyen, werd reeds een dik boek vol letterkundige en andere belevenissen geschreven op het poëzieplein. Hoewel de intimiteit van Bachte-Maria-Lerne in de grote massa van Merendree verloren ging, behield deze uitzonderlijke gebeurtenis toch zijn charme. Als slot dacht Cyriel Verleyen reeds hardop aan het twintigjarig jubileum, waarop hij naar eigen zeggen ongetwijfeld zou aanwezig zijn.

Remi Van De Moortel besprak de jaarlijkse poëtische oogst, waarbij het werk van Reninca, Buckinx, Tulkens, Jonckheer en Helderenberg van naderbij werd bekeken. Met deze jaarlijkse spreekbeurt was Van De Moortel een van de steunpilaren uit de geschiedenis van de Poëziedagen. De tekst van zijn verslag verscheen gewoonlijk in *De Gentenaar* en *De Landwacht*, waarvan hij een vast medewerker was.

Dr. Paul De Rijck bezon zich nadien over Paul Van Ostayen, de dandy van het Vlaamse expressionisme. Dankzij de experimenten van de jaren vijftig werd de auteur van *Music Hall* en *Sienjaal* voor het eerst echt gewaardeerd. Na uitgeweid te hebben over zijn theorieën en de experimenten van de zuivere lyriek, somde De Rijck een keur van gedichten op die tot vandaag genietbaar zijn gebleven. Deze lezing werd door het comité achteraf gepubliceerd bij "De Vissende Kat" te Gent.²⁹

²⁹ P. DE RIJCK, *Bezining over Van Ostayen*, De Vissende Kat, Gent, 1951.

Foto van de Poëziedagen in 1951.

Op de eerste rij herkennen we v.l.n.r.: burgemeester Emiel Claes van Gent (?), ?, Maria Bonquet, Julie Tulkens, Gouverneur Van den Boogaerde, Minister De Taeye, Basiel De Craene, Minister Dequae.
 Op de tweede rij tussen Van den Boogaerde en De Taeye herkennen we Paul De Rijck, De Craenes rechterhand bij de organisatie van de Poëziedagen. (Archief "Het Land van Nevele")

Nadien gaf Leo Simoens enkele bedenkingen over de poëzie van Rainer Maria Rilke en diens contacten met Vlaanderen. Vooral zijn relatie met Pol De Mont werd uit de doeken gedaan. Later op de dag werd nog hulde gebracht aan Prof. dr. Franz De Backer en Richard Minne, die allebei zestig jaar waren geworden. Het avondfeest werd bijgewoond door zowat 750 toeschouwers, die het abel spel *Esmoreit* en de middeleeuwse klucht *Nu noch* met volle aandacht konden volgen.

De tweede dag werd nog meer volk gesignaleerd op het poëzieplein. Mark Decorte hield er een spitsvondige lezing omtrent “de humor in de poëzie”. Aan de hand van een keuze aan citaten bracht hij het publiek meermaals aan het lachen. Met werk van Reimond Herreman, Willem Elsschot, Richard Minne en anderen, trachtte de spreker humor uit te diepen die ook als poëzie kan bestempeld worden. Ook de spreekbeurt van Frank Meyland was niet van enige humor gespaard. Hij bekeek de dichter door verschillende brillen, waardoor hij zich vaak op ironisch terrein begaf. Dichters zijn in geen geval verheven geesten die met nederigheid en schroom moeten benaderd worden. De jonge dichter wordt door de eigen familie vaak onverschillig bekeken. Maar als een prijs of bundel aan de oppervlakte verschijnt, is hij plots de held op het familiefeest. Overal is hij nu geacht een gelegenheidsvers te brouwen, dat met veel hilariteit wordt onthaald. De dichter is met zulke toestanden niet altijd tevreden. In het gewone leven is hij een alledaags mens, die zijn dromen op papier zet. Deze twee humoristische referaten gaven de Poëziedagen wat kleur. Pastoor De Craene, zelf een guitig karakter, zorgde er telkens voor dat Gerolfswal niet in een strak geheel verstikte. De ongedwongen sfeer was een van de typische elementen, die ook door het inlassen van een pauze de bezoekers de gelegenheid gaf om snel een herberg binnen te wandelen voor een gezellige babbel bij pot en pint.

Het comité had zich voorgenomen om elk jaar de overleden dichters te herdenken, een onderdeel dat traditiegetrouw tot in de jaren tachtig voorkwam op de “Dagen”, die toen reeds in Deurle plaatsvonden. Zo sprak E.H. De Craene op tekst van Julia Tulkens een “In memoriam Rik Brehmen” uit. Deze Tiense dichter was een trouw bezoeker van de Poëziedagen. Na een vruchtbare poëtische periode hulde hij zich in een twintigjarig stilzwijgen. Pas rond 1950 was hij opnieuw actief begonnen met het schrijven van poëzie. Remi Van De Moortel sprak over priester-dichter Joris Eeckhout, die

Foto gemaakt tijdens de Poëziedagen van 1951.

Op de eerste rij herkennen we v.l.n.r.: Julia Tulkens, Minister De Taeye, Basiel De Craene, burgemeester Emiel Claes van Gent (?). (Archief "Het Land van Nevele")

ook als criticus enige bekendheid verwierf. De pas overleden Richard Van Eyck, redacteur bij het *Nieuws van de dag*, werd door Chris Dijckhoff al literair begaafd bestempeld. Van Eyck was vooral werkzaam op het gebied van het hoorspel.

Enkele schuchtere regendruppels konden E.H. De Craene niet afschrikken om de slotzitting te openen. Op tekst van de afwezige Reimond Herreman, gaf de voorzitter een kijk op het panorama van de Vlaamse poëzie. In dit betoog liet de dichter van 't *Fonteintje* duidelijk blijken dat hij niet akkoord ging met pater Van Mierlo die godsdienst en beschaving als onafscheidelijk zag. In zijn panorama prijken namen als Marcel Coole, Karel Jonckheere en Anton Van Wilderode. Laatstgenoemde beschouwt Herreman als een van de grootsten uit de periode van 1950, wat later door de geschiedenis werd bevestigd. Andere opgemerkte namen zijn vriend Richard Minne, Jan Van Nijlen, Herwig Hensen en Bert Decorte. Bij de jongeren vielen o.a. Reninca en Christine d'Haen op, terwijl Maurice Roelants, Urbain Van De Voorde (die vaak in 't *Fonteintje* publiceerde) en Achilles Mussche rijpe dichters genoemd werden. Dat Herreman een zeer goed inzicht had in de literatuur en in het bijzonder in de poëzie, mag blijken uit het feit dat hij Hugo Claus reeds toen een aparte plaats toebedeelde als een van de meest begaafde jongeren.

De uitreiking van de poëzieprijzen stond als laatste punt op het programma. Dr. Paul De Rijck las het juryverslag voor, dat ditmaal drie prijzen te verdelen had. Naast de twee traditionele wedstrijden was ook een wedstrijd voor essays ingelast. Geen enkele van de vier mededingers kon de jury echter bekoren en de verhoopte Oost-Vlaanderenprijs mee naar huis nemen. Ook uit de talrijke inzendingen voor de Prijs van de Vlaamse Poëziedagen bleek geen enkele waardig genoeg om bekroond te worden. Wel werden drie aanmoedigingen uitgereikt aan Frank Meyland, Marc Moonen en Johan Van Mechelen met respectievelijk *L'Inconnu de la Seine*, *De vluchtende jaren* en *Gesluisde vrouw*. Ook de Basiel De Craeneprijs moest dit jaar gedeeld worden door twee dichters: Jan Veulemans en Jos André Deroose. Hun gedichten *De bruine jagers* en *Dood* waren de enige waardevolle inzendingen voor de debutantenprijs. Waren de lezingen van dit jaar geslaagd, de wedstrijden vielen fel tegen. De essaywedstrijd kon nog wel enig respijt krijgen, maar het ontbrak de deelnemers van de andere prijskampen aan elke vorm van zelfkritiek. De Poëziedagen van 1951 gin-

gen alvast de geschiedenis in als een ietwat grijze editie, zonder echte uitschieters.

Basiel De Craene had nog maar net zijn balans van de tiende Poëziedagen opgemaakt, of hij kreeg een uitnodiging voor de Biënnale van Knokke. Ondertussen prijkte een medaillon ter gelegenheid van het tweede lustrum op de schouw van de leefkamer in de pastorie. Dit gedenkteken werd speciaal vervaardigd door de Gentse beeldhouwer Gustaaf Vander Meersch. Basiel De Craene bleef bij dit alles stoïcijns bescheiden, ook als Julia Tulkens schrijft:

*(...) Wat werd hij te Knokke vereerd. Ge kunt niet geloven hoe blij, hoe echt blij ik was dat de heer Floucq, van de eerste dag af, zo zijn lof heeft verkondigd, hoe hij hem in het licht van de Europese ontmoetingen haast als spil noemde. En dit... tot leed van de verwaande heer Karel Jonckheere. Wat hebben wij alles ferm en enthousiast toegejuicht. Spijt... dat "Basiel De Craene" toen niet daar was...! (...) Bij de komende Poëziedagen moet daar zeker over gesproken worden.*³⁰

In de *Gazet van Antwerpen* werden de Vlamingen als voorbeeld van deze ontmoetingen gesteld, en niet het minst Basiel De Craene met zijn Vlaamse Poëziedagen:

*Weer zijn het de Vlamingen geweest die sedert jaren, ook op gebied der dichtkunst, het goede voorbeeld gaven: de Poëzie-dagen te Merendree, de auteurs-ontmoetingen Noord en Zuid te Hilvarenbeek, de Frans-Vlaamse dagen te Waregem, zo pas Schotenhof, enz., enz....*³¹

De Craene werd als een belangrijk figuur in de letterkunde beschouwd, niet zozeer om zijn eigen literair oeuvre, maar hoofdzakelijk als promotor van de poëzie. Dat bleek al gauw toen het Knokse comité hem vroeg het lidmaatschap te aanvaarden naast Reimond Herreman, Maurice Roelants, P.-G. Buckinx en Jan Schepens. De keuze voor de figuur van De Craene is uiteraard vooral te danken aan de Merendreeze Poëziedagen. Als schrijver

³⁰ Ongeadresseerde brief van Julia Tulkens, dd. 16.12.1951.

³¹ T. V., *De Europese ontmoetingen voor Poëzie te Knokke*, *Gazet van Antwerpen*, 11 september 1951.

werd de pastoor immers meermaals afgebroken, zowel voor zijn toneelwerk als voor zijn gedichten. Zijn betekenis voor de Vlaamse literatuur is dan ook vooral te zoeken in zijn streefdoel om de jeugd in de letterkunde een platform te geven. Toen Basiel De Craene de zaal te Knokke betrad, werd hij spontaan op een denderend applaus onthaald. Verscheidene deelnemers uit het buitenland vroegen hem meer bijzonderheden rond de concrete organisatie van de Vlaamse Poëziedagen. Toen Pierre-Louis Flouquet in zijn spreekbeurt Basiel De Craene en zijn 'Sagen' enige lof toezwaaide, kreeg de pastoor opnieuw een staande ovatie van het talrijk opgekomen publiek. Het wijst in ieder geval op de populariteit van Merendree in binnen- en buitenland.

Na al die mooie uren in Knokke zou Basiel De Craene zijn eigen taak vergeten, was er niet zijn pastorietaal en... een artikel van de Nederlander Nico Verhoeven. Deze journalist gaf in de *Nieuwe Haarlemsche Courant*³² zijn visie op Merendree. Volgens hem moest poëzie een bepaalde schok teweegbrengen die een antwoord geeft als "dat wist ik nog niet, maar nu herken ik het in mezelf. Merendree doet aan dit principe niet mee. Op Gerolfswal probeert men de mensen te verleiden zich te tooien met een vers". Poëzie wordt er wel als zeer poëtisch en sfeervol beschouwd. In dat opzicht wordt de functie van de dichtkunst in het leven volgens Verhoeven niet begrepen.

Als wij dan zien hoe deze Nederlander het bekroonde gedicht van Frank Meyland analyseert, moeten wij hem inderdaad gelijk geven: *L'Inconnu de la Seine* is niet meer dan een stemmingsgedicht. Verhoeven zegt erover: "Alle rimpels zijn weer weggestreken. En wij hebben enige poëtische ogenblikken beleefd. Alleen geen regel poëzie." Wij mogen de toen jonge dichter Frank Meyland niets verwijten, alleen de jury treft hier schuld, want zij heeft het gedicht bekroond.

Basiel De Craene bleek zeer gekrenkt door Verhoevens negatieve toon. Het comité was duidelijk aangeslagen door het feit dat zij door een of ander journalistiek heerschappij was vernederd. De Craenes antwoord bleef dan ook niet uit. Uit zijn brief aan Verhoeven citeren wij enkele korte bedenkingen:

³² N. VERHOEVEN, *Tooi uw leven liever niet met een vers*, Nieuwe Haarlemsche Courant, 11 augustus 1951.

De Poëziedagen in 1952 of 1953.
V.l.n.r. Basiel De Craene, Frank Meyland, Miel Kersten.
(Foto mevr. F. Meyland)

Ziet gij, vrienden Nederlanders, niets anders dan bier-reclamen (...) Op de Europese Poëziedagen te Knokke, waar ook voornamen Nederlanders aanwezig waren, werd een warme ovatie gebracht aan de Vlaamse Poëziedagen van Merendree, die de eerste waren in Europa (...) Maar in Knokke is nu reeds gebleken hoe steriel de discussiën zijn. Wij hebben ze vermeden, geleerd door ondervinding (...) Dat er een twist was tussen jonge Nederlanders en Vlamingen is mij niet te wijten en kon ik ook niet van de baan helpen. Ik heb het vermoeden (misschien ongegrond) dat een paar Vlamingen u wat verkeerd hebben ingelicht.³³

De Craenes argumenten zijn niet alleen ongegrond, maar vooral niets betekenisvol. Verhoeven wees op de functie van de poëzie en de zwakke laureaat van de poëziewedstrijd. De Craene daarentegen wijst op het succes van Merendree op de Europese Biënnale te Knokke, op de Nederlanders die de Vlamingen altijd als minderwaardig hadden gezien en op de onjuistheid van Verhoevens informatiebronnen. Alles in deze brief lijkt ons eigenlijk naast de kwestie. De Craene had eigenlijk twee mogelijkheden op Verhoevens beschouwing. Ofwel zweeg hij en toonde hij zich gehard tegen dergelijke kritiek, ofwel gaf hij degelijk weerwerk met ijzersterke argumenten. Helaas bleek de reactie ondermaats.

De elfde Poëziedagen werden gewoontegetrouw onder een stralende zon geopend. In trossen kwamen de getrouwen van Gerolfswal van de tramhalte van Lovendegem of Landegem-station afgezakt. De grote belangstelling was een bewijs dat de "Dagen" nog steeds niets van hun populariteit hadden ingeboet, hoewel de concurrentie van andere literaire ontmoetingen jaarlijks toenam. Het werd ook steeds moeilijker voor de pastoor en zijn trouwe helpster Maria Bonquet om de nodige logies te verzekeren. De eerst ingeschrevenen konden althans op overnachting rekenen bij een of andere inwoner. Voor de overige deelnemers werd vervoergelegenheid naar Gent aangeboden na afloop van de kunstavond.

In de schaduw van de catalpa waren letterkundigen te gast als Hans Melen, Louis Paul Boon, Lieven Rens, Ben Cami, Fernand Handpoorter en Jef Crick. Omringd door zijn comitéleden opende De Craene de eerste zitting.

³³ Brief van Basiel De Craene aan Nico Verhoeven, Merendree, 13 september 1951.

Hij wees op de primaire doelstellingen van Merendree: broederlijkheid en aandacht voor de jongeren.

De poëtische oogst viel dit jaar weg, zodat er onmiddellijk werd overgegaan tot declamatie van enkele gedichten. De eerste literaire lezing werd verzorgd door Johan Van Mechelen. In zijn uiteenzetting rond "poëzie en volksopleiding" ging de spreker van de veronderstelling uit dat poëzie slechts een beperkt gedeelte van het lezend publiek aansprak. Om dit euvel uit de wereld te helpen moet de innerlijkheid van de kern van de poëzie uitgediept worden, aldus Van Mechelen. De gewone leek moet leren poëzie begrijpen en smaken. Als slot beweerde Van Mechelen dat de dichtkunst de volksopleiding als hoogste doel moet voor ogen stellen. De spreekbeurt van Van Mechelen eindigt bij het begin, want een concreet voorbeeld van hoe poëzie het brede publiek moet bereiken wordt niet meegedeeld. Hiermee hebben wij meteen een van de meest essentiële problemen aangesneden: de weergegeven theorieën in literaire lezingen - dit slaat overigens niet enkel op de spreekbeurten in Merendree - zijn vaak zeer vaag. Er wordt wel dikwijls een vrij doorzichtige stelling geponeerd, maar een pasklare oplossing van het gestelde probleem wordt zelden gegeven.

Kunstcriticus Jan Walravens gaf vervolgens enkele opmerkelijke bedenkingen over de modernistische poëzie. Hij wees op het gevaar om de experimentelen van de jaren vijftig met dezelfde ogen te bekijken als de expressionisten van 1916. Namen van die nieuwe garde waren volgens Walravens: Hugo Claus, Ben Cami, A. Bontridder, enz. Als verlengstuk op deze lezing werd een debat gevoerd rond hetzelfde thema. Eigenlijk een eigenaardig voorval, want De Craene had in de reeds eerder aangehaalde brief aan Nico Verhoeven nog maar net verklaard dat alle vorm van discussie in Merendree werd vermeden. Misschien mogen wij dit debat als een toegeving zien vanuit het comité. De Craene stond immers altijd open voor andersdenkenden en nieuwe ideeën. Aan het debat werd deelgenomen door Walravens, E.P. Brauns, J. Storme, de heer Speeckaert, Lieven Rens en Herman van Snick. De bloemlezing *Atonaal* van Simon Vinkenoog gaf volgens Walravens duidelijk de manier weer waarop de modernisten wilden breken met de traditie. Traditionalist Buckinx merkte op dat er nog te veel met taal en verbeelding werd geëxperimenteerd. Wij noteren hierbij evenwel dat de experimentelen van '50 slechts in hun beginfase stonden. Overigens was het spelen met taal en beeld ook bij de schrijvers van 1916

een belangrijk element. Denken wij maar aan sommige late gedichten van Paul Van Ostayen, die bijna op kinderversjes lijken. Zelfs de stamvader van de Vlaamse dichtkunst, Guido Gezelle, speelde vaak met de taal (in verzen als *Het schrijverke*, *Heete pootjes*, en het kleingedichtje *Timpe, Tompe, Teerelinck*). Volgens Buckinx was er enkel vernieuwing in de vorm merkbaar. Tot slot werd Prof. dr. Franz De Backer naar voren geroepen om een slotbeschouwing te geven.

's Avonds verzorgden Max Damasse en Theresa Van Marcke een poëzieavond. Velen beschouwden deze voorstelling als een concreet voorbeeld van volksopleiding, waaraan Johan Van Mechelen nog in de namiddag aandacht had geschonken. Theresa Van Marcke kreeg langzamerhand meer vat op haar publiek, dat genoot van het uitgelezen poëziepakket.

Op zondagmorgen hield E.P. Brauns een opgemerkt betoon over de synthetische dichtkunst. Deze dichtvorm is gegroeid uit de moderne opvatting van de synthese. Het probeert zoveel mogelijk het "goede" van alle richtingen te bundelen. Voorbeelden uit de literaire geschiedenis zijn Shakespeare, Dante, Milton, Goethe en Vondel. Een zwaar onderwerp dat eigenlijk geen concrete waarde heeft, dat was het uiteindelijke besluit over deze uiteenzetting. Deze wereld van de geest en een allesomvattende synthese riep meer vragen op dan dat zij antwoorden kon geven.

Op een veeleer luchtige toon sprak Jan Schepens "een woordje tot de zondagse pegasuscavalerie". Ons land telt veel verzenmakers, maar bijzonder weinig dichters. Deze kritiek zullen wij altijd horen: het overgrote deel van inzendingen bij poëziewedstrijden mist de minste vorm van zelfkritiek. Een allegaartje van poëtische woordenschat, verbonden door enkel treffende taalkundige "vondsten", resulteren nog niet altijd in een goed gedicht. Jan Schepens merkte op dat de meeste jongeren een gebrek aan taalbeheersing onderkennen. Als redactiesecretaris van *De Vlaamse gids* moest hij vaak minderwaardig materiaal terugsturen. Zijn besluit dat wij geen volk van dichters zijn, klonk de jongeren hard in de oren.

Na het grote succes van het vorige jaar, sprak Pierre-Louis Flouquet over de "Biënnales Internationales de Poésie" van Knokke. Deze ontmoeting streefde naar betere contacten tussen dichters van alle landen. In dit opzicht zijn de Vlaamse Poëziedagen hun voorloper, maar dan op lokaal niveau.

Het thema dat voor 1952 op het programma stond was: “moet de dichter van zijn tijd zijn?”. Tussen de Biënnale en de “Dagen” zijn toch enkele opmerkelijke verschillen te noteren, die in Floucqquets betoog niet onmiddellijk tot uiting kwamen. Uitgezonderd dat jaar, dat in het teken stond van de modernistische poëzie, werkten de Poëziedagen niet strikt rond een thema. In Knokke werden de lezingen rond een vooropgezette gedachte gehouden, en dit in een vrij academische stijl. Op Gerolfswal heerst een gemoedelijke en intieme sfeer, waarbij het plechtige karakter zo veel mogelijk werd vermeden. Knokke was bovendien niet zo genietbaar: de verscheidenheid van taal was volgens de literaire kritiek meermaals het struikelblok om de spreekbeurten met volle aandacht te kunnen volgen.

De prijsuitreiking stond traditioneel als laatste punt op het programma. Alweer werd geen enkel essay waardig gevonden om de Oost-Vlaanderenprijs te ontvangen. Verslaggever van de jury, Hubert Van Herreweghen, kende de prijs van de Vlaamse Poëziedagen toe aan Anton Van Wilderode voor *Het gedicht*. De Basiel De Craeneprijs werd verdeeld onder Louis Hendrickx met *Lieveheersbeestje* en Clara Haesaert voor het gedicht *De man*. Voor 1953 zou het bedrag van de Oost-Vlaanderenprijs opgetrokken worden tot 10.000 frank. Op die manier hoopten de organisatoren wat meer interessante inzendingen te ontvangen. De Prijs van de Vlaamse Poëziedagen en de Basiel De Craeneprijs bleven respectievelijk steken op 5.000 frank en 1.000 frank.

De editie 1952 werd zoals telkenjare uitvoerig belicht in de pers. Zelfs het Eupense *Grenz Echo* had aandacht voor “Ein Flämischer Poeten-Congres”, net als het Belgisch-Congolese *Band*. 1952 bleek een succesvolle editie. De populariteit van de pastoor beleefde ongeëvenaarde hoogten. Maar naast hem werden ook andere comitéleden in het daglicht gesteld. Getuige hiervan is onder meer de rubriek *Mosterd en pickles uit de Tour*, dat in dagblad *Het Volk* door een zekere Thomas Pips door gans Vlaanderen met aandacht werd gelezen:

Om Julia Tulkens en Maria Bonquet, van het Merendree-comité, niet uit hun humeur te brengen zie ik mij verplicht ook het zwakke wielergeslacht aan het woord te laten:

*In het dagblad heb ik vernomen,
Dat de rust u goed is gekomen.*

*Dat de Leeuwkens met moed herbeginnen
Om op hun sokken de Ronde te winnen.*

(...)

*de Ronde voor vrouwen, dat bracht ons voorwaar
Geen rit of we zaten mekaar in het haar.
Ik liet me inschrijven zonder dralen
En ik kon weleens de victorie behalen,
dan zouden de rollen eens omgekeerd zijn
En was Pips mijn supporter, vindt ge 't niet fijn?*

Assepoesterke, Gent ³⁴

De Nederlanders bleken zeer tevreden over de Poëziedagen, evenals de Merendreeze bevolking zelf, die het avondfeest in groten getale hadden bijgewoond. Pastoor De Craene was in elk geval verheugd dat hij het eigenzinnige West-Vlaanderen had veroverd: Bestendig afgevaardigde Storme was een graag geziene gast op Gerolfswal. Dit jaar werd opnieuw rond een thema gewerkt: de modernisten en hun poëzie. Het bleek een interessante keuze. Het debat dat als nieuwigheid werd ingelast, was een voltreffer.

De Twaalfde Poëziedagen werden volgens hetzelfde patroon opgebouwd. Tussen de verscheidene spreekbeurten in werden gedichten voorgedragen van onder meer Adriaan Magerman, Hendrik Diddens, Hector Van Den Eede, Frank Meyland en Edmond Schiettekatte. Deze laatste is later beroemd geworden als de grote dichter Paul Snoeck.

Het anders zo stille dorp werd weer eens overspoeld met letterkundigen en poëzieliefhebbers. Remi Van De Moortel liet opnieuw verstek gaan voor de poëtische oogst van 1952. Om het koren onder het kaf niet te kort te doen - er verschenen in die tijd blijkbaar honderden uitgaven - vond Van De Moortel het veiliger om onvoorziene omstandigheden in te roepen. Kafkaspecialist, Prof. dr. Herman Uyttersprot, mocht dan maar meteen het podium op. Vooral Kafka's veelbesproken roman *Der Prozess* werd in zijn betoog uitvoerig behandeld. Later op de dag verdedigde Bert Debois zijn nieuwe methode om literatuur in het onderwijs voor te dragen. Ter illustratie liet hij enkele leerlingen een demonstratie leveren. Al bij al een lezing

³⁴ T. PIPS, *Mosterd en pickles uit de Tour*, Het Volk, 16 juli 1952.

die beter paste op een pedagogische studiedag in het onderwijs, bleek de algemene teneur achteraf.

De kunstavond werd ditmaal verzorgd door “Het Reizend Volkstheater” dat *Veel gemin, geen gewin* van William Shakespeare opvoerde. Traditioneel sloot na de vertoning een uitgebreid herbergbezoek de eerste dag af.

Na de morgenmis vonden de deelnemers elkaar terug in de hovingen van de pastorie, waar André Demedts hulde bracht aan Pieter-Geert Buckinx, die de leeftijd van vijftig jaar had bereikt. Demedts noemde Buckinx de grootste dichter van zijn generatie. Zijn oeuvre wordt gekenmerkt door het steeds opnieuw zoeken naar het innerlijke aspect van het leven. Dr. Paul De Rijck kondigde aansluitend aan dat een rijmprent van Buckinx zou worden uitgegeven. De declamatoren droegen ter afwisseling enkele fragmenten uit *De doortocht* voor.

Toen bleek dat Anton Van Wilderode, die zou spreken over de begrijpbaarheid van de modernistische poëzie, niet kwam opdagen, werd de morgenzitting opgeschort. De gehavende Poëziedagen werden afgesloten met een lezing van Hubert Lampo rond het thema “Vlaanderen heeft behoefte aan goed toneel”. Alweer was dit een onderwerp dat niet zo gelukkig gekozen bleek in een ontmoeting van dichters. Lampo beweerde dat er een schrijnend gebrek was aan degelijke toneelliteratuur in Vlaanderen. Toch sprak hij vol lof over “Het Studio”, “Fred Engelen” en “Het Reizend Volkstheater”.

Tijdens het verslag over de wedstrijden werd duidelijk dat de Oost-Vlaanderenprijs geen lang leven meer beschoren was. De enige inzending bleek ver beneden de middelmaat. Van Herreweghen betreurde het eveneens dat het peil van de gedichten dit jaar bedroevend was. De Prijs van de Vlaamse Poëziedagen werd dan ook niet toegekend. Wel werd een aanmoedigingspremie uitgelooft aan Adriaan Magerman voor zijn *Plus est en moi*. De bijdragen van de debutanten bleken uit een beter hout gesneden: de Basiel De Craeneprijs ging naar Ward Lernout voor *Wij vonden nog de verse tred*.

De Poëziedagen 1953 waren allesbehalve geslaagd als men het strikt over poëzie had. Niet alleen ontbraken affichenamen als Van Wilderode en Van De Moortel, ook de poëzie kwam uiterst weinig aan bod. Wij kunnen bijna

stellen dat de ontmoeting in het teken van de roman en het toneel stond. Het publiek was ook niet erg tevreden met het aanbod van de voorgedragen gedichten. Er werd geopteerd dat de jongeren te veel op het voorplan werden getrokken, dit ten nadele van de gevestigde waarden. Voortaan zou het comité een andere koers moeten varen; Dit vernemen wij onder meer uit een brief van Paul De Rijck aan Basiel De Craene³⁵. Zijn voorkeurslijstje met namen bevatte: Maurice Roelants, Albert Westerlinck, Paul Hardy, Reimond Herreman, Urbain Van De Voorde, Karel Jonckheere en Prof. dr. Sobry.

De ware oorzaak van het gemor bij de deelnemers zal wellicht elders moeten gezocht worden: de stichter werd grijs en zijn poëziedagen oud. Een vernieuwing van de formule werd een uitdaging voor de komende jaren. Prof. dr. Sobry, die door Paul De Rijck als een mogelijke kandidaat-spreker werd voorgesteld, zou de 13de Vlaamse Poëziedagen niet meer mogen beleven. In januari 1954 werd hij te Leuven begraven in aanwezigheid van vele Merendreeze vrienden.

Basiel De Craene had De Rijcks advies opgevolgd. In 1954 prijkten enkele grote namen op de affiche: Karel Jonckheere, Maurice Roelants en Albert Westerlinck. Laatstgenoemde maakte ook deel uit van de jury die de prijzen zou uitloven. Andere juryleden waren: Reimond Herreman, Marcel Coole, Hubert Van Herreweghen en voorzitter P.-G. Buckinx.

Ondertussen had Basiel De Craene ook de financiële kant van zijn onderneming bekeken. Naast het geld voor de prijzen waren er ook nog de ere-lonen voor sprekers en declamatoren, het avondfeest, de propaganda en de voorbereidingskosten. Geldelijke steun van belangstellenden en ontvangsten van het avondfeest waren lang niet voldoende om alle schulden te vereffenen. Daarom klopte de voorzitter aan bij de overheid om subsidies los te weken. Zo vonden wij in het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap een aanvraag voor financiële steun:

“Pastoor De Craene” is een typische figuur van de Vlaamse literatuur geworden door de organisatie van die Vlaamse Poëziedagen. Zij zijn tot de traditie gaan behoren. Oudere en jongere dichters ontmoeten er elkaar. Uit

³⁵ Brief van Paul De Rijck aan Basiel De Craene, dd. 2 september 1952.

*Nederland komen er geregeld belangstellenden (...) Voor de Poëzie-biennale te Knokke is het uiterst moeilijk in Vlaamse Letterkundige kringen belangstelling te wekken. Aan de Poëziedagen te Merendree wordt druk deelgenomen, niet het minst door leken (...)*³⁶

In dit schrijven wordt andermaal aandacht besteed aan de gemoedelijkheid van de ontmoetingen op Gerolfswal, waar jongeren een kans kregen. In tegenstelling tot Knokke, was de Vlaamse aanwezigheid in Merendree veel nadrukkelijker. Het typisch Vlaamse karakter speelde hierin wellicht een grote rol. Het leverde De Craene alvast een subsidie op van de overheid.

Samen met Paul De Rijck en Maria Bonquet bereidde Basiel De Craene het programma van de "Dagen" voor. Vooral de mondelinge reclame en de persoonlijke contacten waren De Craenes grootste troef. In de Knokse tempel liepen de Vlamingen veeleer verloren tussen de vele buitenlanders. Merendree was voor hen een echte thuishaven, Knokke een vreemde stad in eigen land. Eind juli was iedereen dan ook op post op Gerolfswal voor de dertiende editie van de "Dagen".

*"Een oud man wordt soms nukkig", zo begon E.H. De Craene zijn welkomstgroet "en daarom wil ik eens afzien van mijn legendarische "ge zijt allemaal welgekomen" en verklaar ik deze XIIIe Vlaamse (sic) Poëziedagen eenvoudig voor ge-opend."*³⁷

Dit waren de woorden waarmee pastoor De Craene zijn Poëziedagen opende. Naast ministers De Taeye en Dequae waren ook Richard Minne, Gaston Martens, Antoon Vander Plaetse en Prof. dr. Franz De Backer aanwezig op de opening.

Het werd stilaan een nieuwe traditie. Hoewel Paul De Rijck nogmaals had aangedrongen op een jaaroverzicht van de verschenen bundels, was Remi Van De Moortel een derde opeenvolgende keer niet komen opdagen. Nadat

³⁶ L. CHRISTOPHE, *Vlaamse Poëziedagen te Merendree*, nota voor de heer minister i.v.m. subsidiëring Poëziedagen, Archief Ministerie Vlaamse Gemeenschap.

³⁷ K. JONCKHEERE, *Een gedicht mag niet ontleed worden*, De Nieuwe Gids, Brussel, 1 augustus 1954.

Cyriel Verleyen had voorgedragen uit *Europa* van Johan Van Mechelen, zette Karel Jonckheere de eerste spreekbeurt in die handelde over poëzie-kritiek. De centrale vraag die aan bod kwam luidde: moet poëzie onbeoordeeld blijven? Jonckheere vond van wel. Poëzie mag volgens hem niet ontleed worden. Alleen als de criticus aanvoelt met onechte poëzie te maken te hebben, moet hij ingrijpen. Vorm en inhoud maken geen eenheid uit, aldus de spreker. De eenheid zit in de totaliteit van het gedicht.

Een debat na deze spreekbeurt zou niet ongelegen geweest zijn. Het aangesneden onderwerp riep veel vragen op, maar het tijdschema verplichtte de organisatoren om de volgende spreker aan te kondigen. Maurice Roelants, de auteur van de psychologische roman *Komen en gaan*, vroeg zich af hoe het stond met de waardering van Karel Van De Woestijne. De kritiek waartegen zijn werk in de jaren vijftig moest opkijken, doet niets af van de waarde van deze Gentse dichter. De talrijke werken over zijn letterkundig oeuvre zijn een sprekend bewijs van diens grote invloed. Roelants noemde hem dan ook de verpersoonlijking van de poëzie. Aansluitend werd *De boer die sterft* opgevoed door Paula Semer en Herman Niels. Zij werden begeleid door muziek van Victor Legley.

Dat Paula Semer goede herinneringen heeft overgehouden aan Merendree en Basiel De Craene, getuigt onder meer uit het feit dat zij enkele jaren geleden nog aanwezig was op de Basiel De Craene-dag, georganiseerd door de VZW Basiel De Craene, en dit in het gezelschap van een andere Merendree-getrouwe, Marcel Coole. 's Avonds werd hulde gebracht aan dichter Adolf Herckenrath, vriend van Karel Van De Woestijne. P.-G. Buckinx beklemtoonde het rijke gevoel in de beeldende kracht van Herckenraths verzen. De avond werd afgesloten met een opvoering van *Antigone*. Het Nederlands Kamertoneel van Antwerpen verzorgde de voorstelling.

Toen pastoor De Craene op zondagmorgen de vroegmis van halfzeven voorging, zullen de meeste dichters nog niet present geweest zijn. De tweede mis, om negen uur, bevatte een sermoen van E.P. Em. Janssens, S.J. Pas na de hoogmis zal het dichtersvolkje zich geroerd hebben. Albert Westerlinck sprak eerst over de Europese letterkunde. De herleving van de letterkunde kan slechts bewerkstelligd worden als de menselijke persoonlijkheid uit de crisis geraakt. De teloorgang van de humanitaire waarde in

Sint Nikolaasw. 15.10.54

Waar te heer en vriend,

Steeds had ik gehoopt u persoonlijk te kunnen komen opzoeken, maar het vele werk bij de aanvang van het schooljaar en de grote klas die ik dit jaar heb deden mij mitstellen. Ik vernam de bekroning van mijn gedicht in het concert laat te Athene: Gij kunt u wellicht voorstellen dat het mij op dat moment en zo vèrder nog meer genoegen deed. Tot mijn spijt moest ik de feestdagen missen; ik vernam van verschillende zijden dat ze dit jaar ongemeen goed geslaagd waren en de heer Oberman Wiels, die hier die lessen geeft op het Sint Jozef-klein Seminarie, heeft mijn De Breeg eens speciaal voorgedragen zodat ik kennistè nog iets van de atmosfeer van de Dagen meekad. U is zo vriendelijke naar het verloop van de reis naar Grootenland te vragen: Het is zeer, zeer mooi geweest die volle maand in een land waar wij tenokte geestelijk rinds onze jeugd vertoeven en waarvan de werkelijkheid dit keer inderdaad zo mooi is als de droom. Ik bracht mooie kleurfoto's mee in een onverkiesbaar keunnee naar de witte acropolis, het ontsoerends Delfoi en de puinewelden van Olympia. Ik hoop dat ik een der volgende zondagmiddagen het plez, waarvan in de aanvang van dit reizen sprake, zal kunnen uitvoeren en u mondeling meer vertellen - Vermits Gij erom speciaal verzoekt: mijn postgros is 4358.12 ten name van Cyril Coupé, klein Seminarie te Sint-Niklaas.

Met hartelijke groeten en waardenij, en pro uiricem!

Uw dnr

Anton van Wil derode

de literatuur heeft een totale ontbinding van de cultuur tot gevolg, aldus de spreker.

Onder de hoofding "De waterkluis, mythe en werkelijkheid", gaf Paul De Rijck een beter inzicht in de werking en doelstelling van zijn project "De waterkluis". Vaak werden stellingen rond dit fenomeen geformuleerd die totaal uit de lucht gegrepen zijn. In een sprankelend betoog onthulde De Rijck enkele belangwekkende wetenswaardigheden over de uitstraling van de *Cahiers van de Waterkluis*. Als stichter en bezieler van het twintig jaar oude tijdschrift verklaarde hij met klem dat de betrokken dichters geen afzonderlijke beweging vormden. Het vooropgezette doel was een bijdrage te leveren tot de bloei en de vestiging van een waardige poëzie in Vlaanderen. Beroemde Waterkluisdichters waren o.m. Julia Tulkens, Johan Daisne, Marcel Coole, Maurits De Doncker, Luc Van Brabant en Dr. Paul De Rijck zelf. In 1955 werd onder dezelfde titel bij uitgeverij De Hoorn te Gent een essay van De Rijck gepubliceerd.

's Namiddags werd afgeweken van het traditionele programma van de laatste jaren. De slotzitting, die zoals gewoonlijk plaatsvond op Gerolfswal, bestond slechts uit één punt: een uitgebreid verslag over de werkzaamheden van de jury die de poëzieprijzen moest uitreiken. Jurysecretaris Hubert Van Herreweghen las het verslag voor. De grote Prijs van de Vlaamse Poëziedagen ging dit jaar naar E.H. Anton Van Wilderode voor zijn gedicht *De brug*. Guido P. Van As ging als beste jongere met de Basiel De Craeneprijs naar huis. Zijn bekroonde gedicht droeg de titel *Wachtend nog* en werd door Reimond Herreman besproken in zijn rubriek *De boekuil* in het dagblad *Vooruit*³⁸. Anton Van Wilderode, die voor de derde maal bekroond werd in Merendree, kon dat jaar zijn prijs niet zelf in ontvangst nemen. Hij was op reis in Athene. Wij vonden een brief van hem gericht aan Basiel De Craene, waarin hij de pastoor stellig belooft hem zo spoedig mogelijk op te zoeken in zijn pastorie.

De belangstelling voor de Poëziedagen was de laatste jaren vanuit verschillende hoeken toegenomen. Zo was ook het Nationaal Instituut voor Radio-omroep (N.I.R.) met reporter Jos De Haes aanwezig. De "Dagen"

³⁸ R. HERREMAN, *De boekuil*, Vooruit, 10 april 1955.

schenen een steeds grotere bloei te genieten. Dat jaar was het programma dan ook buitengewoon boeiend geweest. In vergelijking met de vorige editie bleken de Poëziedagen er weer helemaal bovenop. Interessante voordrachten en waardige laureaten waren de sleutel voor extra aandacht van de pers.

Het was de comitéleden niet ontgaan dat de deelnemers vaak klaagden dat er te weinig rustpunten werden ingelast. Ook de ellenlange betogen rond onderwerpen buiten de poëziesfeer, waren in het verleden vaak een punt van kritiek. Deze keer was het comité erin geslaagd om in een compact programma interessante uiteenzettingen aan te bieden door gerenommeerde sprekers. Het leek alsof de Poëziedagen opnieuw de goede weg waren ingeslagen. Dat de dertiende "Dagen" een boeiende ontmoeting was geworden, blijkt zelfs uit - weliswaar kleinere - verslagen in Franstalige bladen³⁹. Niemand vermoedde dat Merendree in 1955 een laatste keer het decor zou uitmaken van de Vlaamse Poëziedagen.

De Merendree se dagen 1955: een einde in mineur

De Vlaamse Poëziedagen kenden een steeds grotere uitstralingskracht. Niet alleen de Nederlanders toonden ruime belangstelling voor Merendree, ook *Band* het tijdschrift uit Belgisch-Congo nam elk jaar poolshoogte van dit typisch Vlaamse gebeuren. In 1955 verscheen zelfs een bijdrage in het Italiaanse *Il Giornale dei Poeti*:

A Merendree, nelle Flandre, l'abate B. De Craene, illustre poeta e critico Belga, ogni anno, ai primi di settembre organizza all'aperto les Journées de Poésie Flamande, Quest anno e'è stata la quattordicesima riunione. Alle Giornate partecipano ogni volta circa trecento intellettuali di ogni provincia; si svolgono dal sabato alle domenica con tre sedute ed una scrata artistica. I maggiori dicitòri et artisti di teatuo leggono una trentina di poesie inedite di noti e piovani poeti, due premi vengono assegnati. Nel corso delle riunioni i piu noti docenti universitari del Belgio e stranieri intrat-

³⁹ *Maurits Roelants défend l'oeuvre de Karel Van De Woestijne*, La Métropole, 2 augustus 1954, *Arts, Sciences et Lettres*, La Libre Belgique, 2 augustus 1954 en *Merendree*, La Métropole, 2 augustus 1954.

tengono i presenti sulle correnti della poesia nei vari paesi. L'abate de Craene ci ha scritto, giorni fa, queste parole: "Mon abbiamo avuta l'onore e la fortuna di ricevera un autore o un critico Italiano che ci intrattenesse sulla poesia del vostro Paese. Sarrebbe accolto con entusiasmo." ⁴⁰

Vertaling:

Te Merendree, in Vlaanderen, organiseert priester B. De Craene, befaamd Belgisch dichter en criticus, elk jaar, begin september, in openlucht, de dagen van de Vlaamse poëzie. Dit jaar had de veertiende bijeenkomst plaats. Telkens nemen ongeveer driehonderd intellectuelen uit elke provincie deel aan deze dagen; van zaterdag tot zondag zijn er drie zittingen en een artistieke avond. De grootste voordrachtskunstenaars en toneelartiesten lezen een dertigtal onuitgegeven gedichten voor van bekende en jonge dichters, en er worden twee prijzen toegekend. In de loop van de vergaderingen houden de bekendste Belgische en buitenlandse universiteitsprofessoren lezingen over de poëziestromingen in de verschillende landen. Priester De Craene heeft ons enkele dagen geleden deze woorden geschreven: "Wij hebben nog niet de eer en het genoegen gehad een Italiaans dichter of criticus te mogen ontvangen om ons te spreken over de poëzie van uw land. Hij zou met enthousiasme onthaald worden."

Basiel De Craene zorgde dus tot in het uiterste van zijn vermogen om het welslagen van zijn Poëziedagen te verzekeren. Toch bevatte het programma van 1955 opnieuw geen opvallende namen. Deze laatste Poëziedag die Basiel De Craene mocht op touw zetten, werd onbewust een afscheid in mineur.

Bij de opening van de veertiende "Dagen" bleek de opkomst van de jeugd heel bemoedigend. Dat jaar werd E.H. Remi Van De Moortel dan toch bereid gevonden om zijn poëtische oogst van het voorbije jaar weer te geven. Hij wees op de uitgebreide publicatiemogelijkheden van de dichters. Niet alleen de grote tijdschriften als *Dietsche Warande en Belfort*, *De Vlaamse Gids* en *Nieuw Vlaams Tijdschrift* namen gedichten op, maar ook *De Tafelronde*, *Taptoe* en Jos Murez' *Het Antenneke* stonden open voor de dichtkunst. Daarnaast waren er ook Jef De Belders Colibrant-uitgaven, *De*

⁴⁰ *Il Giornale dei Poeti*, Anno II, nr. 1, 21 aprile 1955.

XIV Vlaamse Poëziedagen - Merendree.

Toneelstudio '50 Gent

(animator André Poppe)

CREEERT

Het Teken van

Tegenspraak

VAN

B. DE CRAENE

BIJBELSPEL IN DRIE BEDRIJVEN.

Op Zaterdag 30 Juli 1955 te 20 uur

in het openluchttheater van de Pastorij.

dr. G. De Bonville, Lovendegem

Antwerpse bladen voor de poëzie, Marcel Polfliets *Galerij*-reeks, enz. Over de dichter zegt Van De Moortel dat hij een kunstenaar is die in zijn creatief taalgebruik duistere punten en nieuwe wegen openbaar maakt. Vaak zien wij dat de realiteit voorrang krijgt op de poëzie. De dichter tracht zijn eigen wereld te ontdekken en die dan toegankelijk te maken voor de lezer. Soms is hij een zoeker naar vernieuwing of een profeet. Hij poogt het woord te bevrijden van zijn enge betekenis. Alleen modezucht en snobisme moeten met strakke hand geweerd worden. Van De Moortel vermeldt de bloemlezing *Dichters van deze tijd* van Dr. Paul de Rijck. Na bespreking van een aantal bundels besluit hij met een korte beschouwing rond de nieuwe richting met Paul Snoeck, Ben Cami, Jos De Haes, Erik Van Ruysbeek en Hugo Claus. De spreker wijst erop dat de kwantiteit er wel is, maar de kwaliteit van een zeer pover gehalte getuigt.

Naar aanleiding van de 125^e verjaardag van Guido Gezelles geboortejaar, sprak E.H. De Busschere over de zonnegedichten van Vlaanderens grootste priester-dichter, door de Nederlander Buning ooit de zonnepriester genoemd. De Busschere ziet een verband tussen Gezelles verzen en de beeldspraak en zinsconstructie van Horatius. De altijd aanwezige Germaanse inslag maakt zijn poëzie echter oorspronkelijk. Gezelle ziet de zon als God of één van zijn basisideeën zoals waarheid. Tijdens deze spreekbeurt werden gedichten voorgedragen door Cyriel Verleyen, Diane De Ghoy en Germaine Dijkhoff-Ceunen.

Voor of na het avondmaal werd aan de deelnemers de gelegenheid geboden om in de parochiale feestzaal een tentoonstelling rond poëzie te bezoeken. Zowel Noord en Zuid waren vertegenwoordigd in bundels, essays, biografieën enz. Men kon trouwens ook bundels kopen en bestellen. Het nieuwe initiatief kende een grote bijval.

's Avonds werd *Het teken der tegenspraak* van Basiel De Craene opgevoerd. De Toneelstudio '50 uit Gent stond onder leiding van Roger Lammen. De Rol van Judas werd gespeeld door Dré Poppe, later bekend als T.V.-regisseur. Andere bekende acteurs waren Jacky Morel, Charel Janssens en Rudi Van Vlaenderen. Vooraf werd pastoor De Craene gehuldigd voor zijn 75e verjaardag en zijn 50-jarig priesterschap. Marcel Coole, die optrad als feestredenaar, spelde hem het ereteken van Ridder in de Leopoldsorde op de borst. Anton Van Duinkerken bracht een huldegroet

Enkele gasten waarschijnlijk op de Poëziedagen van 1955.
V.l.n.r.: Diane De Ghoy, Basiel De Craene, ?, Germaine Dijkhoff-Ceunen, Herman Niels (ps. voor Herman Cornelis) (Archief "Het Land van Nevele")

vanuit Nederland aan de stichter en bezieler van de Poëziedagen. De Craene werd er zowaar stil van. Naar aanleiding van deze viering verscheen bij uitgeverij Sanderus te Oudenaarde een 64 tellende bladzijden bloemlezing rond Basiel De Craene⁴¹. Het werk werd samengesteld door Johan Van Mechelen, terwijl het ontwerp verzorgd werd door kunstenaar Jos Van Den Abeele.

De volgende dag sprak E.H. G. Michiels over de jonge Limburgse dichters. Zijn betoog was zeer oppervlakkig, louter een opsomming van enkele namen van Limburgse jongeren zonder enig standpunt in te nemen. Vooraleer aan tafel werd gegaan, handelde Johan Van Mechelen over "gebruik en misbruik van het woord in de hedendaagse poëzie". Zijn spreekbeurt gaf gelegenheid tot een uitgebreid debat. De slotzitting bestond uit drie punten. Anton Van Duinkerken en Michel Van Der Plas wijdden enkele woorden aan de poëzie van onze noorderburen. Bleek Van Duinkerken een welbespraakt redenaar, zijn metgezel scandeerde zijn teksten op krampachtige wijze over het druk bezette poëzieplein.

Opgelucht na deze zware redevoering luisterde het publiek met gespannen aandacht naar het juryverslag van Hubert Van Herreweghen. De Prijs van de Vlaamse Poëziedagen (5.000 fr.) ging dat jaar naar E.H. Maurits Van Vossole uit Sint-Niklaas. Ilona Van Vreckhem keerde met de jongerenprijs naar de Westhoek terug. Pastoor De Craene sloot vervolgens voor de laatste maal zijn Poëziedagen. Onder een stralende zon verlieten de vele gasten Gerolfswal, sommigen met een gevoel van welbehagen, anderen misnoegd om de matte vertoning.

Het werd stilaan duidelijk: de voorzitter was oud en de Vlaamse Poëziedagen andermaal ziek. Er moest nodig verandering komen in het programma, want weldra zouden de eerste ontevreden achterblijven. Het saaie vertoon van 1955 bracht de jongeren aan het denken. De Poëziedagen hadden dringend een schoonmaakbeurt nodig. Het comité ging op zoek naar een nieuwe vondst, iets dat veel volk naar Merendree zou lokken en

⁴¹ J. VAN MECHELEN, *Basiel De Craene. Bloemlezing. Gekozen en ingeleid door Johan Van Mechelen*, Oudenaarde, 1955. Op Radio College, Elizabethstad, werd deze bloemlezing voorgesteld door Leo Simoens in zijn rubriek *Een boek van de maand* (13 januari 1956).

Onze Herder naar het Vaderhuis

*Met ontstelling hebben onze parochianen de treurige
mare vernomen dat onze geliefde herder, Z.E.H. Baziël De
Craene, die Merendree zoveel luister bijzette, naar het
Vaderhuis getogen is.*

*Geboren te Waarschoot op 15 april 1880, studeerde de
eerbiedwaardige overledene te Eeklo, Sint-Niklaas,
Mechelen en aan de Leuvense Universiteit, waar hij zich
specialiseerde in het kerkelijk recht. De overledene was
achtereenvolgens onderpastoor te Aalst, Sint-Niklaas en
Kaprijke. In 1916 werd hij tot pastoor te Bachten Maria
Leerne benoemd en in oktober 1938 te Merendree.*

*Onze parochianen weten welk voorbeeldig priester en
edel mens E.H. De Craene was. Hij was echter tevens een
persoonlijkheid van nationale en internationale faam. Als
dichter, prozaschrijver en dramaturg oogstte hij menige
lauweren. Hij was echter vooral bekend als de organisator
op de pastorie te Merendree van de «Dagen der Poëzie»,
op dewelke hij de begenadigde gastheer was van al wie
schoonheid schept met het gevleugelde woord en hij, de
goede priester Gods, zich ontpopte tot een zuil van
verdraagzaamheid.*

*Op de feestdag van Ons Heer Hemelvaart is E.H. De
Craene naar het Vaderhuis getogen. Een mooiere dag om
de grote reis te ondernemen kan een priester zich niet
indenken.*

*Met E.H. De Craene is een Godsgezant ten Here
gegaan, wiens leven een mei van schoonheid was. Wij
bidden voor zijn eeuwige zaligheid. Wij weten dat onze
geliefde herder van uit den hoge verder over Merendree
zal waken.*

de “Dagen” weer genietbaar zou maken. De verslagen in de pers waren dat jaar misschien wel lovend, maar talrijk waren ze in ieder geval niet. Althans, in het voor ons beschikbare archief was niet veel te vinden over de veertiende editie van De Craenes initiatief. Het is misschien een valse veronderstelling, maar de waardering van een cultureel gebeuren als deze dichtsterlijke ontmoeting kan vaak gemeten worden aan de aandacht in de pers. Het blijkt dan ook dat deze editie van de Merendreese periode een absoluut dieptepunt betekende, een onwaardige anticlimax. Net als de literatuur in de jaren vijftig een vernieuwing kende met de experimentelen, moest Merendree op zoek naar een nieuwe formule die jong en oud naar de editie van 1956 zou lokken.

Basiel De Craene had de stille wenken goed begrepen. Hij ging op zoek naar nieuwe krachten voor zijn comité, deed een aantal voorstellen aan de toenmalige comitéleden en nam tenslotte zelf een besluit: Frank Meyland werd met succes aangezocht om toe te treden tot het bestuur. In een schrijven aan Basiel De Craene antwoordt hij meer dan enthousiast:

(...) Ge kent mijn antwoord: het is “ja”, omdat ik geloof in het levende principe van de Poëziedagen (waarop ik ieder jaar, telkens weer, een en ander te “critiqueren” heb), omdat ik telkens weer bekoord word door uw gulle Vlaamse jovialiteit, omdat ik de Poëzie liefheb, omdat ik U als mens en als schrijver hoogacht, kortom, omdat ‘t gij zijt... Het is dus “ja”. Zeer hartelijk, en dankbaar voor de eer die Ge mij aan-doet. ⁴²

De eerlijkheid van Frank Meyland mag hier niet in twijfel worden getrokken. Dankzij hem bleven de Vlaamse Poëziedagen tot in de jaren negentig voortleven als dankbare herinnering aan Basiel De Craene. De keuze van de goedgehartige pastoor bleek dus een schot in de roos. Met Frank Meyland (pseudoniem van Hubert Ascoop) haalde De Craene een jonge dynamische kracht in huis, die de Poëziedagen nieuw leven moest inblazen.

⁴² Brief van Frank Meyland aan Basiel De Craene, dd. 4 oktober 1955.

Begravenis van Basiel De Craene, op 10 mei 1956 overleden te Merendree.
(Foto Julien Scherpereel, Merendree)

De dood van Basiel De Craene

10 mei 1956: de strijd is gestreden.

In februari 1956 was pastoor De Craene reeds volop bezig met de samenstelling van een nieuw programma. Zo had hij de Tiense spreker Jean De Middelmeer gecontacteerd voor een toespraak op de Vlaamse Poëziedagen. Geen mens die vermoedde dat de dagen van de gulle priester geteld waren. En toch, hij zelf bleek de dood voor ogen te zien toen hij in maart 1956 aan Leo Simoens in een nieuwe uitnodiging voor Merendree schreef indien hij "... nog zou leven".⁴³

Het was trouwens een publiek geheim dat de pastoor aan een ernstige kwaal leed. Telkens wanneer hij genodigd op een uitgebreid feestmaal vergastte, stelde hij zich ascetisch tevreden met een sobere maaltijd. In zijn monografie over de Vlaamse Poëziedagen schreef Frank Meyland dat het noodlot toch geheel onverwacht was toegeslagen:

*(...) Toch was het voor de vele vrienden als een donderslag bij heldere hemel, toen de radio op 10 mei 1956, Hemelvaartsdag, de dood van pastoor De Craene meedeelde. De ontsteltenis onder zijn parochianen, onder zijn talrijke vrienden en medewerkers, was groot, vooral bij zijn naaste medewerkers in het Comité van de Vlaamse Poëziedagen. Een moeizaam opgebouwde organisatie stortte meteen in elkaar, want wat zouden de Poëziedagen nog betekenen zonder zijn innemende persoonlijkheid? In het teken van de schoonheid en van de poëzie, in gulheid en breeddenkendheid was hij erin geslaagd "zijn" Poëziedagen te maken tot jaarlijkse verbroederingsdagen. Neen, Merendree zou zonder hem nooit meer helemaal zijn als vroeger.*⁴⁴

Hemelvaartdag, 10 mei 1956. Een mooiere dag had Basiel De Craene zich niet kunnen indenken om tot de Heer te worden geroepen. Rond 13 uur overleed de oude pastoor. Alleen zijn beste vriend en rechterhand, Dr. Paul De Rijck, wist dat hij reeds een tijdje te bed lag. Maar dat het einde zo nabij was, vermoedde ook hij niet. Toen de comitéleden in de loop van de namid-

⁴³ L. SIMOENS, *Priester Basiel De Craene na een jaar*, Band, juli 1957.

⁴⁴ F. MEYLAND, *De Vlaamse Poëziedagen*, Cultureel Jaarboek Oost-Vlaanderen, Bijdragen Nieuwe Reeks, nr. 3, Gent, 1977, p. 75.

Zijn oog zag elke traan,
Zijn oor ving elke zucht,
Zijn hart kon medelijden.
(B. De Craene)

†

**BID VOOR DE ZIELERUST VAN
ZEER EERWAARDE HEER
BASIEL, JOZEF, HYACINTHE
DE CRAENE**

Geboren te Waarschoot 15 april 1880 en in de Heer ontslapen te Merendree 10 mei 1956, gesterkt door de Sacramenten der Stervenden. Priester gewijd in 1905; onderpastoor te Aalst - Mijlbeke, 1906-1910; onderpastoor te St. Niklaas - Tereken, 1910-1915; onderpastoor te Kaprijke, 1915-1931; pastoor te Bachte-Maria-Leerne, 1931-1938; pastoor te Merendree, 1938-1956.

Ridder in de Leopoldsorde.

Ridder in de Kroonorde.

Ridder in de Orde van Leopold II.

Stichter en animator van de Vlaamse Poëziedagen; lid van de vereniging van Vlaamse letterkundigen, de katholieke Oost-Vlaamse schrijvers, Oost-Vlaamse schrijvers, Scriptores Catholici, de Pen-club, enz...

« Hij was priester geworden om getuigenis af te leggen voor de Heer »

(Hand, Apost. I, 3)

Langs « De Snelweg van God » (titel van zijn laatste evangelisch drama) is Z. E. H. Pastoor de eeuwigheid ingegaan. In volle overgave aan Gods H. Wil is op het feest van O. L. Heer Hemelvaart de priester in de Heer ontslapen, wiens streven het was aan zijn beminde Vlaamse volk Christus levendig te vertellen, het evangeliegebeuren mede te delen.

« Het is God die mijn schild draagt.

Die redt de oprechten van hart. »

(Ps. 7, 11)

Voor allen was hij een man zonder verdoken bedoelingen. Wie hem waarlijk kende ondervond zijn welgemeende gulheid.

Zijn hart en zijn liefde lagen in de uitgestoken handen, waarmede hij elkeen ontving. Hoevelen verliezen in hem een goede vriend ?

« Ziet, ik zwoeg niet voor mijzelf alleen, maar ook voor allen die de wijsheid

[zoeken ! » (Eccli. 24, 47)

Voor zijn parochianen, en vele anderen was hij een troost. Velen heeft hij geholpen, voor velen gezorgd. Met scherp inzicht kende hij iedereen van zijn parochianen, en werd door hen bemind. Hij was spontaan hartelijk en zijn woord en leven had de tint der blijheid.

Vergeten wij Zeer Eerwaarde Heer Pastoor niet, die gedurende 18 jaar op onze parochie was, en elkeen van ons met naam kon noemen, en veel van ons wist en begreep.

Vrienden kunstenaars, blijft vurig en trouw in uw werk, God ter ere en ons ten bate.

Het is schoon wanneer een herder zeggen kan : « Ik ken mijn schapen, en zij kennen mij. »

Allen die mij dierbaar waren, familie en vrienden, allen die goed waren voor mij, allen die mij in mijn uiterste nood bijstonden, ik dank u voor alles. Mijn vaarwel is een tot weerziens.

Laten wij voor de dierbare overledene bidden.

De familie DE CRAENE,

De familie DAUGIMONT,

bedanken voor de deelneming in de rouw alsook voor de gebeden gestort tot lafenis der ziel van de dierbare afgestorvene.

Drukk. T'Hooft Raph., Landegem

dag een spoedtelegram ontvingen, waren zij allen met verbijstering geslagen: pastoor De Craene was gestorven, de Vlaamse Poëziedagen onthoofd!

Marcel Coole was op dat moment op het jaarlijks feestmaal van de redactie van het *Nieuw Vlaams Tijdschrift*. Hoofdredacteur Herman Teirlinck onderbrak meteen de feestelijke stemming en vroeg een minuut stilte. Diezelfde avond zaten duizenden Vlamingen aan hun radiotoestel gekluisterd toen Marcel Coole over zijn beminde vriend een uitvoerig "In memoriam" uitsprak op de Belgische zender. De tekst van dit verslag wordt bewaard in het Archief en Museum van het Vlaamse Cultuurleven (AMVC) te Antwerpen. De dag daarop volgde hetzelfde scenario in "Kunstkaleidoscoop". De auteur was ditmaal Hubert Van Herreweghen. Het was dezelfde radiomedewerker die op 15 mei een klankbeeld gaf rond de uitvaart van de Merendreeze "paster van te lande".

In parradisum deducant te Angeli

Hoewel de zon scheen over het groene Merendree en een massa volk uit het hele Vlaamse land de dorpskom binnenstroomde, was er een gelaten sfeer voelbaar rond de hovingen van Gerolfswal. "Typisch De Craeneweer", hoorde men de getrouwen van Merendree fluisteren. De stoet, met vooraan de schoolkinderen in uniform, zette zich langzaam in beweging. De kerk van Merendree was overstelpt met vrienden, kennissen en parochianen. Onder de aanwezigen zag men vele bekende gezichten: oud-minister De Taeye, Staf Weyts, Bert Decorte, Richard Minne, Marcel Coole, Frank Meyland, Adriaan Magerman, Julia Tulkens, Paul De Rijck en De Craenes biograaf Louis Sourie.

Na de eucharistieviering werd De Craene door de vele vrienden begeleid naar zijn laatste rustplaats. Lijkredes volgden elkaar op: de voorzitter van de Kerkfabriek, Frank Meyland namens de Vereniging van Oost-Vlaamse letterkundigen, Paul De Rijck in naam van het Comité van de Vlaamse Poëziedagen en een man die onverwacht uit het volk een diep menselijk vaarwel uitsprak. Onder een doodse stilte ging iedereen huiswaarts.

Foto's van de uitvaart in het privé-archief van Maria Bonquet, dat volledig aan het AMVC werd geschonken, tonen een grote menigte op weg naar de kerk. Weinigen mochten zo'n grote erkenning genieten als pastoor De Craene. Dat blijkt ook uit de talrijke persverslagen die naar aanleiding van

diens overlijden verschenen. Kreeg hij vaak kritiek te verwerken over zijn letterkundig werk, de lofprijzingen als stichter en bezieler van de Vlaamse Poëziedagen waren des te eerbiediger. Maar toch stelde één aspect uit zijn rijk gevulde leven alle andere dingen in de schaduw: zijn levenswijze als mens en dorpsheer. Zo staat op zijn doodsprentje:

(...) Voor allen was hij een man zonder verdoken bedoelingen. Wie hem waarlijk kende ondervond zijn welgemeende gulheid.

*Zij hart en zijn liefde lagen in de uitgestoken handen, waarmee hij elkeen ontving. Hoevelen verliezen in hem een goede vriend? (...) Velen heeft hij geholpen, voor velen gezorgd. Met scherp inzicht kende hij iedereen van zijn parochianen, en werd door hen bemind. Hij was spontaan hartelijk en zijn woord en leven had de tint der blijheid (...)*⁴⁵

De Vlaamse Poëziedagen kregen door dit voorval een flinke dreun. De vijftiende uitgave heeft dan ook niet plaatsgevonden. Het Comité van de Poëziedagen liet de pers weten dat op zondag 29 juli 1956 een herdenkingszitting rond de figuur van Basiel De Craene zou plaatshebben. Verder werd verklaard dat door het plotse verlies van de voorzitter, dit jaar geen bijeenkomst kon doorgaan. Wel deelde het comité mee dat er geen hinder was om de Poëziedagen het jaar daarna opnieuw in Merendree te organiseren.

Iedereen dacht dat Dr. Paul De Rijck de nieuwe voorzitter zou worden. De stichter van de *Cahiers van de Waterkuis* was echter reeds jaren ongeneeslijk ziek. Als rechterhand van Basiel De Craene sprak hij op 15 mei 1956 nog een lijkrede uit op diens uitvaartplechtigheid. In september van hetzelfde jaar kwamen alle comitéleden opnieuw samen, ditmaal rond het graf van De Rijck. De twee kopstukken van de Vlaamse Poëziedagen werden in één ruk uit het leven gegrepen. Nauwelijks 43 jaar oud, stierf Paul De Rijck na een leven lang vechten voor de literatuur. Bij de dood van Basiel De Craene voelt ook hij dat het einde nabij is. Zo schrijft Johan Van Mechelen in zijn monografie over De Rijck:

⁴⁵ Doodsprentje van Basiel De Craene 1880-1956, Landegem, 1956.

Op O.H.-Hemelvaartsdag 1956 overlijdt Basiel De Craene. Tijdens de uitvaart, op het kerkhof, spreekt Paul De Rijck een vaarwel uit namens het comité.

“Zijn stem was schor, zijn rede kort, zo kort dat hij er nadien van schrok”, getuigt Julia Tulkens. Ze verhaalt verder “ik bekeek hem, vragend. Ik heb al gezegd. De pastoor heeft een schoon leven gehad. Hij heeft rustig kunnen arbeiden, is niet lang ziek geweest. Hij is oud geworden. Wat kan men meer verlangen.”

Toen hij haar na de begrafenis met zijn wagen naar Gent voerde, ging De Rijck verder:

“Bekijk me! Ik ben nu drieënveertig. Mijn vader ziet er jonger uit dan ik. En wat heeft die man niet gewerkt! En ik? Een wrak...”⁴⁶

Na deze drie grote tegenslagen schenen de Vlaamse Poëziedagen voorgoed tot de geschiedenis te behoren. Het aangeslagen comité dacht er aanvankelijk niet aan om het initiatief van Basiel De Craene verder te zetten. Trouwens, de Poëziedagen zonder hun legendarische stichter-voorzitter waren voor de meesten ondenkbaar. Het werd stil in Merendree, heel stil... Toch zouden de Poëziedagen een sterke herleving tegemoet gaan. Het duurde tot 1958 vooraleer het comité weer van wal stak met een nieuwe bijeenkomst. Met een nieuwe voorzitter en een ander decor trachtte het comité de bestending van De Craenes “Dagen” te verzekeren. De concurrentie met andere poëziemanifestaties werd echter steeds groter.

Slotbeschouwing

Na een bescheiden start in Bachte-Maria-Lerne, groeiden de Vlaamse Poëziedagen uit tot een grootse traditie. De pastorietuin van Gerolfswal zal altijd het symbool van De Craenes geesteskind blijven. De Merendreese periode, lopende over twaalf uitgaven van 1939 tot 1955, maken in feite de echte Vlaamse Poëziedagen uit. Daarom ook hebben wij deze periode “de hoogdagen van Merendree” genoemd. In de na-oorlogse jaren kreeg De

⁴⁶ J. VAN MECHELEN, Paul De Rijck, Cultureel Jaarboek Oost-Vlaanderen, Bijdragen Nieuwe Reeks, nr. 3, Gent, 1977, p. 75.

Craenes initiatief, ontstaan uit wat hij zelf een beukenzaadje noemde, een zeer ruime bekendheid in binnen- en buitenland. Als wij de Merendreese "Dagen" nu eens van naderbij bekijken, vallen een aantal kenmerkende feiten op.

Het is algemeen bekend dat de opkomst van de roman de waardering voor poëzie bij het lezerspubliek sterk heeft beïnvloed. In Leerne ontdekte de pastoor echter de kracht van de muze en probeerde hij de dichtkunst opnieuw leven in te blazen. Aanvankelijk nodigde hij dichters uit in zijn pastorie en ondervond al vlug dat zij belangstellend uitkeken naar een nieuwe ontmoeting. In Merendree zette hij de traditie verder, maar werd spoedig in zijn opgang gestuit door het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog.

Na de oorlog kwamen de Poëziedagen wonderwel opnieuw op gang zonder dat zij aan belangstelling hadden ingeboet. Integendeel, de opkomst bleek jaar na jaar groter te worden. Onbewust riep Basiel De Craene met zijn Poëziedagen tal van andere literaire manifestaties in het leven: in Deurle werden "Cyriel Buysседagen" en "August Vermeylendagen" georganiseerd, in Mariakerke-Oostende vergaderen medewerkers en sympathisanten van *Dietsche Warande en Belfort*⁴⁷ en te Knokke werd jaarlijks de "Europese Biënnale van de poëzie" gehouden.

Later, op het einde van de jaren vijftig, werd Merendree het decor van de Jong-Nederlandse Literaire Dagen, ongetwijfeld een reactie van de jongeren op de leemte die Basiel De Craene in de streek had achtergelaten, met onder meer de jonge dichter Walter Haesaert in het organisatiecomité. Het Comité van de Vlaamse Poëziedagen dat vanaf 1958 in Wemmel een onderdak had gevonden, was met deze situatie uiteraard niet gelukkig. Zij waren de enige echte erfgenamen van Basiel De Craene, en dat lieten zij dan ook duidelijk weten.

⁴⁷ Frank Meyland vermeldt deze drie organisaties in zijn monografie over de Vlaamse Poëziedagen in het Cultureel Jaarboek Oost-Vlaanderen, Bijdragen Nieuwe Reeks, nr. 3, Gent, 1977, p. 70. Wellicht kenden deze bijeenkomsten later geen jaarlijkse traditie meer. Alleen de Knokse Biënnale bleef een tijdlang voortbestaan.

Pierre-Louis Floucquet, regelmatig bezoeker van Merendree, en Arthur Haulot, beiden redacteurs van *Le Journal des poètes*, waren waarschijnlijk de bezielende krachten achter deze organisatie.

Naast de Jong-Nederlandse Literaire Dagen, organiseerde in die periode ook het Ruusbroec-gezelschap een poëzieweekend in De Craenes parochie, zodat de naam Merendree in het dichterswereldje bleef voortleven.

De grote belangstelling die Gerolfswal te beurt viel ten tijde van Basiel De Craene, duidde in elk geval op de behoefte aan een nader contact tussen de dichters onderling en anderzijds tussen dichter en publiek. Een landelijke parochie als Merendree groeide door de Poëziedagen uit tot de bakermat van dichtend Vlaanderen. Wij mogen het zelfs ruimer stellen: Merendree werd een cultureel oord, want naast poëzie werd ook muziek en toneel in de aandacht gebracht. Dat dit alles gebeurde in een kleine landelijke gemeente pleit voor de typisch Vlaamse sfeer waarover de Noord-Nederlanders aanvankelijk smalend schreven, maar achteraf niet over uitgepraat raakten.

De populariteit was duidelijk te merken op de Knokse Biënnale, waar Basiel De Craene en zijn Poëziedagen meermaals werden vermeld en op applaus onthaald in verschillende toespraken. De Vlamingen en in het bijzonder Basiel De Craene werden er beschouwd als de eersten die literaire ontmoetingen hadden georganiseerd. Knokke zelf moest met lede ogen constateren dat jongeren weinig gehoor gaven aan hun uitnodiging. In Merendree nochtans was de jeugd steeds talrijker aanwezig.

Telkens als Basiel De Craene de Poëziedagen opende, wees hij op het karakter van zijn geesteskind. De "Dagen" stonden open voor de jongeren en besteedden ruime aandacht aan nieuw talent. Daarom ook kwam De Craene op het idee om een debutantenprijs in het leven te roepen, opdat de jeugd nog beter de weg naar Gerolfswal zou vinden. Maar daarnaast waren ook steeds grote namen op het appél: we noemen o.m. Prof. dr. Franz De Backer, Minister van Staat Dequae en De Taeye, Prof. dr. Herman Uyttersprot, Maurice Roelants, Hubert Lampoo en Richard Minne. Het tuinpark van de pastorie stond bovendien open voor andersdenkenden. Als katholiek voorzitter was De Craene niet bevreesd om antiklerikalen aan het woord te laten. Camille Huysmans, socialistisch minister, Richard Minne en Reimond Herreman, beiden medewerkers aan het socialistisch dagblad *Vooruit*, zijn hiervan het sprekend bewijs.

De uitstraling van de Poëziedagen was ook onze noorderburen niet ontgaan. Belangstellenden uit Nederland werden met open armen ontvangen: Anton Van Duinkerken, Edward Hoornik, Martinus Nijhoff, Nico Verhoeven, Bert Bakker, Prof. dr. Minderaa, Adriaan Van Der Veen, Jan Sodderland enz.

Waren de zittingen vaak doordrongen van een droog academisch karakter, toch droegen een aantal andere aspecten bij tot een spontaan feestelijke stemming. Dankzij die losse atmosfeer sprak men in Nederland vaak over de poëziekermiss van Merendree. De jongeren konden er ongehinderd een gesprek voeren met enkele vooraanstaande dichters uit Vlaanderen en Nederland. De levendigheid van de Poëziedagen werd vooral verwezenlijkt door de prestigieuze avondfeesten, waarop massaspelen en zangspektakels honderden toeschouwers met wisselend succes wisten te boeien. De nachtelijke kroegentochten en de gezamenlijke maaltijden droegen op hun beurt bij tot de verbroedering met de plaatselijke bevolking.

In 1947 kregen de Vlaamse Poëziedagen een verse stuwkracht in de vorm van een comité. Wie dacht dat Basiel De Craene zich voortaan meer zou terugtrekken uit de organisatie van de jaarlijkse ontmoeting, had het verkeerd voor. De inbreng van het comité mag niet overschat worden. De enige drie leden die daadwerkelijk een vaste hand hadden in de organisatie waren de pastoor, zijn trouwe secretaresse Maria Bonquet en dr. Paul De Rijck. Het zogenaamde Comité van de Vlaamse Poëziedagen was eigenlijk een erecomité.

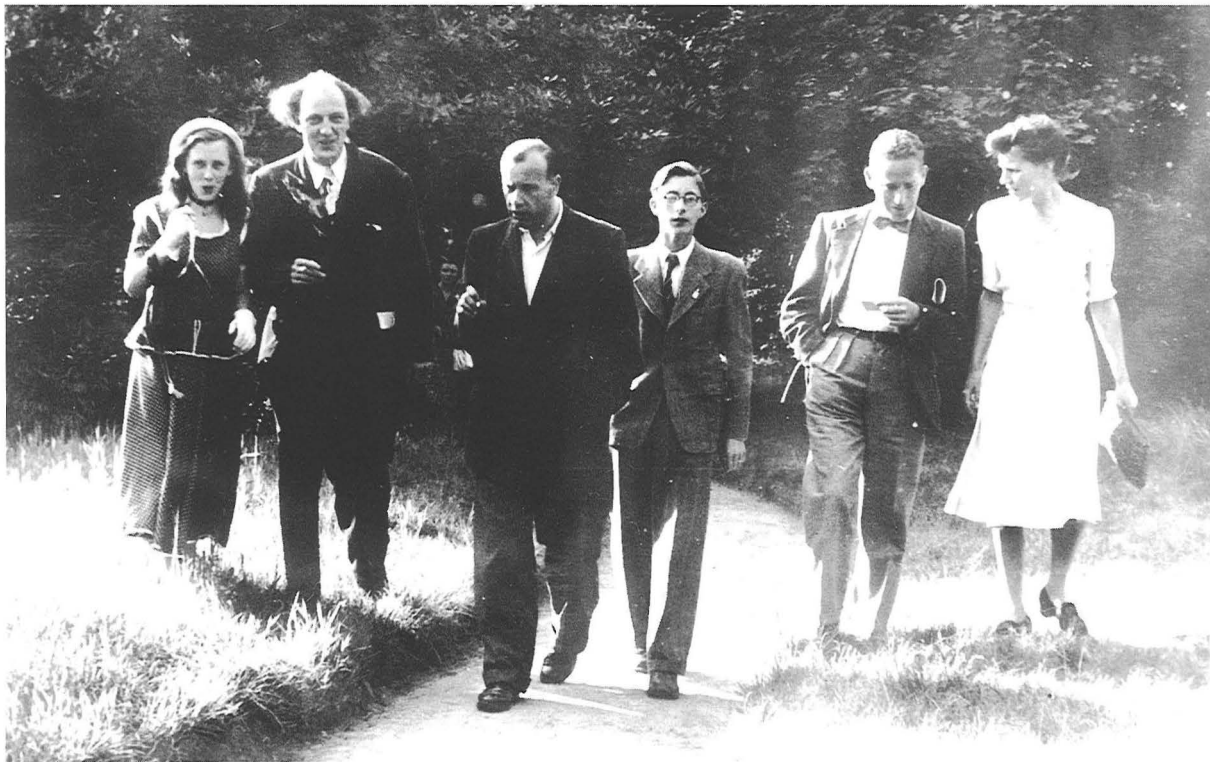
Juffrouw Bonquet, secretaresse van de Poëziedagen tussen 1947 en 1955, zorgde ervoor dat alles nauwkeurig werd opgetekend in het archief van de "Dagen". Elke brief werd minutieus overgeschreven zodat de tekstinhoud niet verloren ging. De originele brieven bevinden zich vandaag in het Archief en Museum van het Vlaamse Cultuurleven te Antwerpen. Afschriften van de brieven werden bij Maria Bonquet in het rustoord van Hamme bewaard tot aan haar dood. Naast het onvermijdelijke schrijfwerk zorgde De Craenes trouwe helpster ook voor de nodige slaapgelegenheden en de maaltijdregeling. Elke herberg was voor de gelegenheid omgebouwd tot restaurant, terwijl de inwoners van Merendree wel hier of daar een lege kamer ter beschikking hadden voor een dichter en diens vrouw. Het verze-keren van logies bij particulieren zou vandaag een onbegonnen werk zijn.

Het spreekt natuurlijk voor de jaren vijftig en het typisch Vlaamse karakter.

Dr. Paul De Rijck wordt door Johan Van Mechelen Basiel De Craenes vleugeladjutant genoemd. Hij propageerde de Poëziedagen met een geestdriftig gemoed. Net als de voorzitter geloofde hij vooral in de jeugd die hij een kans gaf in zijn *Cahiers van de Waterkluis*. Samen met Maria Bonquet zorgde hij voor enkele praktische zaken: het drukwerk, werkverslagen, contacten met genodigden enz. Van Mechelen vermeldt zijn grote inbreng bij de hulding van pastoor De Craene in 1950 en 1955. Het typeert zijn bewondering voor de figuur van de organisator. De Rijck zorgde tevens voor de opname van bekroonde gedichten in het *Cultureel Jaarboek van de provincie Oost-Vlaanderen*, moedigde jongeren aan om gedichten te schrijven en zetelde in de jury voor de Merendreese poëziewedstrijden. De enige activiteit waarin de andere comitéleden waren betrokken, was de jurering van de poëziewedstrijden. Juryvoorzitter was Pieter-Geert Buckinx, de functie van secretarisverslaggever was toevertrouwd aan Hubert Van Herreweghen.

Het is duidelijk dat poëziewedstrijden veel deelnemers lokken, maar bitter weinig poëtisch talent. Merendree leverde bij de jongeren geen grote namen af. De enige laureaten van de Basiel De Craeneprijs die vandaag nog enige bekendheid genieten zijn Clara Haesaert en Jan Veulemans. Bij de Prijs van de Vlaamse Poëziedagen klinken de namen meer vertrouwd voor poëziekenners: Adriaan Magerman, Anton Van Wilderode, A.G. Christaens, Jos De Haes enz. Het is duidelijk dat ook Merendree geen groot talent als Van Ostayen in het daglicht kon brengen. Basiel De Craene schonk in de eerste plaats vooral aandacht aan "zijn" prijs. Als mecenas van de Vlaamse poëzie wou hij de jongeren een extra kans geven. Zijn aanhoudende belangstelling voor de jeugd stuitte vaak op ongenoegen bij de gevestigde dichters.

Toch mag de populariteit van de Vlaamse Poëziedagen niet betwist worden. Soms werden ze de "Dagen der Poëzie" genoemd, terwijl de Nederlanders meestal spraken van de "Vlaamse kermis der Poëzie". Onze noorderburen bleken dus gunstig te staan tegenover deze typisch Vlaamse sfeer. Maar ook de Merendreese bevolking, allemaal eenvoudige plattelandsbewoners, hielden van de Poëziedagen. Zij waren fier op hun pastoor

Het dichtersvolkje op weg naar de poëzieweide. (Archief "Het Land van Nevele")

en op zijn “Dagen”. Zij hadden er zelfs een eigen - eenvoudiger - naam voor en spraken ongedwongen van de “Poezekensdagen” of “Poeskesdagen”. Misschien had deze volksetymologie ook iets te maken met het voor hen ongewone dichtersvolkje. De jongeren wandelden vaak nonchalant door de dorpskern, vergezeld van een dame en getooid in extravagante kleding. Het leek wel alsof een bende toeristen hun intrek had genomen in de pastorie. Dit ongewoon vertoon moet voor de parochianen van De Craene een van de attracties van het jaar zijn geweest.

Na de huldiging van 1950 bleven de Poëziedagen een beetje ter plaatse trappelen. Er was nog wel ieder jaar een massa volk op Gerolfswal, maar alles leek een beetje voorspelbaar geworden. Nog vooraleer de Poëziedagen van start gingen, was het succes verzekerd. Het element van de uitdaging ontbrak, het werd bijna een routineaangelegenheid. Vele vrienden uit de pers durfden echter geen kwaad woord kwijt over Merendree. Waarschijnlijk was men bang de pastoor te kwetsen, om op die manier een zware hypotheek te leggen op de toekomst van de Poëziedagen. Soms, in de latere jaren van Gerolfswal, had de poëziebijeenkomst meer weg van een algemeen-culturele ontmoeting en moet men de dichterlijke activiteiten ver zoeken. Anderzijds is het lovenswaardig dat het comité aandacht schonk aan muziek en toneel. Het programma werd, wat poëzie betreft, evenwel vaak opgevuld met mensen uit de eigen winkel en beliep amper een halve dag.

Was de kritiek in de kranten omzeggens onbestaande, op het poëzieplein hoorde men hier en daar een ontevreden geluid. Een steeds weerkerende uiting van ongenoegen was dat de jongeren de spreekbeurtenmarathon te saai vonden. De affiche bevatte volgens hen vaak oninteressante sprekers, de avondvoorstellingen waren niet altijd een onverdeeld succes. Zo werd in 1955 *Het teken van tegenspraak*, een toneelwerk van Basiel De Craene, in bepaalde persartikels te zwak bevonden om als hoofdschotel op het avondfeest te prijken. Als stichter en bezieler van de Vlaamse Poëziedagen mocht De Craene dan wel geëerd worden, zijn literair oeuvre werd meermaals met de grond gelijk gemaakt.

Het Comité voelde langzamerhand aan dat er grondig moest gesleuteld worden aan de formule van de Poëziedagen. Vernieuwing drong zich stilaan op. Zo werd Frank Meyland aangesproken om het Comité te vervoer-

gen. Als nieuwe medewerker moest hij frisse ideeën aanbrengen. In het De Craene-tijdperk heeft hij echter zijn nut niet meer kunnen bewijzen. De editie van 1956 is er nooit gekomen. Pastoor De Craene, door sommigen de suikernonkel van de Vlaamse poëzie genoemd, stierf een eenzame dood op O.L.H. Hemelvaart 1956. Wie dacht dat de Poëziedagen met hun stichter mee in het graf zouden verdwijnen, had buiten de waard gerekend. In 1958, twee jaar na De Craenes afsterven, ging een vernieuwd comité opnieuw van start met de organisatie van de "Dagen". Hoewel op een ander werkterrein en met een andere staf, was men gesterkt door de erfenis die De Craene zijn volgelingen had nagelaten: een eeuwig optimisme en een niet aflatende werkkraft.

Aanvankelijk op het poëzie-eiland van Wemmel, maar na taalpolitieke strubbelingen in de Orangerie te Meise, beleefden de Poëziedagen een mindere periode. Brabant en de Poëziedagen, het bleek een minder geslaagd huwelijk. De "Dagen" werden er uiteindelijk beperkt tot enkele lezingen en de uitreiking van de literaire prijzen. Toen in 1970 ook de avondvoorstelling wegviel, besloot het toenmalige comité uit te kijken naar een andere locatie. Deze nieuwe thuishaven werd uiteindelijk Deurle. Door toedoen van toenmalig burgemeester Toon de Pesseroey en dichter Jozef L. De Belder, kwamen in 1971 de Poëziedagen terug naar hun geboortestreek. Daar, aan de overkant van de Leie, zouden zij als verlengstuk van Deurlekermis nog enkele mooie jaren beleven. Het hoogtepunt was 1987, toen het vijftigjarig bestaan van de Poëziedagen werd gevierd in een ambitieus tweedaags programma. Het bleek achteraf de zwanezang van De Craenes geesteskind. Begin de jaren negentig, na te zijn uitgeweken naar het Gentse museum van Jan Hoet, viel voorgoed het doek over de Vlaamse Poëziedagen. De tijden waren totaal veranderd. Iedere gemeente die zichzelf cultureel wilde profileren, had wel een poëzieavond met een Prijs van de Gemeente, media als televisie werden steeds belangrijker en de ontspanningsmogelijkheden werden steeds gevarieerder.

Toch mag zonder schroom worden gezegd dat de Poëziedagen voor de Vlaamse poëzie, zeker deze van de periode 1930-1955, van grote betekenis zijn geweest. De "Dagen" kunnen dan ook ontegensprekelijk de moeder van alle literaire ontmoetingen worden genoemd. Gerolfswal werd de spreekbuis van dichtend Vlaanderen en de allereerste doelstelling van De Craene, de jongeren een platform geven, werd tot in Deurle nageleefd.

Van een andere betekenis was de uitstraling naar Nederland. Merendree heeft een literaire brug geslagen tussen Noord en Zuid, voor onze Vlaamse dichters niet zonder belang.

Tot slot mogen wij stellen dat de betekenis van de Vlaamse Poëziedagen in niet geringe mate bij de figuur van Basiel De Craene ligt. Deze kleurrijke figuur uit het Vlaamse literaire leven trachtte in Merendree het goede zaad uit onze dichtkunst samen te brengen. Zijn succes, dankzij zijn charisma en uiterste volharding, kreeg spoedig her en der navolging. De literaire ontmoeting kreeg in de periode van het interbellum tot de jaren vijftig een belangrijke taak te vervullen in de samenleving. In die zin is de geschiedenis van de Vlaamse Poëziedagen van Merendree zeer interessant. Na Gerolfswal, waar de “Dagen” internationaal bekend waren, veranderde het tijdsbeeld en gleden de Vlaamse Poëziedagen af naar een onopvallende bijeenkomst van soms een handvol deelnemers. Hoe dan ook, een organisatie als de Vlaamse Poëziedagen, die ruim vijftig jaar standhield, blijft een monument in de literaire geschiedenis van Vlaanderen. Merendree zal in de literatuurgeschiedenis altijd als de hoogperiode van de Vlaamse Poëziedagen beschouwd worden. De eigenheid van Gerolfswal met zijn legendarische figuur Basiel De Craene, blijft tot op vandaag verder leven in de Basiel De Craene-dag die tweejaarlijks wordt georganiseerd door de gelijknamige VZW.

Basiel De Craene en Maria Bonquet, die in elkaars buurt begraven liggen op het kerkhof van Merendree, zouden zich geen mooiere erkenning kunnen inbeelden. Merendree is zijn “paster van te lande” nog niet vergeten. Hopelijk worden de grafstenen van De Craene en Bonquet in de toekomst bewaard als blijvende hulde en erkentelijkheid voor deze verdienstelijke figuren, die in de portretgalerij van het Land van Nevele van de twintigste eeuw een belangrijke plaats bekleden.

Eddy VAERNEWIJCK, Deurle

Bijlage 1 - Lijkrede

Goede Vriend en Eerw. Voorzitter,

Gij en de leden van het Bestendig Comité der Vlaamse Poëziedagen - in wier naam ik hier sta - wij hebben elkaar niet veel meer te zeggen. Wij hebben elkaar dikwijls ontmoet en elk samenzijn was als een biecht, waarin wij over de dingen die ons bezighielden in verband met uw jaarlijks congres van de poëzie, alles konden zeggen en ons volledig uitspreken konden. Maar toch kunnen wij U niet afstaan in de grote schoot van moeder Aarde, zonder luidop te zeggen dat gij ons te vroeg zijt ontvallen, alleszins bij verrassing. Wij wisten dat gij breekbaar waart geworden. Maar wij waren reeds zolang met die gedachte vertrouwd, dat wij de mogelijkheid en vooral de kwade werkelijkheid van uw verscheiden uit het oog gingen verliezen.

En wij zullen U missen, goede Vriend; wij zullen uw hartelijkheid missen en uw ruimdenkendheid; wij zullen uw beginselvastheid missen en uw wijs inzicht; wij zullen uw milde leiding missen en uw onvermoeibare olijkheid. Uw geloof in uw poëziedagen zullen wij nochtans trachten te hoeden. Opdat uw initiatief, waarrond alle mensen van goede wil zich verzoenden, bewaard zou blijven. Opdat, na uw heengaan, uw gebaar van de meester met de wijdopen armen, ten aanzien van de jonge leerlingen, zou voortleven.

Goede Vriend en eerwaarde Voorzitter, wij zijn in onze rouw grotelijks getroost omdat wij weten dat gij bij de Grote Meester welkom wordt geheten. Met een groot hart en met wijdopen armen. Zoals gij ons altijd hebt verwelkomd in uw paradijs van Gerolfswal: "gij zijt gij welgekomen".

Paul de Ryck

Bijlage 2 - Lijkrede

Goede, oude Vriend,

de Vereniging van Katholieke Oostvlaamse Schrijvers was, een paar maanden terug, zo gelukkig en zo fier U te mogen uitnodigen om over de H. Paulus te spreken. Nooit vergeet ik die namiddag: Gij hebt ons toege-sproken met de blakende geestdrift van een jonge priester, met die manne-lijke hartstocht die het bijzondere kenmerk is van uw kloek proza.

Niemand van ons zou op dat ogenblik geloofd hebben, dat wij U vandaag aan de aarde zouden toevertrouwen, aan die glorieuze, Goddoorzongen natuur die Gij zo onuitsprekelijk lief hadt en waarvan heel uw levenswerk doordrongen is.

Onze Goddelijke Meester heeft er anders over beschikt, eerwaarde Vriend, en Zijn naam zij gebenedijd. Gebenedijd omdat Hij U de kracht meegaf, zovele heerlijke boeken te scheppen, waarin gans uw hartelijke priesterziel zingt en jubelt, zovele toneelwerken waarin Gij het leven van Jezus en Zijn tijd zo treffend hebt opgeroepen, ontelbare gedichten tenslotte waaruit de kinderlijke eenvoud en de verrassende oprechtheid van uw ontvankelijk gemoed overduidelijk spreken.

Maar vooral moeten wij God danken, omdat Hij U maakte tot een ware, heilige priester, die iedere menselijke berekening schuwde, en met een open, kinderlijke blik en uitgestoken handen zijn medemensen tegemoet trad.

Goede betreurde Vriend, ik stel mij levendig voor hoe de God van liefde U verwelkomd heeft in zijn eeuwig Rijk. Ja, Hij moet het gedaan hebben, zoals Gij dat, Uw leven lang, met ons deed wanneer wij U kwamen op-zoeken in uw stille pastorij: zo, met breed-reikende handen en met een gelukkige monkel op het gelaat, vooruittrekend en luid zeggend: "Ge zijt welgekomen".

God zal U belonen voor Uw vruchtbaar werk, goede Vriend, voor al uw gulle boeken, voor uw hartelijk, Vlaams priesterschap, voor uw diep men-selijke goedheid, en voor het vertrouwen en de vriendschap, die Gij steeds voor Gods kunstenaars hebt betoond.

Vaarwel, goede Herder, en tot wederziens in het hiernamaals.

Frank Meyland

Bijlage 3 - Ter gelegenheid van de eerste Poëziedagen in Merendree op 6 en 7 augustus 1939 deed Basiel De Craene vanop de kansel een oproep tot medewerking van de parochianen van Merendree.

Op Zondag 6 en Maandag 7 Augustus gaan de Poëzie-Dagen de eerste maal door te Merendree.

Bij mijn inhuldiging was er zelfs een wagen, en enen heele mooie, die heete "De Dagen voor Poëzie".

Die Dagen worden in de kunstwereld zoo belangrijk geacht dat het N.I.R. een opname ervan komt doen, dat de radio Kortrijk waarschijnlijk er een gedeelte zal van uitzenden en dat meestal de Bladen van welke politieke kleur ook er zullen over schrijven.

Ik kan heel goed begrijpen dat de meeste menschen van Merendree geen poëzie lusten; maar ik geloof toch dat elke echte Merendreenaar kan fier zijn omdat zulk kunstgebeurtenis hier gebeurt. Veel gemeenten zijn fier omdat ze een coureur onder hun inwoners hebben; waarom zouden wij dan niet fier zijn omdat er hier iets gebeurt dat onder de kunstenaars belangstelling verwekt.

Waarom zeg ik dat alles? Hierom:

Den Zondag 6 Augustus is er een groot Kunstfeest. Het is niet voor kinderen.

In dat Kunstfeest moeten ook optreden zangsters en zangers van Merendree.

Natuurlijk komen het mannenkoor en het meisjeskoor die bestaan, eerst in aanmerking. Nochtans willen wij die zanggroepen versterken, bizonder het mannenkoor en willen wij aan elkeen de kans geven om mee te werken tot den roem van ons Merendree. Wie dus wenscht mee te zingen en mee op te treden en wie het ernstig meent, gelieve Dinsdag om 8 u. stipt te zijn op den koer der Meisjesschool.

En wij doen een beroep op elkeen, gelijk van welken stand.

Indien wij ondervinden dat Merendree wil meedoen aan zijn eigen roem, dan doen wij het volgende jaar meer en beter als de Heer ons de gezondheid geeft.

Nu is het woord en de daad aan Merendree zelf.

**Bibliotheek van de heemkundige kring
"Het Land van Nevele"
Veldestraat 49, 9850 Merendree**

De bibliotheek is voor iedereen toegankelijk elke eerste zondag van de maand van 10 uur tot 12 uur (niet in juli) en na telefonische afspraak met Jan Luyssaert (09/371.60.53). De catalogus op onze tijdschriften *Het Land van Nevele* en *Mensen van Toen* kan ook geraadpleegd worden in de Gemeentelijke Bibliotheek van Nevele, Stationsstraat 20, Landegem

Bibliothecaris

Julien Scherpereel, Hammeken 21, 9850 Merendree

Bestuur

André Bollaert (secretaris dagelijkse werking)

Irène Buysse

Wim De Clercq

Stefaan De Grootte

Lieven De Ruyck (secretaris tijdschriftadministratie)

Yvonne De Keere

Daniël D'Hooge

Jan Luyssaert (voorzitter)

Marcel Michiels

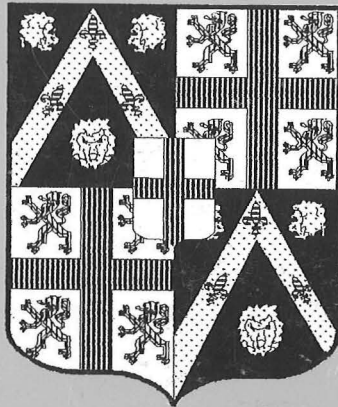
Julien Scherpereel (bibliothecaris)

Arnold Strobbe (ondervoorzitter)

Eddy Verstraete

Ellen Vertommen

HEEMKUNDIGE KRING

“HET LAND VAN NEVELE”